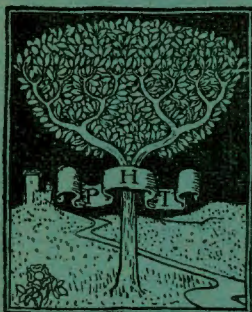

PERSONHISTORISK TIDSKRIFT

1922

UTGIVEN

AV

PERSONHISTORISKA SAMFUNDET

GENOM

IVAR SIMONSSON

ÅRG. XXIII.

HÄFT. 3—4.

INNEHÅLL.

	Sid.
Slakten Ekeblad och dess samlingar på Stola. Av OTTO MANNERFELT	113
Några brev från Gustaf Johan Ehrensvärd till Carl August Ehrensvärd. Av GUNHILD BERGH	144
Några anteckningar om slakten Duncan. Av A. R. CEDERBERG	164
Ätten von Delwig. Av OSMO DURCHMAN	170
Anklagelseskraften mot »Tityrus» (Thomas Ihre) för bröllops- kvädet »Confect wid Manfolckz Bordet». Av PONTUS SJÖBECK	185
Ett brev från J. C. F. Hæffner. Av C. A. BROLÉN	193
Smärre meddelanden	198
Svenska porträttarkivets verksamhet 1916—1922. Av SIXTEN STRÖMBOM	211
Notiser	218
Tillägg	220
Frågor	221
Insända böcker	222
Personregister. Av GUSTAF ELGENSTIERNA	223

ILLUSTRATIONER.

Plan av Stola från mitten av 1600-talet.

Fotografi av Stola.

Landshövdingen greve Klas Julius Ekeblad. Pastellporträtt av Monpeur.

Släkten Ekeblad och dess samlingar på Stola.

Anteckningar av **Otto Mannerfelt**.¹

I.

I våra dagar samlas jämförelsevis lätt för den ekonomiskt starke värdefulla bibliotek, konstskatter och dylikt. Det var icke så i äldre tider. Samlandet av sådant, som blott hade ideellt värde, låg icke för människorna och stötte dessutom på stora och tekniska svårigheter. Samlingarna krävde utrymme, som ofta ej fanns; kommunikationsväsendets utvecklade skick lade även hinder i vägen för bildandet av samlingar. Då såsom oftast var fallet sätesgårdarna gingo i arv från föräldrar till barn, generation efter generation, och åtminstone urkunder och familjeporträtt lätt borde kunnat bevarats, tillstötte eldsvådor, som lade samlingarna i aska.

De naturliga betingelser, som sålunda måste förutsättas för att en samling, sådan som den på Stola, bestående av handlingar, böcker, porträtt m. m., skulle kunna genom mer än tre sekler bevaras, hava också varit: en lång orubbad godsbesittning inom samma släkt, frånvaron av förhärjande eldsolyckor och slutligen att själva intresset för samlingen bevarats som en släktradition.

Från 14- och 1500-talens tid möter oss någon gång i historien uttrycket *Västgötaherrarne*. Med den avskildhet, som då även förefanns mellan de olika landskapen, är det icke så överraskande, att adeln i de olika landskapen kände sig mera samhörig med ständsbröderna inom landskapet än med det övriga rikets frälsemän. Undersöker man närmare den lokala utbredningen av Väst-

¹ Under den långa tid, förf. sysslat med Ekebladiska släktens historia, har han erhållit värdefull hjälp från så många håll att ett uppräknande därav vore ändamållslöst. Han vill dock uttala sitt varma tack till minnet av de numera avlidne greve Gustaf Hamilton på Hedensberg och överbibliotekarien Elof Tegnér, vilka båda välvilligt uppmuntrade arbetet. Vidare vill jag framföra förbindligt och varmt tack till följande ännu levande personer, som lämnat mig värdefulla bidrag, nämligen bibliotekarien Gunnar Wetterberg, Lund, docenten Sverker Ek, Göteborg, kyrkoherden i Sunnersberg P. W. Törner och ryttmästaren Bertil Ekeberg, Dagsnäs.

göta-adeln under slutet av 1500- och början av 1600-talet, skall man överraskas av att den var starkt koncentrerad i tvänne olika grupper. Den ena gruppen finner man bosatt utmed kusten av Vänern från och med Kinnekulle, på Källands ö, omkring Lidans, Nossans och Göta älvs mynningar, vidare över Dalsland och Värmlandsnäs till Klarälvens mynning. Om häri låg någon ännu äldre bebyggelsetradition eller om det var en följd av den allmänna regeln att vattenlederna förbinda bygder med varandra i stället för att skilja dem åt, vill man låta vara osagt, men säkert är, att de i denna ort bofasta adelssläkterna stodo i livligt umgänge med varandra och i allmänhet inom denna krets ingingo sina äktenskapsförbindelser. Ett särskilt starkt intryck härav får man, då man tager del av en släktbok, som, efter vad jag hoppas vid annat tillfälle kunna visa, är kring år 1582 på Hellekis författad av riksrådet Göran Knutsson Posse, Sigismunds trogne anhängare.²

Den andra gruppen av Västgöta-adeln var starkt koncentrerad i Sjuhäradsbygden, särskilt i Kinds och Ås härader. Den torde oftare sökt sina familjeförbindelser söderut, åt Finnveden, åt Skåne och åt Halland än norr ut. Under 1600-talet närmade sig sedan dessa två olika grupper varandra och gingo snart upp i en gemensam enhet.

Den ovannämnda släktboken, som helt visst i mycket är byggd på någon av den bekante släktforskaren Ludvig Rasmussons släktböcker och sålunda upptagit många osäkra släkthärledningar, har sitt största intresse däri, att den behandlar släktförhållandena i förstnämnda område av Västergötland under 1500-talets sista hälft. Här måste man antaga, att bokens uppgifter i huvudsak äro tillförlitliga.

Om man icke visste det förut, så får man genom studerandet av en sådan bok erfara, vilket inslag kvinnorna gjorde ifråga om samhällets uppbyggande under Sveriges storhetstid. Det var de, som icke blott födde till världen dessa oftast stora barnskaror, det var de, som snart sagt ensamma, ty männen voro ofta långt borta i offentliga uppdrag, med kraftig hand uppfostrade de blivande hjältarna och statsmännen och deras fruar, det var ock slutligen i vanliga fall de, som fingo vårda familjens ekonomiska angelägenheter. I nyssnämnda släktbok, som inom Ekebladiska släkten tjänat som släktkalender ända till 1650-talet, är det en person framför andra, som tilldrager sig en synnerlig uppmärksamhet, och det är släktbo-

² Släktboken finnes i De la Gardiéska samlingen. L. U. B.

kens författares (Göran Posses) mormoder »morkär» *Agneta Nilsdotter* av den s. k. gamla Stolasläkten. Man kan göra ett sådant påstående, ehuru man om hennes person icke känner mera än att hon levde under Gustaf Vasas tid, två gånger var gift, först med Göran Lindormsson (av Forstena släkten, † omkr. 1530), med vilken hon hade två döttrar, och redan före 1534 med konung Gustavs regeringsråd, slottsloven på Läckö, Anders Hansson (Ekeblad), med vilken senare hon hade tio barn.² Säkerligen var hon död före 1570. Hon tilldrager sig uppmärksamhet, därför att hon är stammoder till en mycket talrik avkomma, som särskilt i de första generationerna skänkte Sverige många framstående män och kvinnor. Bland dessa märkas, förutom flera med namnet Ekeblad, Posse och Stake, fältmarskalken Lennart Torstensson samt överstarna Erik Soop och Jean Abraham Lillie. Ytterligare är hon stammoder, förutom till de flesta grenar av nyssnämnda släkter, till en stor mängd från dem utgångna släkter såsom Röde, Bonde, Lilliehöök, Store, Svenske, Gyllengrip, Uggla, Kafle, Stårck, Drakenberg m. fl. samt från alla dessa ätter härstammande släkter. Fru Agneta har med visshet varit stammoder till flera tusen efterkommande, av vilka f. n. leva långt flera än hundratalet.

Redan i unga år synes hon efter sina föräldrar ensam blivit ägare av Stola. Hon var sålunda välbärgad. Stola, beläget i närheten av det sund (Ullersundet), som skiljer Källands ö från fastlandet, utmärker sig för sin bördiga jord och sin sköna natur. Österut på omkring en mils avstånd stänges synranden av Kinnekulles blå berg, vid klar sikt hela dagen starkt belyst av solen. I övriga väderstreck är synkretsen blott begränsad av de spridda skogsdungar, varmed de släta fälten äro prydda. Tätt ligga åt söder de gamla kyrkorna med sina höga tornspiror. Här och var ser man en skymt av Vänerns blå vattenyta.

En viss betydelse hade det, att Stola var beläget nära intill den redan under 1400-talet starkt befästade biskopsborgen Läckö slott. Ett sådant grannskap förlänade vid orostider en viss trygghet åt slottets grannar, som dit då kunde taga sin tillflykt. I övrigt var det givet, att en högre kultur skulle blomstra kring den plats, där den mäktige Skara-biskopen med sin omgivning vistades än på ödsligare platser. Ett starkt samband mellan Stolaherrarna och kringboende prästerskap synes ha varit traditionellt.

Morkär Agnetas andre man, Anders Hansson, tillhörde icke den

² ANREP uppger, att hon varit gift tre gånger. Endast två giften äro styrkta

krets, inom vilken man kunde väntat sig, att den unga, förnäma och rika änkan enligt gängse sed borde fått sig en make. Han var nämligen vad västgötarna kallade en upplänning. Närmare bestämt synes han varit av dalkarlsfrälseläkt. Det är emellertid lätt att förstå, huru förbindelsen tillkommit. Närmaste granne till Stola var vid reformationen herr Thure Jönsson på Falem, sedan kallat Lindholmen. Vid Västgöta-herrarnas uppror 1529 var han en av huvudpersonerna i företaget, och sedan lugnet återställt, förlades till det närbelägna Läckö en säkerhetsvakt med pålitligt krigsfolk under befäl av personer, som icke stodo i förbindelse med de missnöjda västgötarna. Befälhavare, eller som det heter slottsloven, blev då på Läckö bl. a. *Anders Hansson (Ekeblad)* från Krokfors i Dalarne. Bekantskapen mellan slottsherren på Läckö och änkefrun på Stola har då gjorts. Har månne icke Gustav Vasa arrangerat partiet? Man känner varken Anders Hanssons eller Agnetas dödsår eller närmare levnadsomständigheter, som förut nämnts, men däremot känner man mera till deras tio barn. En samling gamla handlingar har dock redan i Agnetas tid funnits på Stola, ty i den förteckning över dylika, som 1750 upprättades av den kände västgötaforskaren Sven Wilskman, äro icke mindre än närmare 60 handlingar daterade från tiden före år 1570.

Stolas historia kan egentligen först dokumentariskt följas från 1577, då ovannämnda makars andre son, sedermera ryttmästaren över en fana Västgöta ryttare *Johan Andersson (Ekeblad)* efter ingånget äktenskap med *Anna Kristoffersdotter (Forstena-släkten)* blev ensam ägare av Stola. Dessa makar ägde Stola ända till 1648, då fru Anna avled i en ålder av 89 år. Mannen hade dött redan 1608 efter ett något mer än trettioårigt äktenskap, och sedan skötte änkan i 40 år Stola, således ett innehav för makarna av stället under 71 år, en enastående lång tid för ett enda husbondevälde. Att inga större förändringar under denna tid ägt rum på stället, därom intygas av kvarvarande handlingar. Och vad mera är, från 1648 skulle det ännu dröja över 60 år, innan de gamla herrgårdsbyggnaderna från 1500-talet nedrevos och ersattes med den stenbyggnad, som ännu finnes kvar.

Vad vet man om Stolas gamla byggnader? Jo, tack vare att fru Annas sonson Johan Ekeblad, som 1664 blev ägare av Stola, då utförde en planritning med skala över hela gårdsanläggningen (orig. i L. U. B. se fig. 1), som dock tyvärr saknar förklarande beskrivning, känner man gårdsanordningarna, och av många skäl kan man antaga, att icke några större om- eller tillbyggnader ägt rum sedan

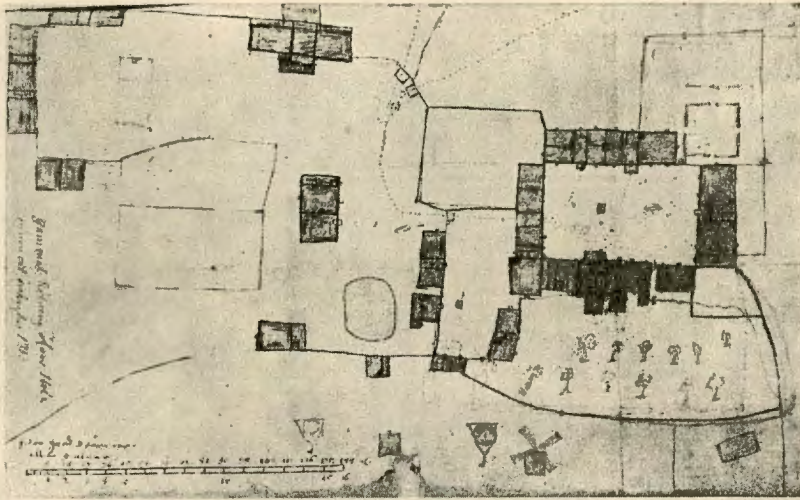

Fig. 1. Plan över Stola gårdsanläggningar från mitten av 1600-talet. På baksidan finnes denna anteckning: 'Såsom på andra sidan affritad finnes war Stola gård när iag fick honum 1664. Johan Ekebla.' L. U. B.

mitten av 1500-talet. 1664 voro gårdens framhus av trävirke grupperade kring en rektangulär fyrkant av 72 alnars längd och 45 alnars bredd. Utmed fyrkantens södra sida låg det egentliga bopningshuset med två ingångar från gården och innehållande en väldig sal över 15 alnar i fyrkant och ytterligare två förstugor och sex rum. Utmed fyrkantens norra sida lågo antagligen kök, bagarstuga m. m., mot den östra sidan stall och redskapshus. Mot väster låg en byggnad, som i sin södra del lämnade en öppning i gårdsplanen och därför kan antagas ha blivit uppförd senare. Den innehöll blott två väldiga salar och en förstuga. Möjligen var den uppförd efter fru Annas död 1648. Byggnaden synes hava varit en gästbudssal och troligen burit namnet »frustugan». Övriga namn på gemaken i byggnaderna, som förekomma i breven, äro »rostugan» och »svarvkammaren». Troligen var det i rostugan, som böckerna, musikinstrumenten och brädspelsbordet funnos, men där fanns nog också brevskrinen och annat »lapperi», som lämnats som minnen, liksom ock »skytteriet» med värjor och andra vapen. Porträtten åter, som först blevo talrika efter 1620-talet, hängde helt visst i sina svarta ramar inne i frustugans tvänne stora salar.

Att alla dessa gamla träbyggnader blott voro i en våning och taket täckt med torv, säger sig självt. Byggnaderna voro helt visst omålade. Träverkets egen gråa, naturliga färg, överdragen med en

Fig. 2. Stola. Efter fotografi från 1890-talet.

grågul mossa, var byggnadernas yttre habitus. Men till denna enkla, gammalmodiga byggnad, som i komfort stod oändligt lågt, jämförd med de slottlika byggnader, som 1600-talets svenska herrar åt sig uppförde i Stockholmstrakten, längtade under 1600- och 1700-talen städse Ekebladarna, en längtan, som starkt tagit sig uttryck i vad Johan Ekeblad skrev till sin fader och syskon från sin vistelse i Stockholm vid de ofta återkommande tjänstgöringarna vid hovet och under andra tillfällen.¹ De gamla, man kan väl säga, medeltida, byggnaderna på Stola måste dock slutligen ge vika för en ny tid. Och under de svåraste krigsåren 1713—1719 uppfördes slutligen av Klas Ekeblad d. ä. det stenslott, som ännu finnes kvar² (se fig. 2). Hit flyttades från den gamla byggnaden alla gömda samlingar och dessa ökades alltjämt, ända tills den siste och kanske ivrigaste samlaren i slakten greve Klas Julius Ekeblad här avled den 19 juni 1808.

Såvitt tillgängliga källor medgiva det, skall man nu se till, hur samlingarna uppstått och hur de efter 1808 skingrats för att

¹ *Johan Ekeblads brev*, I, s. 317, 414 m. fl.

² P. E. LINDSKOG, *Beskr. om Skara stift*, III, s. 158.

dock på olika vägar och platser sedermera åter till största delen lyckligtvis få en tryggad tillvaro.

Härvid skola vi först undersöka samlingarnas tillväxt under var och en av de sex olika ägareperioder, under vilka Stola i sex generationer efter Anders Hansson och Agneta Nilsson gick i arv inom samma släkt från generation till generation, nämligen

- 1) 1577—1648 *Johan Andersson (Ekeblad)* och *Anna Kristoffersdotter*.
- 2) 1648—1664 *Kristoffer Johansson Ekeblad*,
- 3) 1664—1697 *Johan Ekeblad*,
- 4) 1697—1737 *Klas Ekeblad d. ä.*,
- 5) 1737—1771 *Klas Ekeblad d. y.*,
- 6) 1771—1808 *Klas Julius Ekeblad*.

För att emellertid redan vid redogörelsen för vad som samlades även kunna, så vitt ske kan, upplysa om, varest dessa föremål nu (1922 dec.) befinna sig, måste uppsatsens senare del om samlingens skingring till någon del föregripas. Stola-samlingens porträtter, konstföremål, möbler och minnen torde till största delen finnas på Hedensberg och Höverö. En icke obetydlig del, av möbler m. m. från Stola förvärvades dock på 1800-talets sista del till en numera mellan museerna i Göteborg och Skara uppdelad samling. Över porträttsamlingen på Hedensberg finnes tryckt katalog av NILS SJÖBERG.

Biblioteket på Stola skingrades genom arv och bokauktioner åt olika håll. Delar därav, antagligen de värdefullaste, gingo till v. Engeströmska samlingen och med denna till Kungl. Biblioteket. Enstaka böcker finnas i Uppsala Universitetsbibliotek och andra offentliga institutioner.

Handlingarna äro numera till största delen förenade med följande offentliga samlingar:

Kungl. Biblioteket. Den del av de Ekebladiska papperen, som på sin tid införlivades med v. Engeströmska biblioteket,² och de Ekebladiska handlingar, som från Erik Gustaf Geijers stärbhus förvärvats av Kungl. biblioteket 1856. (Härefter betecknad *vE*)

Riksarkivet. Den del av de Ekebladiska papperen, som tillhörde Hamiltonska samlingen på Hedensberg (härefter betecknad *HH*), och pärm breven från v. Engeströmska samlingen.

Lunds Universitetsbibliotek. Dels den del av de Ekebladiska papperen, som införlivades med De la Gardieska arkivet, Löberöd,

² Utom pärm breven, som förvärvades av riksarkivet.

och därifrån kommit till Lunds Universitetsbibliotek (härefter betecknad *DIG*), dels ock den del av de Ekebladiska papperen, som 1892 dit överlämnades av godsägare Carl Lindqvist på Stola (härefter betecknad *CL*).²

Första generationen, ryttmästaren Johan Andersson (Ekeblad) 1577—1648.

Johan Andersson levde under en orolig tid. Han avled 1608. Det är i det hela underligt, att det efter honom finnas några brev alls. Men som han i olikhet med en stor del av sina närmaste släktingar huvudsakligast ställt sig på hertig Karls sida och sålunda tillhörde det segrande partiet, så var det ingen risk att låta breven ligga i dokumentsskrinet. Någon första-rangspersonlighet var kanske ej Johan, men en beprövad befälhavare över Västgöta ryt-tare. Han var »hofmannen» och synes i övrigt troget hållit sig till sin svåger, krigsöversten Olof Andersson (Oxehufvud), vars hållning i politiska frågor han delade. Tidtals var han dock starkt påverkad av sina kusiners, Possarnas, konungatrohet och var starkt komprometterad vid de förhör, som följde på den 1603 upptäckta samman-svärjningen hos Tord Bonde på det en halv mil från Stola be-lägna Stensholmen.

Hans hustru *Anna Kristoffersdotter* (Forstenasläkten) från Ulvstorp synes hava varit en både i fysiskt och andligt hänseende rikt begåvad kvinna. De få brev, som från henne finnas kvar (*DIG*), äro med hänsyn till att hon var född så tidigt som 1559, märkvärdigt väl skrivna. Tyvärr finnas från henne inga brev i behåll, skrivna till barnen, ej heller under den långa tid, hon som änka framlevde sina dagar på Stola eller från 1608 till 1648. Om hennes vigör talar ett brev från sonhustrun Britta Ugglå 1635. Hon berättar, att morkär på Stola, då 76 år gammal, red på sin gångare från Stola till Karin Ulvsparres bröllop (^{27/8}) på Torp (över tre mil), vid sidan uppvaktad av sin sexårige sonson Johan, som red på sin unghäst, under det att Britta själv åkte i lands-hövdingskan Karin Hands kalesch. Det skulle varit en anblick

² Ytterligare förutsickas den anmärkningen, att vad som i tryck förut finnes anfört rörande de Ekebladiska papperen, här icke återupprepas annat än då samman-hanget så fordrar eller då jag i vissa fall har en mot dessa källor avvikande mening.

Dessa tryckta källor utgöras av: PER WIESELGREN, *De la Gardieska arkivet*, bd VIII och IX, ELOF TEGNER, *Kongl. Bibliotekets samling av svenska brefvex-lingar*, ELOF TEGNER, *De la Gardieska samlingen i Lund och på Löberöd*. S. E. HALLENCREUTZ, *Handlingar ur f. d. grefliga v. Engeströmska biblioteket*. (Sthlm 1865), J. G. LILJEGREN, *Förteckning öfver en samling permbref uti . . . grefve Lars von Engeströms bibliotek*. (Sthlm 1819).

av stort intresse att jämte dåtidens Skarabor se på, när den kortegen drog genom Skara stads krokiga gator. Säkerligen gingo Skaraborna man ur huse för att skåda en så ovanlig syn.

Att Johan Andersson ansåg framtiden tillhöra hertig Karl, bevisas nogsamnt därav, att han satte alla sina fem söner ända från deras tidigaste ålder i hans stränga tjänst. Av dessa söner stupade Hans 1605 vid Kirkholm. Anders och Bengt ljöto i 1611—13 års krig en blodig död, och Erik stupade vid Reval. Av de två återstående sönerna avled redan 1631 överste Görän. Kristoffer ensam överlevde modern. Döttrarna Kerstin, Agneta och Ragnhild ingingo äktenskap resp. med Erik Krabbe på Sväneby, Görän Uggla på Påarp och Per Göränsson Ulvsparre på Torp.

Ekonomien på Stola synes icke ha varit stark under denna period. All förmögenhet låg i de ärvda storgodsens, och av dessa måste tid efter annan en del av den gamla frun avstås till barnen. Själv blev hon fostermoder efter Göräns och hans hustrus död till deras fyra små döttrar, av vilka hon hade glädjen få, kort före sin död, göra bröllop, 1647 ¹/₅ för Maria Ekeblad med majoren Hildebrand Uggla och för Märta 1648 ²³/₁ med assessorn Tord Bonde på Stensholmen. Själv avled hon kort härefter d. 28 april.

Tidigt har den historiska forskningen fäst sig vid Johan Anderssons brev, förvarade på Stola. OLOF VON DALIN återoppar i sin *Svea Rikes historia* (del III) på flera ställen Stolapapper under beteckningen »In collect. Comes Cl. Ekeblad». Jag har ej varit i tillfälle kontrollera, huruvida dessa brev återinförlivats med Stolaarkivet, sedan Dalin begagnat dem. Har så varit förhållandet, torde de befinna sig i samlingen *vE*. För övrigt finnes utom i nämnda samling såväl i samlingarna *DIG* som *HH* flera brev från Johans svåger Olof Andersson (Oxehufvud) och från systersonen riksmarsken Anders Lennartsson.

Under denna period har otvivelaktigt en stor del porträtt samlats på Stola. Av dräkterna att döma äro alla de porträtter, som nu förvaras på Hedensberg, och om vilka traditionen berättar, att de föreställa äldre medlemmar av Ekebladiska släkten, målade i Tyskland och därifrån hemförda. Någon aldeles säker uppgift, om vilka de föreställa, har man ej förrän om Kristoffers porträtt. NILS SJÖBERG uppgiver Sebastian Bourdon som konstnär till detta, hvilket dock är mindre troligt, då det av ett brev från Britta Uggla synes framgå, att porträttet är målat i Frankfurt a. d. Oder omkring 1643.

Anåra generationen, öfverste Kristoffer Johansson Ekeblad, 1648—1664.

Av Kristoffer Johansson Ekeblad är egentligen grunden lagd till samlingarna på Stola. Och denna grund lades icke så mycket av den anledningen, att både han och hans maka Britta Uggla vardera på sitt sätt voro samlare eller rättare pietetsfulla tillvaratagare av varandras och de närmastes skriftväxlingar, utan ännu mera därigenom att av såväl samtid som eftervärld Kristoffer Ekeblads personlighet skattats så högt, att vad han lämnat efter sig av skriftliga alster ansetts böra tillvaratagas och värderas.

Här kan det ej bliva tal om att skriva någon biografi öfver Kristoffer, men det föreliggande ämnet kräver, att något bidrag lämnas till bedömandet av hans personlighet. Källmaterialet till en minnesteckning öfver denne märklige man är kanske större än vad vanligen plär vara fallet beträffande hans samtida. Det är därför förvånansvärt, att en dylik kritisk framställning ännu icke lockat några forskare.

Den ende, som egentligen givit sig in på ett försök att teckna Kristoffer Ekeblad, är utgivaren av *De la Gardieska arkivet*, PER WIESELGREN, som i del VIII gjort en entusiastisk och värtalig teckning av hans personlighet. W. har helt visst träffat rätt i sin skildring av honom, sådan han var under de sista trettio åren av sitt liv. Kristoffer synes periodvis lidit av svärmod. Dessa perioder genomkämpade han med stöd av en djup religiositet. Eljest var han en högt skattad sällskapsmänniska med stor berättartalang och med stark läggning för humor. Umgänge sökte han i alla kretsar. Uppfostrad vid Karl IX:s hov och även länge tjänstgörande såväl vid svenska som utländska hov, därjämte språkkunnig, som han var, (en kunskap, som han förvärvat under sin långa sexåriga peregrinationsresa och underhållen under mångåriga vistelser utomlands), var han en gärna sedd gäst även i utlandet, såväl vid de tyska hoven som vid samkvämen i garnisoner och läger. Hans musikaliska begåfning har även härvid kommit att spela en roll.

Som militär har Kristoffer gjort sig gällande genom sin förmåga att med pålitlighet, lugn och allvar föra befäl, och det ligger säkerligen mycken sanning i vad WIESELGREN säger om honom, att han som befälhavare var mera »Far än Chef för underlydande».

Ett problem, som är ganska svårlost, föreligger i frågan om befordringsgrunderna under äldre tid, t. ex. 1600-talet. Detta har ofta helt enkelt avfärdats med påståendet, att bördens utslutande varit avgörande. Sant till en del. Bördens var i allmänhet förut-

Fig. 3. Landshövdingen greve Klas Julius Ekeblad. Porträtt i pastell av Monpeur.
Höverö (från Stolasamlingen).

sättningen för kandidatur till de högre och högsta platserna i hären och flottan. Men hur tillgick urvalet bland dessa kandidater? Storhetstidens samtliga konungar från Gustaf II Adolf ända till Karl XII synas själva ha ägt en alldeles otrolig personlig kännedom om arméns och flottans talrika officerspersonal. Bland dem, som genom kunskaper, personliga inre och yttre egenskaper gjorde sig möjliga för att framdragas i karriären, finner man dem avgjort föredragna, som utmärkt sig genom framträdande personligt mod. Alla Gustaf Adolfs högre befälhavare: Horn, Banér, Torstensson m. fl., hade, innan

deras hastiga befordran börjat, vid ett eller annat tillfälle ådagalagt hänsynslös stridslust och duktighet.

Man har anmärkt, kanske med någon grad av sanning, att under Gustaf Adolfs tid befordringarna gingo långsammare för dem, som tidigare varit fästade vid hertigarna Johans och Karl Filips personer. Kristoffer Ekeblad hade ända till hertig Karl Filips död tjänstgjort hos honom både som hovjunkare och officer. Säkert är, att Kristoffers yngre broder Göran, anställd hos konungen, för sin person åtnjöt en mycket snabbare befordran. Men bröderna hade nog en betydligt olika läggning. Under det att Göran brann av verksamhetslust, var Kristoffer av ett mera lyriskt drömmande temperament. Kristoffers förste minnestecknare, herr ANDREAS DINBODIUS, kyrkoherde i Sunnersberg, säger om honom följande, för Kristoffers karaktär belysande ord: »Och är till aktandes om Sal. Herrn ibland det han sjelf om sitt lefvernes lopp upptecknat hafver, så [har han] mycket ringa om sina krigsactioner talat, där dock väl veterligt är, att han uti många farliga occationer varit hafver och till många gånger genom kläderna skjuten, där dock den allsmäktige Guden honom allt nådeligen bevarat, att han aldrig på kroppen något märkeligen är sargad vorden.» Kristoffer var, som han framträder i sina efterlämnade skrifter, mycket tillbakadragen och fri från egen berömmelse.

Sent omsider befordrades Kristoffer till överste över ett regemente västgötaknektar (n. v. Älfsborgs regemente), men såg sig snart av yngre medtävlare förbigången till den vanliga reträttplatsen för överstar som landshövding i något län. Det var knappast med full frivillighet, han övertalades att 1655 lämna regementet till sin måg överstelöjtnant Bengt Lilliehöök.

Ekeblads militära karriär hade sålunda icke varit någon törnfri väg, utan uppfyllts av träget, ansvarsfyllt arbete i 34 år. Ej heller hade han som många andra inhöstat några rika krigsbyten eller feta godsförväningar. Av det senare slaget hade han dock 1642 fått en förläning av några hemman i sin hembygd. Den ordinarie lönen utföll, som bekant, ganska ojämnt och oftast fördröjd. Allt detta gjorde, att Kristoffer, som varken själv eller genom sitt 1622 ingångna gifte med Britta Ugglä, ägde någon förmögenhet, levde i ganska stort ekonomiskt betryck.

Gent emot denna teckning av Kristoffer Ekeblads liv, som kan förklara hans anlag för en tung världsåskådning, får man dock även å andra sidan taga i betraktande, att han levde synnerligen lyckligt och harmoniskt familjeliv med sin maka, sina fyra barn och med sina tvänne systrar och deras män. Hustruns tidiga död år 1652

skilde makarna åt, och i mer än 13 år överlevde han henne, en tid under vilken melankolien ofta djupt nedtyngde den åldrande mannen.

Kristoffer ärvde Stola 1648 efter sin moder. Från sitt giftermål och ända till denna tid bebodde han med familj den av honom till säteri bebyggda, av modern från Ulfstorp ärvda lilla hemmanet Skogen eller Underskogen. Detta säteri är sedan lång tid tillbaka återförenat med Ulfstorp. Den gamla gårdsplanen synes dock ännu i dag och var belägen i en behaglig ekdunge några hundra meter öster om den plats, där Ulfstorps järnvägsstation nu ligger, strax utmed järnvägsspåret.

Såväl Kristoffer som hans hustru och några av barnen voro intresserade, snälla och flitiga brevskrivare. Det förhållandet, att familjemedlemmarna ofta vistades på olika platser, betingade i och för sig ett flitigt kommunicerande mellan dem. Och av allt att döma var brevskrivning inom familjerna under trettioåriga krigets tid långt vanligare än det blev senare och i påfallande grad livligare än i vår telefonerande tid, under vilken familjekorrespondensen synes vilja försvinna. Det ovanliga var emellertid rörande de Ekebladiska papperen, att de icke förstördes utan i stället samlades, naturligtvis icke fullständigt, men dock i ganska stor grad.

Om Kristoffers skrivlust kan man nästan säga som Giörwell sade om sig själv: »ingen dag utan någon rad». Man kan lämpligen uppdelat Kristoffers efterlämnade papper i två delar, näml.

1) anteckningar av honom själv på vers och prosa samt brev till sonen Johan.

2) mottagna brev.

Vad den förra delen, som daterar sig från tiden efter 1617, angår, utgöras de därtill hörande skrifter av förutom några dagboks- och minnesanteckningar om honom själv, samt av några ekonomiska, militära och teologiska anteckningar, huvudsakligast av tillfällighetsverser, såväl i original som i översättning, »själv verterat», vanligast av allvarlig eller religiös läggning, men någon gång också satiriskt eller humoristiskt.

Blott ett enda brev till hustrun finnes bevarat. Man måste beklaga, att just breven till henne saknas. Detta intryck måste man få av de brev, han lämnat efter sig. Vad hade icke dessa brev haft att upplysa i fråga om svenskarnas deltagande i Gustav Adolfs krig i Livland, Polen och Tyskland? Hur kan man förklara, att alla dessa brev saknas, när de andra familjebreven finnas kvar? Själv har Kristoffer antytt, att vid hennes begravning alla hans brev till henne, insydda i en kudde, skulle läggas under

hennes huvud i likkistan. Han har även kraftigt ålagt sina efterlevande att göra på samma sätt med hustruns brev till honom. Eftervärlden må vara tacksamma mot Johan Ekeblad och hans systrar, att de icke efterkommo denna uppmaning, utan i stället med största pietet bevarade allt, vad som i skriftlig väg fanns kvar.

Självt hade Kristoffer vid flera tillfällen på Stola ordnat sina brev, numrerat, registrerat och buntat en del av dem. Någon gång har han ock förtecknat sina författade poem.

Hans förnämsta prosaskrift, skriven 1626 i Livland på slottet Rumlaborg, bär titeln *En krigsmans tröst ur den heliga skrift* (HH).

Det största historiska intresset bland hans mottagna brev torde den stora samling brev från 1642—44 hava, som han mottog från Torstensons högkvarter (bl. a. en relation om slaget vid Leipzig, förf. 1642 ^{8/11} av Torstensons sekreterare Reinh. Khol) och från grannfästningarna utmed Oder.^x

Det är förvånande, hur litet denne Kristoffer vidrör händelser och upplevelser i sina brev. Blott någon gång kan en jakttilldragelse skymta förbi eller något lustigt uttalande av någon bland de för humor kända underhavandena eller tjänarna, med vilka levdes på förtrolig fot.²

I hans papper saknas så gott som allt tal om landets regenter och högsta styresmän. Intet beröm, intet tadel. Man förstår, att omdömen voro totalt bannlysta från all skriftväxling. Och det var icke underligt. Den, som vuxit upp vid Karl IX:s hov och genomlevat de Messeniska rätttegångarnas period, visste nog, att man ej åt »pennan skulle förtro» något, som angick »höga» saker.

Blott i tvänne olika fall skymta i breven fram dylika uttalanden, det ena om konung Gustav Adolf, det andra om drottning Kristinas religionsförändring. I det förra fallet berättar Kristoffer 1644 ^{5.6/2} (ant. i Ph. Kegeli bönbok, se längre fram), att han haft en dröm, under vilken han såg Gustav Adolf stå vid sin säng. Härom berättar han följande:

»Anno 1644 emellan den 5:te och 6:te Stemberis (september) om Natthen drombede mig, at S. Konung Gustaff Adolff stodh för min sängh och frågade om Iag war siuk och Iag suarade något. Då tyckte mig, at han togh migh mz båda sina händer om hufvudett och sade: 'kiäre

^x Bland dessa märkas särskilt Nik. Dankwardt-Lillieströms sakrika skildringar av krigsläget vid olika tillfällen.

² DJURKLOU berättar efter domböckerna i sitt arbete *Lifvet i Kinds härads i Västergötland i början av sjuttonde århundradet*, att under första hälften av 1600-talet ännu brukades på sätesgårdarna, att allt gårdens folk på fornnordiskt vis under måltiderna sutto vid samma bord som husbondfolket. Så var sannolikt även sed på Stola under Kristoffers tid.

son läs flitigett och Bedh gudh, och åter sade han: wilt tu låfuat migh, att du wilt läsa och flitige bedia den gode gudhen om en salig stundh' och migh tycktes Jag warrt beuekt till grott öfuer dänna hans flitiga Begäran, och Jag sade, som mig tyckte, 'o aldranådigaste Konung! dänna eders Matz Troгна förmaningh skal Jag aldrigh förgiädha, efter han länder migh Ju till min Siels salighet' och dätta tycktes mig att Jagh strax sade för Gustaff Krabbe, des betydande ähr gudh bekiänt.»¹

Själva drömmen och det sätt, varpå den berättas, synes vittna om den stora beundran och kärlek till konungen, som Kristoffer hyst.

Det senare fallet, brev från Johan under vistelsen i England 1655², röjer, att far och son vid sina sammanträffanden samtalat om drottning Kristinas förhållanden som drottning, särskilt hennes ställning i religiöst hänseende. Vi veta genom M. WEIBULLS undersökningar, att drottningen redan före tronavsägelsen i hemlighet var katolik. Men det framgår av Johans brev, att han, som dagligen uppvaktade vid hovet, ej trodde något dylikt. Hans fader med sin vidare människokänedom har dock uppenbart hyst en annan åsikt och uttalat som sin mening, att en redan inträffad eller förestående religiös förändring var huvudskälet till drottningens tronavsägelse. Från sin barndom hade han ock helt visst och kanske ännu mer från sin vistelse i Tyskland, så god luteran han än själv var, många levande exempel på den makt, katolicismen hade över själarna. Som SCHÜCK i sin bok om *Messenius* framhållit, funnos nog i de avlägsna bygderna ännu vid sekelskiftet 1600 många, som i hemlighet voro katoliker, synnerligast bland kvinnorna.

Av de handlingar, som kunna anses tillhöra denna generation av slakten, finnas följande kvar:

I Kungl. biblioteket (vE):

Göran Johansson Ekeblad, en fasc. fol. Kristoffer Johansson Ekeblad, en bd. och fasc.³ Britta Uggla, en fasc.

I Lunds Universitetsbibliotek (DIG):

Kristoffer Johansson Ekeblad, sju bd. och fasc. Johan Ekeblads brev till fadern och brodern, fyra bd. Britta Ugglas m. fl:s brev, fyra bd.

I riksarkivet (HH):

Kristoffer Johansson Ekeblad, flera band och fasciklar.

Kristoffer var, som man kunde vänta sig, även intresserad av studier. Han samlade ett bibliotek, som är förtecknat någon gång

¹ Anteckningen har kanske sitt största intresse däruti att den lämnar en autentisk upplysning om de tilltalsord, som under ifrågavarande tid brukades mellan konungen och undersåtarna. Exempel därpå torde vara enastående.

² 1655 ^{16/II}. *Johan Ekeblads bref*, I, s. 430.

³ Därbland ett band med brev från Bengt Lilliehöök av särskilt intresse.

på 1650-talet (*DIG*). Hans böcker skingrades nog redan vid hans död därigenom, att barnen synas delat dem mellan sig, men största delen stannade på Stola och en del av dem återfinnas i den v. Engeströmska förteckningen över paleotyper m. m.

I de flesta av sina böcker brukade Kristoffer med bläck och penna göra anteckningar av varjehanda innehåll. En sådan bok, en andaktsbok, PH. KEGELII *Tolf Andelige Betragtelse* (övers. av Er. Schroderus, Sthlm 1620), som vid Kristoffers död tillföll dottern Anna och sedan gick i arv bland hennes efterkommande, finnes i Universitetsbiblioteket i Uppsala under sign. »W. 56». Den innehåller anteckningar av Kristoffer, oftast daterade. De ha värde för hans biografi och religiösa ställning.

Att porträttsamlingen under Kristoffers tid förökats, är väl ej otroligt, men man kan ej uppgiva, vilka som härstamma från denna tid.

I breven från Tyskland omtalas någon gång, att kopparstick anskaffats för att medtagas hem. 1892 voro i ett av rummen på Stola i nedre våningen, en tid använt som kök, alla väggarna från golv till tak överklustrade med kopparstick, men dessa voro så nedsvärtade och överdragna av rök, att trots ihärdigt rengöringsarbete intet av dem kunde identifieras.

3) *Tredje generationen: envoyèn Johan Ekeblad (1664—1697).*²

Man skulle kunna tycka, att denne mans personlighet borde ligga i klar dag genom den mängd brev, skrivna av honom, som offentliggjorts, och de biografier, som i samband därmed skrivits om honom. Men breven äro ungdomsalster, och ehuru väl den läggning, man i ungdomen har, aldrig helt försvinner, så är dock en människas liv en så komplicerad sak, att den icke kan avfärdas med en låt vara ganska intim kännedom om hennes tankeliv under en viss kortare period av hennes liv. Ingen bör bedömas förr än efter döden. Så icke heller Johan Ekeblad. Hans liv visar efter 1664 en i vissa fall ganska överraskande förändring, i synnerhet de sista åren. Kring 1661—62 har han efter mönster av gängse sed skriftligen upptecknat sitt porträtt. Här är han ännu den galante franskbildade hovmannen, som i livet ser en fjärilsdans. Men bakom denna livslust skymtar man det melankoliska drag, som vi förut sett varit så framträdande hos fadern. När man läser OSCAR LEVERTINS snillrika teckning av Johan Ekeblads sonsonsson Klas Julius Eke-

² MANNERFELT, *Johan Ekeblad, hovjunkare hos drottning Kristina. En personhistorisk studie*. Borås 1903.

blad,² kan man ej undgå att se, huru denne representant för släktens sjätte generation i andligt hänseende i många stycken var en ny upplaga av andra och tredje generationerna.

Under sin ungdom kunde Johan Ekeblad icke besluta sig för någon levnadsbana. Vid ett tillfälle försökte han erhålla en kaptensbeställning vid Västgöta ryttare, men drog sig för den barske gamle översten Olof Silverlod, från »låga ryttartorpet vid höga Hunneberg», som sedan Vilh. von Braun skrev om honom. Så åtföljde han Krister Bonde på hans ambassad 1655 till protektorns hov i London. Men intetdera passade honom, utan med tacksamhet mottog den knappt 30-årige junkern en kammarherretjänst hos drottning Hedvig Eleonora. Den i sina brev än så kåserande och uppsluppna, än så världströtte och blaserade hovmannen var i själva verket alldeles som fadern och senare som hans sonsonson en vekhjärtad man med ett inre, som titt och tätt, stundom med skäl och stundom utan större skäl, anklagade sig själv. Tungsinteheten hade nog även hos Johan sin grund i en ytterst dålig ekonomisk ställning, som med var dag blev allt mer och mer krisartad. Under allt detta längtade han till lantlivet på Stola som till ett paradiset.

Johan skulle emellertid också få ett mer betydande uppdrag. Då förmyndarregeringen stod i begrepp att återknyta de goda förhållandena sedan Axel Oxenstjernas och Richelieus dagar med Frankrike, inleddes denna ödesdigra æra med Johan Ekeblad som svensk envoyé i Paris. Om denna mission är så vitt jag vet mycket litet skrivet. F. F. CARLSSON avfärdar i sin historia Ekeblads verksamhet i största korthet. Förbundet med Frankrike, som ådragit sig så mycket klander, avslöts visserligen efter Ekeblads tid, men att Ekeblad från fransk sida varit väl sedd, är otvivelaktigt. Från ambassaden medförde han hem en dyrbar silverservis som gåva av konung Ludvig XIV. Från denna tid av Johans liv finnes, förutom en bunden blå foliobok (*vE*), en journal förd från överresan från Stockholm 1669 ²⁹/₉ till hemkomsten till Stockholm 1672 ⁴/₄ (gl. st.) Vistelsen i Paris hade varat 1669 ²²/₁₁—1672 ²⁰/₅.

Efter hemkomsten har Johan Ekeblad regelbundet deltagit i förekommande riksdagsarbeten och därunder många år tjänstgjort som fullmäktig i riksbanken. Rörande denna tjänstebefattning finnas flera handlingar (*DIG*).

Tack vare vidlyftiga släktutredningar, som Johan Peringsköld

² Från Gustav III:s dagar, s. 168.

egenhändigt utfört åt Johan Ekeblad och vilka styrkte, att hans farfarsfar Anders Hansson varit regementsråd, uppflyttades Johan, sedan lantmarskalken personligen utverkat Karl XI:s medgivande, i riddarhusets andra klass (*DIG*).

Johan Ekeblad har i en bunden pergamentsbok in 4:o (*Dlg*, sign. A. D. XIII Litt. E. Ekebl.) inskrivit några egenhändiga uppsatser av största intresse. Där förekommer *Ett oförgrifligt betänkande om — — — — trollväsendet*. Likaledes en avhandling benämnd: »*Testamente eller beredelse till döden skreffuit och giordt aff migh iohan Ekebladh år 1690 först i januario, då iagh war på mitt 61 åhr i Stockholm. Waken, ty i weten huarcken dagh eller stund, när människones Son är kommandes. Math. 25: 13.*»

Denna senare uppsats är skriven i enkla, flärd- och frasfria ord och man gripes av den ärlighet, som än idag talar ur en djupt förkrossad mans innersta. Den vittnar också i hög grad om Johan Ekeblads religiösa utveckling.

I sitt självporträtt säger Johan sig vara »av en mycket amoreus komplexion, och som jag mycket timid är hos kvinnfolk, så är jag inte capabel att göra där någon fortune». Påstötningar från de sina fick han nog ofta att söka sin fortune på äktenskapsmarknaden, men härtill ville han ej lyssna, eller om han möjligen gjort några försök, hade dessa misslyckats, ända tills han alldeles givet utan att förut haft någon längre eller kortare personlig bekantskap med henne fäst sig vid den rike franske affärsmannen Claude Rocquette Hägerstiernas 17-åriga dotter Kristina och förlovat sig med henne. Med vilka känslor denna överraskande nyhet mottogs av den gamle helt visst konservative fadern är lätt att förstå. Men även för honom spelade de klingande skälen en stor roll. Sådana ha alltid överskytt gamla fördomar, och huru ideellt lagda Stolaherrarna än varit, ha de nog dock alltid med sitt dalablod i ådrorna haft så mycket kvar av masarnas verklighetssinne, att de insett, hur tom den ärvda förnämiteden är, om den ej uppbares av rikedom.

Om målet för Johans äktenskap främst varit en solid ekonomisk ställning, så vann han det visserligen till fullo. Men däremot synes i övrigt äktenskapet icke ha varit lyckligt. Överensstämmelsen mellan makarna med avseende på bildning, traditioner, smak och husliga vanor var så ofullständig, att de aldrig synas kommit i harmoni med varandra. Tidigt synes Kristina Hägerstierna blivit sjuklig och led sin sista tid av svår sjukdom. Hon efterlämnade förutom maken en dotter Magdalena, g. m. geheimerådet Filip Marderfelt, och sonen Klas, f. 1669. Mellan de båda barnen

skiftade Johan, vad han ärvt med hustrun, bl. a. godsens Mauritzberg och Normestorp i Östergötland. Själv behöll han Stola, som i hans hand betydligt utvidgats, bl. a. genom inköp av Fröslunda. Bland det första Johan Ekeblad gjorde, sedan han blivit gift, var att söka avsked från kammarherresysslan. Men han hade icke varit det barn av sin tid, som han var, om han icke snart nog trätt i allmän tjänst. Han anställdes i reduktionsverket några år. Att han i denna tjänst varken hörde till de hårda reduktionsherrarna, ej heller gagnarade på ämbetet, därpå torde man kunna vara viss.

Ingen kan i Johan Ekeblads brev utläsa något, som skulle göra gällande, att han under sin ungdomstid stått oberörd av det religiösa livet. Tvärtom finnas drag i breven, som visa, att om han än stod rätt främmande för sin barnatro, han dock besatt en sund religiös övertygelse. Emellanåt synes han ock reagerat mot tidens schablonmässiga bruk av Guds namn o. d. Spetsigt skriver han en gång, att han inte törs rekommendera den, han skriver till, hos Gud, ty kunde det så inträffa, tillägger han, att den jag sålunda rekommenderar, har större kredit hos Gud än vad han själv kunde ha.

Det är en hel roman ur livet, som upprullas i testamentets fortsättning, en bikt inför sina närmaste och hela världen. Båda makarna voro svårt sjukliga vid årskiftet 1690. Johan talar om sin snart väntade bortgång. Han beklagar, att hans maka och barn (en dotter och en son, då båda vuxna) och även andra fattat fiendskap mot en viss Sara Swebilia, som i Stockholm uppehöll sig med undervisning av ungdom och med knyppling av spetsar, och för vilken Johan Ekeblad fattat en lidelsefull böjelse. Hon var prästdotter från Värmland, nära släkting till ärkebiskop Swebilius. Johan bedyrar hennes fullkomliga oskuld rörande uppkomsten av hans böjelse, hennes oavlåtliga strävan att förmå honom att sin plikt likmätigt allenast älska sin hustru. Ytterligare bedyrar han, att hans umgänge med Sara Swebilia varit rent. Sist beder han om förlåtelse av Gud och människor.

En försoning mellan familjemedlemmarna synes ha ägt rum. Johan har återvunnit hälsan, men Kristina avled 1693 ²⁰/₆ i Stockholm. Efter hennes egen önskan förde han följande vinter hennes lik till Strö kyrka, där detta insattes i familjegraven, då nyligen ommurad.

I testamentet har han härefter antecknat, att år 1694, sedan barnen utfått sitt moderarv, sonen Klas Mauritsberg, dottern Normestorp, kom han på tanken att ingå nytt äktenskap och valde då till maka Sara Swebilia efter samtycke såväl av konungen som

ock av ärkebiskopen dr Olof Swebilius i egenskap av släkting till Sara. Före äktenskapet bestämdes om barnens ensamma arvslott till alla Johans fastigheter. Den 30 maj 1694 ägde bröllopet rum på Ladugårdslandet i Stockholm hos brudens svåger pastor Sven Ekerot.

Johan Ekeblad avled 19 januari 1697 och begrovs i Strö kyrka. Hans andra äktenskap blev barnlöst. Sara Swebilias dödsår är okänt. Så vitt jag har kunnat finna, företog aldrig Johan någon ändring eller ombyggnad av Stola byggnader.

En av Johans sista anteckningar har följande lydelse: »Anno 1696 den 27 februari då war jagh undertecknad på mitt 67:de år och war nyligen kommin från Stockholm till Stola, då såg jagh öffer uti mitt diarium, huru ofta jagh hade i alla mina dagar reest emillan Stockholm och Stola och fant, att jagh gjordt den vägen 126 gånger, förutom alla mina andra reesor till Tyskland, Franke-rijke 2 gånger, Hållan item Engeland och Pålen sampt Dannemark åtskillige gånger. Stola ut supra

iahan

Ekeblad»

Här nedan upptages nu vad som av Johan Ekeblads papper finnes kvar från tiden 1664—1697. Under denna tid hava de äldre samlingarna tillvuxit rikligt. I Kungliga Biblioteket (*vE*) finnas rörande Johan Ekeblad sex fasc. in fol. och rörande Kristina Hägerstjerna en fasc. in fol. I Lunds universitetsbibliotek (*CL*) Räkenskaper och handlingar rörande godsförvaltningen. Om Johan Ekeblads samlarsinne vittnar dessutom en trätallrik, som numera finnes på Hedensberg. Denna är av gran med oval form, 26 cm. lång, 24 cm. bred och 1,2 cm. tjock. På tallrikens sidor finnas fastklistrade papperslappar, på vilka såväl Johan Ekeblad som hans sonsonson Klas Julius gjort egenhändiga, så lydande anteckningar:

Denne

talricken haar sahligh
Christoffer Johansson ätit på i
många år, och sedan jagh hans
son Johan Ekeblad i 20 år, til det
talricken intet årka tiäna längre utan
gick mitt i tu, Dåck haar iagh låtet slå
ihop honom och lagit honom i fataburen
för sin gamla tjänst skull och till ett

Monument.

Datum Stohla den
21 Januarij 1685.

Till ett bevis på fordna världens
tarflighet och goda hushållning bör
wetas, att dene Johan Ekeblad hade
Fåt, då han war Resident i Frankriket,
af Kon. Ludwig XIV en magnifique silfver
service. Stola 1 Sept 1790.

Clas Ekeblad.
Grefve til Stola.

Den första anteckningen är skriven med Johans, den senare med Klas Julius Ekeblads hand.

Bland porträtt, som förskriva sig från denna tid, märkes Johan Ekeblads eget (*HH*).

Innan vi lämna denna generation av Ekebladska släkten, bör anmärkas, att Johans syster Margareta (f. 1623, † 1676), gift först med kaptenlöjtnant Erland Kafle (f. 1616, † 1648) och sedan 1653 med överstelöjtnanten Erik Nilsson Drakenberg (f. 1608, † 1659), hade ärft sin faders skaldegåva. Hennes brev till fadern äro ock av intresse. Hennes blida, kvinnliga väsende träder här behagligt fram. Hon var efter allt att döma både genom sina yttre och inre egenskaper en av samtiden högt skattad person.

Även hennes ende son Erik Drakenberg (f. 1654, † 1731) var tillfällighetsskald, varom bl. a. vittnar ett av honom författat sorgekväde.

4) *Fjerde generationen, riksrådet greve Klas Ekeblad d. ä. (1697—1737).*

Under det att Klas Ekeblad d. ä:s far och farfader med avseende på sin personliga läggning kunnat betecknas som stämmings- och känslomänniskor, som i sin rika litterära alstring visat sig besitta lyrisk begåvning, var denne mera en verklighetsmänniska, som främst gjorde sig gällande som framstående militär och civil tjänsteman. Hans lysande ämbetsmannabana bekräftar detta. Men han hade säkerligen därjämte en hög ideell läggning. Han synes ha haft utpräglade religiösa intressen, och han var även en stor samlare av sina förfäders efterlämnade dokument. På Mauritzberg och i Stockholm har han först samlat sina egna handlingar och sin mödernesläkts (Hägerstjerna) arkiv. Sedan han på Stola uppfört en ståtligt slottsliknande byggnad, flyttades alla hans samlingar dit.

En egendomlighet är, att efter honom och hans maka Hedvig Mörner finnas i behåll tvänne bibelexemplar, i vilka införts familje-

anteckningar av makarna från 1692—1715, som sedan fullföljts av sonen Klas d. y. 1741—1775 och av sonsonen Klas Julius 1786—1791. Av dessa biblar finnes nu det ena ex. i Sunnerbergs kyrka, det andra på Höverö fideikomiss. Det troliga är väl, att det ena ex. är en kopia av det andra. Anteckningarna i båda exemplaren äro tillgängliga i tryck.²

Ett litet aktstycke, författat av Klas Ekeblad d. ä. på Stola 1727 och som mera än allt annat vittnar om det traditionella samlarintresset inom Ekebladiska släkten, meddelas här:

Detta Lilla Skatull med alt hvad där uthi ligger Försmått Lapperij, skäncker och För Testementerar jag till min käre äldste son Clas Ekeblad, jämte alla Böcker och Skrifter, gamble antiqviteter, samt mine Förfäders Manuscripter, och alt hvad den Ekebladiska Familien Till under rättelse der Finnes, hvilket alt iag wet att han wördar och uthi godförwahr Tager, som iag i min Tijd giordt, och mine Förfäder för mig; Gud allsmächtig Regere honom med sin Helige Anda; och Låte honom lefwa och blij gammal med alla sine käre syskon och unne honom den glädie att Få Lijfzarfwingar, och sittia här på Stohla i Förmöijelse och Frijd, hwilken gård jag med så mycken beswär och möde, Bracht i den Stånd han nu ähr; detta ähr min Fullkomlige wilje, som iag wet mine käre Barn giärna Rätta sig efter, och låta sig behaga; Stohla d—10 September, 1727.

Clas Ekeblad.

Riksrådet greve Klas Ekeblad d. ä:s kända efterlämnade papper finnas numera på följande ställen: *Kungl. Biblioteket (vE)*, *Lunds universitetsbibliotek (vE)* och *Riksarkivet (HH)*.

5) *Femte generationen, kanslipresidenten greve Klas Ekeblad d. y. (1737—1771).*

För Klas Ekeblad d. y:s samlareintresse och sakkunskap i fråga om gamla handlingars tillvaratagande torde vara tillräckligt att blott erinra om att han började sin långa offentliga bana som tjänsteman i riksarkivet, dels ock det ovan återgivna förordnandet av 1727. Samlingarna ökades också i betydlig grad under denna tid.²

6) *Sjätte generationen landshövdingen greve Klas Julius Ekeblad (1771—1808).*

¹ Anteckningarna i Sunnerbergs kyrkas ex. finnas i arbetet P. W. TÖRNER, *Spridda drag ur det kyrkliga livet i Sunnerberg på 1700-talet*. Skara 1920, Anteckningarna i Höverö äro återgivna i *Personhistorisk Tidskrift* 1903 s. 40 ff. Om Klas d. ä:s manuskript se vidare ELOF TEGNÉR, *De la Gardieska samlingen i Lund och på Löberöd*, s. 51—53 och 59.

² Se vidare ELOF TEGNÉR, *De la Gardieska samlingen i Lund och på Löberöd*, s. 60.

Klas Ekeblads d. y:s äldste son Klas Julius har helt visst med fullt förstående för hans personlighet på ett snillrikt sätt tecknats av OSCAR LEVERTIN. Visserligen kan man hysa en mot nämnde förf. avvikande mening i några av hans uttalanden, liksom där också finnas några små misstag i fråga om de biografiska notiserna, men nog är totalintrycket av skildringen, att nämnde förf. på ett underbart träffande sätt återgivit honom, så vitt det nu är möjligt skåda in i Klas Julius' sjäsliv under hans ungdoms tid. Den som tror sig ha lärt känna de äldre generationerna, finner helt visst, att Klas Julius genom arv av anlag var en ny upplaga av dem, som legat två led före honom. Sannolikt har det galliska blod, som genom Kristina Hägerstjerna infördes i släkten, satt sin prägel på hennes son och äldste sonson, vilka icke synes haft de vanliga familjedragen, åtminstone icke i någon högre grad. De voro mer dragna åt högpolitikens lysande, men farliga fält än vad egentligen släkttraditionen hänvisade dem till. Efter den stora sorg, som genom hustruns död på länsresidenset Marieholm drabbade Klas Julius, trivdes han ej vidare där, utan bortackorderade 1796 landshövdingtjänsten i Skaraborgs län till sin svåger Hierta. Sina sista 12 år tillbringade han på Stola, där han vid en ålder av 67 år avled 1808.

Klas Julius Ekeblad var en samlare nästan av nutidstyp. Han samlade givetvis först och främst släktens minnen, men även annat.² Ett ex. därpå ha vi i ELOF TEGNERS uppgift,² att den rätt betydande mängd av Stenbockspapper, som finnas i von Engeströmska samlingen, kommit dit från Stola. Klas Julius vän, friherre Erik Ruuth, hade nämligen förärat honom dessa brev.

Men varifrån har Ruuth kunnat få denna alldeles givet enhetliga samling? Svaret därpå är ej svårt att finna. Ruuth var måg på Torpa (Kinds härad), gift 1768 med grevinnan Fredrika Sparre († 1778). På Torpa fanns det gamla Stenbocksarkivet (förtecknat på 1600-talet och ånyo förtecknat 1799), och finns till en del ännu kvar där, ehuru i vissa delar skingrat.

Sina samlingar ordnade Klas Julius och har givetvis även förtecknat dem. Det vore av stort intresse att kunna finna någon sådan förteckning. Hans arkiv har varit samlat i skåp med numererade lådor, uppställda i biblioteksrummet på Stola. Som bibliotek torde begagnats hörnrummet i övre våningens gårdssida mot nordost.

² I Kungl. Biblioteket finnes ett ex. av JACOB DE GEIJN, *Waffenhandlung von den Rören* (s'Gravenhage 1608), som ägts av honom. Enligt en anteckning i boken skulle han år 1800 på Stola själv ha kolorerat bilderna i densamma.

¹ ELOF TEGNER, *Kongl. Bibliotekets samling af svenska brefveaxlingar*, s. 2.

II.

Av förestående utredning torde framgå, hur det under nära 300 år, generation efter generation, på Stola samlats handlingar, böcker och porträtt. Någon skingring av dessa samlingar genom arvskifte o. d. tyckes under denna tid aldrig förekommit. Samlingarna endast stadigt tillväxte samt omfattades med stegrad intresse. Efter greve Klas Julius' död började dock skingrandet. Av stort intresse är det givetvis att kunna få en inblick, hur härvid tillgått.

Då här skall lämnas ett bidrag till denna förut icke, så vitt jag vet, behandlade fråga, må förutskickas, att några dokumentariska stöd för mina antaganden annat än vad de förut omnämnda kända arbetena kunna giva vid handen, icke föreligga. Vad jag däremot bygger antagandena på, är vad greve Gustaf Hamilton på Hedensberg muntligt meddelat mig vid ett besök därstädes 1893 och det han ytterligare omtalat i en korrespondens med mig, som pågick 1892 ²¹/₁₀—1906 ²⁴/₃. Greve Hamilton var greve Klas Julius Ekeblads systersons dotterson och hade en gång, antagligen 1857, i testamente av sin morfader greve Gustaf Piper fått sig tillerkänt alla Ekebladiska släktens i dennes hand varande samlingar. Därjämte var greve Hamilton som bekant själv en mycket intresserad samlare.

Vad man först bör undersöka är, vem som efter Klas Julius ärvde samlingarna. Han efterlämnade inga barn, ej heller några bröder, blott fyra systrar, av vilka tre voro gifta med resp. greve Carl Gustaf Piper, bosatt i Skåne, greve Adam Ekeblad, bosatt på Simmatorp nära Skara, och landshövdingen i Skaraborgs län Johan Adam Hierta, samt ytterligare en kull systerbarn, näml. avlidna Eva Ulrika Ekeblads (f. 1744, † 1787) barn med avlidne Henrik Johan Fock (f. 1734, † 1788), av vilka blott levde Adam Fock på Höverö (f. 1780, † 1831). Stårbhuset hade utretts på det sättet, att greve Piper löst till sig de flesta, om icke alla, fastigheterna, nämligen Stola, Lindholmen, Fröslunda m. fl. gårdar i Källands härad samt Mariedal i Kinne härad.² Vanligen brukade kring början av 1800-talet vid stårbhus' delning av handlingar och porträtt dessa stanna kvar på fastigheterna. Böcker däremot hade man redan på 1700-talet börjat skingra genom bokauktioner. Som sedan skall visas, är det dock troligt, att sam-

² Enligt uppgift av E. TUNELD skulle K. J. Ekeblad redan före sin död sålt Stola m. m. till greve Gustaf Piper.

lingarna på Stola skingrades. Med säkerhet har greve Piper ägt allt det, som senare kommit till Lund (*DIG, CL*) och riksarkivet (*HH*). Huru Kungl. Biblioteket bekommit sin andel, hava vi nu först att undersöka.

Man har gärna velat förmoda, att v. Engeström »inköpt» sin från Stola komna samling av pämbrev, böcker och handlingar, och detta inköp måste ha, åtminstone vad pämbreven angår, ägt rum före 1819, och vad de övriga samlingarna angår, före 1824 (se resp. tryckta kataloger).

Att den förmögne greve C. G. Piper skulle försålt några handlingar från Stola, är otänkbart. Då skulle väl snarare handlingarna kommit från Stola genom gåva eller på annat sätt och sedan försålts. Men då kvarstår det svårförklarliga förhållandet, att så mycket dock fanns kvar i början av 1830-talet på Stola.

Klas Julius' kusin och svåger greve Adam Ekeblad på Simmatorp synes även ha ägt släktens samlarintresse. Sedan hans ekonomi förbättrats, inköpte han egendomen Främmestad och försålde då Simmatorp. Före avflyttningen förrättades i Skara 1811 den 20 april o. f. d. en för den tiden oerhört stor bokauktion. Katalogen innehåller förteckning på 4,659 olika arbeten (volymantalet vida större).² Under sådana förhållanden kan man tänka sig, att greve Adam Ekeblad från Stola fått alla de ekebladiana, som via v. Engeström och Geijer gått till Kungl. biblioteket.

Beträffande v. Engeströms pämbrevsamling äro icke mindre än 43 av dess 53 brev jämväl upptagna i den förteckning, som SVEN WILSKMAN 1750 uppgjorde på Stola. LILJEGREN uppger, att alla handlingar, som han i sin katalog betecknat med en stjärna, voro till samlingen skänkta av prosten Thure Ljunggren (f. 1748, † 1825) i Sjogersta. Men även de flesta av dessa äro komna från Stola. Prosten hade väl fått dem där eller på Simmatorp. En möjlighet, som icke alldeles bör lämnas ur räkningen, vore, att redan Adams fader, översten greve Kristoffer Ekeblad, broder till kanslipresidenten, fått dem, och att de sålunda redan på 1700-talet kommit från Stola.

Något som kan giva ett stöd, om än svagt, till en sådan gissning, är att största delen av ekebladiana i Lund är på Stola inbundet, antagligen på 1700-talet, i band av en särskild typ (omslagspapperet gult med svarta prickar eller i lilafärg), under det att v. Engeströmska samlingarnas ekebladiana, då de äro bundna, hava bokband med blått omslag.

² Tryckt hos Lewerentz i Skara (182 s.).

Någon ledtråd för besvarande av frågan, huru E. G. Geijer kommit i besittning av sina ekebladiana, har man i den uppgiften, att »då den siste greven Ekeblad avlidit», skulle de lämnats till Geijer. Sålunda efter greve Klas Adam Es: död i Lidköping 1823^{23/1}. G. hade den tiden släktskapsförbindelser i Västergötland på Skåftaby, där bergsrådet Geijer då bodde. Troligen ha de kommit dit. Geijerska samlingen kom genom köp till Kungl. Biblioteket 1856 och den v. Engeströmska genom gåva 1864.

Innan vi ingå på de tre återstående samlingarnas skingring från Stolasamlingarna, sådana de befunno sig vid Klas Julius död, skola vi kasta en blick på Stola ägareförteckning i senare tid. Den framgår av nedanstående tabell.

Kanslipresidenten greve *Klas Ekeblad d. y.* f. 1708, † 1771 i Stockholm. 1737—1771, 34 år. G. 1741 med grevinnan Eva De la Gardie f. 1724, † 1786 i Lidköping.

Landshövdingen greve *Klas Julius Ekeblad* f. 1742, † 1808. 1771—1808, 37 år. G. 1775 med *Britta Horn* f. 1745, † 1791.

Grevinnan *Hedvig Katarina Ekeblad*¹ f. 1746, † 1812. G. 1769 med greve *Karl Gustaf Piper* f. 1737, † 1803.

Greve *Gustaf Piper* f. 1771, † 1857 i Lidköping. 1808—57. 49 år. G. 1798 med *Jaquette Du Rietz* f. 1777, † 1816.

Grevinnan *Hedvig Charlotta Piper* f. 1799 på *Mariedal*, † 1882 i Uppsala. G. 1822 med greve *Hugo Didrik Hamilton*. Sålde *Mariedal* 1868. F. 1791, † 1876 på *Hedensberg*.

Grevinnan *Lovisa Piper* f. 1808, † 1879 på *Villa Giacomina*. 1857—79, 22 år. G. 1834 med greve *Jon David Hamilton* f. 1794, † 1843.

Greve *Gustaf Hamilton* f. 1826 på *Husa-by*, † på *Hedensberg* 1901. Försålde jämte övriga arvingar efter sin moster grevinnan *Lovisa H. Stola* m. fl. gods i *Västergötland* till godsägare *Carl Lindqvist*. 1879—1903.

Av ovanstående släkttavla och andra underrättelser framgår, att ägare till Stola hava varit från 1808:

1808—1857 greve *Gustaf Piper*,

1857—1879 grevinnan *Lovisa Hamilton*, f. *Piper*,

1879 grevinnan *Hamiltons stärbhus*,

1879—1903 godsägare *Carl Johan Lindqvist* (f. 1834, † 1915),

1903—1916 godsägaren *Artur Otterström*,

1916— handlandena *Carl Ander* och *Ernst Linge*, vilken sistnämnde 1920 avträdde sin andel till den förre.

Av ovannämnda personer av *Piperska* slakten torde icke någon ha bott på *Stola*. Greve *Gustaf Piper* bodde merendels på *Marie-*

¹ Greve *Jakob De la Gardie* på *Löberöd*, f. 1768, † 1872, lantmarskalk riksdagen 1834/35, stiftare av *Löberödsamlingen*, var kusin till *Klas Julius Ekeblad* och hans syster.

dal och grevinnan Hamilton på Villa Giacomina (föret Järnevåg), belägen nära Lidköping vid Väneren.

Beträffande den del av Stolasamlingarna, som kom till De la Gardieska arkivet, utgörande omkring 30 fasciklar och band, är proveniensens ganska klar.

1835 trycktes i *Handl. rörande Skandinaviens historia*, XX (s. 309—325), 22 brev till Joh. Ekeblad, avskrivna av lektor J. Carlmark i Skara »efter originalerna i Hr Majoren och Kom. Gr. G. Pipers Bibliothek på Stola».

1837 trycktes i samma verks XXII del (på sid. 299—310) ytterligare brev från Joh. Ekeblad, ävenledes avskrivna av J. Carlmark efter »originalerna i Herr Öfverste-Kammar-Junckaren och Kommendören, Grefve G. Pipers Bibliotek på Stola», men i en not angives, att »originalerna förvaras nu i Gref. De la Gardiska Biblioteket på Löberöd. Ett och annat af innehållet refereras i De la Gardieska Archivet. 8:de delen, pag. 197 o. följ. Kungl. Samfundet har för längre tid tillbaka mottagit dessa Utdrag och beslutat deras intagande i Handlingarne».

Av dessa tvenne uppgifter framgår med all önskvärd tydlighet, att handlingarna funnos kvar på Stola 1835, men kommit till Löberöd någon gång före 1837.

Det torde ligga närmast till hands att antaga, att greve Gustaf Piper, som under riksdagen 1834 kommit i närmare beröring med sin onkel greve Jakob de la Gardie, som då var lantmarskalk, skänkt dessa ekebladiana till den intresserade samlaren. Greve Jakob De la Gardie hade, även om han icke förut vetat det, genom publikationen i *Handlingar rörande Skandinaviens historia* fått kännedom om Stolapapperen.

Jag skall senare berätta, hur en antagligen sista skörd gjordes på Stola 1892, men vill här förut meddela, vad greve Gustaf Hamilton skrev till mig, sedan jag underrättat honom om att handlingarna anträffats och införlivats med Lunds universitets bibliotek.

Han skriver från Hedensberg 1892 ²/₁₁:

»Underrättelsen om Stola är jag ock tacksam för, beklagar blott, att jag ej hade aning om dessa qvarvarande papper. Jag hade min sal. morfaders testamente på biblioteken på Villa Giacomina och Stola jemte papperen och jag packade in hvad som fanns i Biblioteket på Stola, hvaröfver jag skrifvit en särskild förteckning, som följer härjämte. Skada för mig, att denna lucka nu skall finnas i mina samlingar genom slarf eller undanhållandet af dessa papper, som jag ej hade minsta aning om funnos. Det ser ut som dessa papper voro dömda att likt agnar kastas

vind för våg och ej fås ihop i en hand mer. Nu finnas de i Lund, här hos mig, i Riksarkivet, Biblioteket i Uppsala, så en del lära blifvit uppbrända såsom obehagliga för Gustaf III:s förhållanden. Jag undrar, om det ej vore möjligt att få nu åter från Lund af dessa papper. Jag känner få som de aktningvärda Ekebladarne, som ägde en sådan förmåga att samla och ordna, sedan kom tyvärr en annan tid under min morfader Grefve Gustaf Piper, som var född och uppfostrad under en tid, då nära nog allt gammalt föraktades och ansågs som skräp. Inventariet för 1790 skulle vara roligt att ega.»

Den 14 dec. 1892 skriver greve G. Hamilton från Hedensberg bl. a.

»Inspektoren, som var på Stola 1879,¹ då jag inpackade biblioteket och de papper, som der funnos, försäkrade mig, att han ej visste om dessa papper, som nu befunnits kvarlemnade, de måste legat i någon skrubbe som vi ej visste af. På Villa Giacomina fann jag ganska värdefulla handlingar m. m. nedkastade i skåp och under bokhyllorna, flera kopparstick voro illa farna af fukt och vårdslös behandling. Jag har dem nu uppklistrade på styft papper.»

Den återopade förteckningen² har följande lydelse:

»Förteckning på Ekebladiska papper, som jag har på Hedensberg.»

Skåpet N:o 1. Lådan N:o 17.

- Tom 3. Ett paket bref till diverse personer, rörande De la Gardieska [släkten?] under vistande i Paris.
- » 6. Skåpet N:o 1, låd. 17.
Åtskilliga commissioner och Räkningar under min sal. Faders tid som minister i Paris.
- » 7. Skåp N:o 1, låd. N:o 6.
1. Britt Sofie De la Gardies bref.
2. Brefven till Grefvinnan De la Gardie, Hedvig Lillie, från diverse personer.
- » 10. Skåp N:o 1, låd. 13.
Min salige fader riksrådet grefve Ekeblads bref till min moder fru grefvinnan Eva De la Gardie under dess warelse som minister i Paris.
Min hustru grefvinnan Britta Horns bref, under hela sammanlefnaden till 1791.
Manuscrits de Lettre de la Ctesse d'Ekeblad née Ctesse de Horn à son mari le General Cte Clas d'Ekeblad, Chevalier et Commandeur des Ordres du roi 1771 et 1772.
- » 12. Skåp N:o 1, låd. N:o 17.
Åtskilliga Brefver, Commissioner, Räkningar och andra förteckningar under min Sal. faders sejour i Paris som Envoyé 1741, 1742, 1743 (i denna tom flera bref af Carl von Linné).

¹ Och vilken brevskrivaren nyss träffat.

² Nedanstående rubriker förskriva sig uppenbart från greve Klas Julius' ovan uppgivna ordnande av arkivet på Stola. Förteckningen är delvis oläslig.

- Tom 20. Skåp N:o 1, låd N:o 13.
Åtskilliga bref till min salige Fader R. R. Gr. C. Ekeblad,
under dess utländska resor, rörer släkt, wänner och Gyn-
nare.
- › 22. Skåp N:o [], låd. N:o 13.
1:o Documenter rörande min Sal. Farfar Riks Råd Gref
Clas Ekeblad.
2:o Instruktioner, och hörande till Stola och min Farfars
affärer.
- › 30. Skåp N:o 1, låd N:o 9.
1. Vers öfver den 10 april 1767.
2. Vers gjorda öfver min Farfars silfverbröllop, som firades
på Stola 6 December 1766.
3. Brefven från Consistorierna(?).
4. Theologierne.
5. Miscellanea, af lite wärde.
- › 47. Diverse brefver till grefvinnan Britta Horn ifrån fruntimmer
af dess bekantskaper.
- › 44. Skåp N:o 2, låd. 13.
1. angående min farmoder Hedvig Mörnerns sjukdom, död
och begrafning.
2. Min farfars correspondenser med fru Britta Crus.
- › 46. Acter rörande min fransyska tjenst och min pension der-
städes samt alla fullmakter och befordringar i svensk tjenst.
- › A. Paket, akter rörande min salig hustrus, grefvinnan Britta
Horns arf, såväl efter dess föräldrar, som äfven andra akter
rörande min svägers arf efter henne samt den sednaste på
Fågelvik öfverenskommelse emellan greve Horn och mig
1773.

Clas Ekeblad.

- 1 paket rörande mitt accord med Landsh. Hierta.
2 paket med diverse angelägna Documenter och testamenten.
Jernewågs (Villa Giacomina) handeln.
- › B. Inventarier öfver all Befintlig lösegendom som Högvälborne
Herr Grefven, Öfverste Kammar Junkaren Clas Ekeblad till-
hörig är, upprättad i ofvannämnde Höge herres närvaro på
Sätergården Stola, Lindholmen, Järnevåg och Lunnevala
år 1801.
- › C. En foliant innehållande förteckning öfver hvar Clas Ekeblad
ätit middag, souperat, Theatern, spelt, vunnit, tappat 1743
—44.
- › D. Samling af diverse Poemer utaf Herr Generalen Landshöf-
dingen m. m. Clas Ekeblad författade på Stola 1804, 1805,
1806.
- › E. Tom 1.
Diverse poemer och andra skrifter af generalen greve Clas
Ekeblad Stola 1807.

Tom F. Tom 11.

Bozas Resor af Clas Ek****d, ifrån ett gammalt persiskt manuskript öfversatt 1802.

En del diverse papper, hvaraf flera, som röra Christoffer Johansson Ekeblad.

Grefliga ätten Ekeblads stamtafla.

Ett s. k. Heidelberger album skrifvet under Hertig Carls förmäling med Maria af Pfaltz. Deri finnes Brudens namn, hennes föräldrars, Grefvarne Carl, Mauritz Sture, dito A. Lewenkoppf, M. Lewenkoppf, Grefven och Herren zu land, Prinsessan Katharina, gift med Edzard af Ostfriesland, Anna gift med Georg Hans gref zu Welentz m. fl. furstliga personer, Per Hård, Nils och Jörgen Posse, Henrik Brahe, Jörgen Bilde, j. Marzeita Stake o. s. v.

»Christoffer Johansson Ekeblad skrifvit medh min hand egen(?) 22 september Anno 1621 i Lägret för Rihga.» (Oktav-format.)

Christoffer Ekeblads Dagbok 1685.

Grefve Clas Ekeblads Dagbok 1684—1689.

Av ovanstående brevutdrag och förteckning framgår tillkomsten och omfattningen av den Ekebladiska samlingens handlingar på Hedensberg. Samlingen är numera överlämnad till riksarkivet.² — På samma sätt som arkivet på Stola gick till Hedensberg, gingo även en del av porträtten och böckerna dit. Ett stort antal porträtt från Stola finnes även på Höverö (bl. a. det här som fig. 3 avbildade) och hos grevinnan von Sydow, f. Mörner, i Jönköping.

Nu återstår blott att lämna en kortfattad redogörelse för de närmare omständigheterna, då den lilla efterskörden av handlingar gjordes på Stola 1892 och hur dessa handlingar kommit till universitetsbiblioteket i Lund.

Förf. gjorde den 11 augusti nämnda år i ett mindre sällskap från Kinnekulle en turistfärd till Läckö och Stola. Besöket vid Stola avsåg förutom att lära känna det minnesrika stället även att söka få reda på, om icke några handlingar funnos kvar därstädes. På det vänligaste mottagna av värdfolket, herr och fru Carl Lindqvist, gjorde man till dem förfrågan, huru det förhöll sig med ovannämnda sak, och till svar lämnades, att man ej kände till

² I mars 1922 har ytterligare ett antal handlingar, medeltida pergaments- och pappersbrev samt arkivalier av senare datum, från Hedensberg överlämnats till riksarkivet. Den märkligaste av dessa arkivalier är helt säkert Agneta Nilsdotters jordbok från 1530-talet. — Över riksarkivets Ekebladssamling finnes en 1919 av förste arkivarien T. Gihl upprädd förteckning. En portfölj Ekebladiska papper överlämnades till riksarkivet 1911 $\frac{9}{11}$ av lektor A. Lindhagen.

några arkivalier. Hoppet att då finna några, var just icke stort, när en vandring genom slottets gamla tomma salar började. Man tog dock i betraktande de vackra fajanskakelugnarna, de i sjuttonhundratalsstil målade taken och väggarna. I ett rum, använt som kök, upptäcktes under väggarnas sot ett antal genom sotet förstörda kopparstick. Slutligen upptäcktes i ett rum i övre våningen åt gården i en garderob en betydlig mängd gamla handlingar uppstaplade så, att de till en alns höjd fyllde hela garderobens golv. Det första band, som upptogs ur högen, utgjorde kansli-presidenten greve Klas Ekeblads egenhändiga konceptbok, förd på 1740-talet under hans ambassad till Frankrike. Vad som dessutom fanns, var visserligen av mindre historiskt värde, men handlingarna voro dock av intresse i topografiskt hänseende för 1600- och 1700-talens historia.

Då jag nu vände mig till herr Lindqvist och omtalade mitt fynd, drog han vänligt på munnen och sade, att han aldrig kunnat tro, att de dåliga papperen hade haft något värde. Bland dem tog trädgårdsmästaren alltid sitt behov av omslagspapper, när han reste till torget i Lidköping med trädgårdssaker.

På min förfrågan om herr Lindqvist ville skänka handlingarna till biblioteket i Lund, gav han genast ett beredvilligt medgivande.

Efter någon vecka voro samtliga handlingar hos mig i mitt hem. Sedan jag där genomgått och ordnat dem, underrättade jag bibliotekarien Elof Tegnér om fyndet och föreslog, att Lunds universitetsbibliotek skulle med ägarens medgivande mottaga handlingarna. I brev den 5 okt. 1892 godkändes detta förslag, och den 15 s. m. voro handlingarna riktigt framkomna, sedan de dock förut gjort ett besök hos universitetets botaniska institution. Vaktmästaren vid universitetskansliet, som mottagit sändningen, antog nämligen, då han såg lådan fylld med gulnade papper, att den innehöll något gammalt — *herbarium*.

Några brev från Gustaf Johan Ehrensvärd till Carl August Ehrensvärd.

Meddelade av **Gunhild Bergh.**

Följande brev tillhöra Tosterups arkiv. Några utdrag ur de båda breven från Haag hava tryckts i *Svenska autografsällskapets tidskrift II*, s. 288—89. Det har emellertid förefallit mig vara av intresse att framlägga dem samlade. Vad Gustaf Johan Ehrensvärd beträffar, känner man visserligen hans liv under åren 1770—79, tack vare de av E. V. MONTAN, Sthlm 1877—78, utgivna anteckningarna och breven, men de elva första av de här meddelade breven härröra från en tidigare period, 1764—68, och belysa således hans första utveckling. De tre sista breven ge en intim och vemodig bild av hans tid som minister, en tid vars yttre historia man kan följa i de av Montan meddelade utdragen ur ministerdepescher. Vad åter Carl August Ehrensvärd angår, giva dessa brev från hans kanske förtrognaste vän ett icke föraktligt bidrag till kännedomen om hans ungdom. Man vet föga direkt därom. Av brev från honom själv finns, före 1775, hittills blott ett känt. Det är därför än viktigare att taga vara på de indirekta möjligheterna till kunskap om den atmosfär, i vilken han växte upp.

Sth. d. 25. Nov. 1764.

Nu åter får jag den fägnaden skriva Dig til. Ock försäkrar om min uprigtigaste vänskap — Än har jag ej fått bref af dig, du lär ej fått mitt första. Här är oändel. tyst. Δ^1 ha oändel. ont om pengar. ∇^2 däremot gör mäktige Conqvetter. få se hur det går. De stora patrioterne på Riddarhus Torget ha ännu endast hunnit arbeta för fullmagters anskaffande. här är ej tal om annat än Fullmagter. Acteurene lærer bli nu som förr Composition lær ej bli af efter Δ lær få pengar. Här är åter qvestion om at få Δ til +. Generalen³ och Rappen⁴ äro

¹ Hattpartiet. Detta var som bekant vid denna tid mycket vanmäktigt.

² Mösspartiet.

³ Augustin Ehrensvärd, f. 1710, d. 1772, general, fältmarskalk.

⁴ Carl Rappe, f. 1721, d. 1790, överstelöjtnant, senare landshövding och generallöjtnant.

mer än flitige. De ha säkert stora projecter. Men Generalen har onaturl. mycket fiender — Vi ska trösta oss at det skramlar värre än det är. Denne post hinner jag ej skriva Dig particulariteter. Din bok ska du få med nästa poster. Suter² är en satans hög herre, han har blifvit ganska rik och således Lat. Han arbetar endast med Jouveller ock negligerar nu aldeles Estamper. han har något qvar, säljer ej, har endast til sine egne Cabinetter. De äro endast af de nya. I dag har jag fått spaning på en som skal ha andre ock dit måste jag i morgon.

Här är ganska svårt efter pg., det är dock ej raison hvarföre Du ej fått Dine begär fram —

Med fr. Keb . . . är det ganska underligt. Var min vän, så äro mine hemligheter trygge. Hon har ändrat tankar ej af ungdom säges, men af vänskap. Den kära vänskapen vill ej min olycka. om tankarne äro för någon annat kan jag ej nu säga. Jag respeciterar henne lika mycket. hon är beskedlig; jag ser henne ofta. Det kostar på. jag tror at tiden ändrar den sage Resolution; emedlertid förestäl dig min belägenhet. Ingen vän. ingen C. Aug. som ofta sqvalrade ur skolen, men ofta var pålitelig. Ännu är den tiden odrägelig ock tycker mig redan lefvat många åldrige år. Jag har oändl. många conaissancer. många vackra flickor, många vackre fruor. men det tar ej med kärleken, sen den första elden bränt ledsama sår.

Jag förtföljer mina planer til Civil.² få se hur det lyckas. vore Δ mera väldige så hade det ingen nöd.

Anmäl min diupesta Respect hos Generalskan,³ brän up dessa lappar och glöm aldrig du äger En

uprigtig vän
Ehren.

Jag skal nu på Couren at glo på herrskapet undra på främmande och skratta åt betjeningen

Den 5:te Marti 1765. var arméens flottas officerare tilsammans i Stockholm at öfverlägga om Riksdags Postulater;⁴ Intressen voro olika ty föreställes olika beslut; det blef dock därvid at vi skulle be oss få bli en corps utom all delaktighet med armée ock flåttan i avancement,⁵ vi skulle befordras innom oss ock aldrig vinna rättighet komma ifrån corpsen. det är ett bistert öde för dem som tänka högre än märserne.

orsakerne skulle vara: at då vi vore en egen Corps, så kunde vi bli öfvade ock med tiden en duglig corps — ty genom avancement i arméen kunde goda ämnen förloras, och genom andras inkomst staten

² Per Suther, f. 1719, d. 1789, gravör, samlare.

³ G. J. Ehrensvärd var sedan 1762 fänrik vid arméns flotta, men önskade lämna den militära tjänsten.

⁴ Catharina Elisabeth Ehrensvärd, född Adlerheim, f. 1715, d. 1784.

⁵ Riksdagen hade sammanträtt 15. 1. 1765.

⁶ Augustin Ehrensvärd hade genomdrivit 1756, att galärflottan, eller som den senare kallas arméns flotta, skildes från amiralitetet, fick en egen chef och delades i två avdelningar, av vilka den ena fick sin station i Stockholm och den andra på Sveaborg. Dess förste chef blev A. Ehrensvärd.

bli som en Gästgifvaregård, upfylld af främmande som hvarken känna värdet eller hvar annan.

att bota ett plausibelt ondt föreslogs Examina; därpå svarades at de voro goda; men en Chef kunde favorisera den inkommande ock vi få oduglige.

Återsvar gafs, at chefen ej kan säga en undergått en god examen som pluraliteten närvarande hört varit elak; tiga de stilla så årkänna de den inkommande; ock då corpsen blir full af skickelige officerare så bör oss som Lansmän ock vältänkte folk göra lika som den avencerande inkommer utifrån eller befordras innom värdet. föröfrigt med en slug chef är vår metje sådan at få önska sig den, då de nu lediga vacancer bli tillsatte; men alt fåfångt; plurima vota valent; artilleriet togs til exempel som väl ger, men aldrig får officerare af arméen. Men tiderna äro elaka; det är bättre at ligga ock få litet, än pocka ock mista alt; Emedlertid mister General Ehrensvärd Chefskapet¹ så äro vi i en vacker belägenhet. Herr Schönström² må tala hur vackert han vill, så går dess orationer ut på en öfverste fullmagt, ock mon vi då äro lyckligast?

Jag för min del, behöfver ej tala af intresse; jag kan anse alt som det borde vara, som det är ock som det blir med opartiskhet. Ett lyckligt constitutorial gör at min tour i arméen mig aldrig kan nekas; jag har ej avancerat vid arméens flotta, utan endast fått transport.

Emedlertid ser jag många ledsamma perspectiver; grace af ogena ock okunnoga folkmängder — ombyte af befäl; inskränkande innom bornerade skyldigheter, små saker i fred och litet nog at få göra i krig; om ej principer ändras. Är det så lyckligt at förnöta sin tid på vanvet, se andra upkomma, och sielf ej synas innom min krets för än jag får befäl öfver någre utmagrade soldater ock jämnhöge timmerkarlar? är det grace at få föra en advisjagt ifrån den ena brygan til den andre.

ock til all tröst vetat sig vara en god marin? Vi böra ej tänka så generält, men tankarne komma ock de slå nästan öfverens med hvad som sker; vi ha sökt en lyster del af krigsmetien at genom den upkomma; ock det är just den som i almänhet föraktas. vi ha sökt nögen ock vi finna endast deras skugga. Ju mer man inträder i verlden och tänker, ju mer finner man en sammansättning af contradictioner. Jag vill lysa ock jag föraktar de orsaker hvarigenom man nu syns. Den tror orätt som tror at en General Ehrensvärd nu lyser så som han för-tiänt ock bör, han talas om af almänheten med förakt, ock utan at veta hvarföre så adoreras folk som försynen gordt kläparstycke i skapelsen med;

En dum Cammarherre gifter sig med den vackraste flicka, och hela stan skriker över ett lyckligt partie; han är en hiertsam herre, bör bli marskalk ock RiksRåd —

Vi äro en usel nation; Ängland respecterar sina lansmän, sina lärde ock sine ämbetsmän; vi adorerar utlänningar och Hofmän. Jag är ibland

¹ 1765—66 års riksdag lade åter arméens flotta under amiralitetet och fråntog Ehrensvärd dessutom ledningen av fästningsarbetet i Finland.

² Abraham Daniel Schönström, f. 1729, d. 1798, öfverste vid finska artilleriregementet, senare generalmajor.

så confus af tankar at jag tror vi äro ett ganska lyckligt folk som äga så många vidunder —

Står jag på couren tyckes Sverige vara lyckligast. glädien lyser ur ögonen på våre förnämste Lansmän; ock går jag sent på gator om nätter, så höres, stöld, mord, röfveri och infamier; af uslingar som göra en annan usling olycklig, at en dag få födan —

Gyllenåldern ock järnåldern härska ymsom —

Jag har föresatt mig likväl at aldrig flottan skal bli min frögdeplats; Jag skall söka bibehålla ock då jag får kunna at hielpa til föröka en stat som är af Rikets förnämsta försvar — haf köld ock blåst skräma aldrig, men tanken at ej vara där man kan göra det bästa man kan; oroar ock sämrar hågen —

Hvad är icke den medborgaren lycklig? som känner naturen, älskar fädernesland, känner medborgare, kan göra gott, äga glädie innom sielf ock sitt hus. som ser Rikens öden förstår deras hvalfningar, ock kan sielf vid tilfälle med Råd ock vapn hielpa ett ömt fädernesland. Ödet gifve sverge hälften sådanne medborgare, ock gifve mig då en jordlapp at få glädias ock bli synt — Det är den enda lycksalighet jag eftersträfvat; min sällhet hade ärhållit sitt fulla mått om jag tillika vore din hälften Brukare, ock finge medela dig mitt, alt, mine tankar min vänskap ock ömhet —

Stockholm d. 26. Marti 1765.

Nu är jag rätt orolig jag har ej något bref af dig sen d. 10. febr. anting. har du rest eller varit siuk, ty jag kan aldrig vara bortglömd. Jag hoppas du fådt mina bref, att de äro sönderifna vore både fagnad och nödvändighet.

Nu sitter den stora Deputation el. Commission¹ han har ingen domsrättighet men väl i sin instruction låf at igensöka orsaken til alla de oredor som hänt sig i Riket, både i köpmans, Militaire och Hushållsaker, hvarföre lagarne äro lamt efterlevade, hvarföre vederbörande tillåtit eller gjort felsteg, föreskrifva hielp ock projectera straff.

Kerrman² ock Lefebures³ skuld 27 tun. guld. äfvenledes kom för någre dagar i arest för ballance ock smått filouteri i Banqven

Casseuren Cedervarf för — 400,000 D:r

Casseuren de Beche⁴ för — 200,000

Comissarien Eggerström⁵, Modées svåger — 388,000,

man får således igen en hop Rättår som gnafvit Riket; straff åt alla är riktigt ty de ha sugit fädernesland ock medborgare, men proce-

¹ Den stora deputationen, tillsatt i slutet av mars 1765 för att granska de mål, som berörts i stats- och bankodeputationernas betänkanden.

² Gustaf Kierman, f. 1702, d. 1766, handelsborgmästare i Stockholm. En av bolagsmännen i det sista växelkontoret.

³ Jean Henry Le Febure, f. 1708, d. 1767. Som bekant även associerad i växelkontoret och dömd samtidigt med Kierman.

⁴ Johan Jakob De Besche, f. 1714, d. 1792, bankkommissarie.

⁵ Arvid Fredrik Egerström, f. 1718, d. 1784, bankkommissarie. Gift 1752 med Emerentia Catharina Modée, f. 1720, d. 1784, syster till Carl Vilhelm Modée, f. 1735, d. 1798, amiral, ståthållare i Stockholm.

dera med köpmänerne bör vara faseligt ömt. Här raisoneras intet annat om än skuld, peningar, arest, caution, comission och utrotande til 10:de led — Tiden är rätt artig, ock vi vackert folk, som ej får vara med. M . . . ska ha ett project at alla Regementer skal avancera innom sig sielf tils majorer, deras raison är att den oficeraren kan hinna få kundskap om Regementet ock landet. skälet låter plausibelt men 1:0 då det Regementet är utom sin terrain så är deras kundskap dem onyttig. 2:0 är bättre att roullance är, så kunna de känna hela arméen. 3:0 man vet hvad en oficer lär sig känna af ett lant Regemente på sitt boställe, ock 4:0 stänges ut vägen för genier at komma fram ock banas vägen till ett Generalitet som lär komma at bestå af Marks von Vyrtenbergar —²

De äga faselig triviala idéer, ock Gud nåde det land som äger sådant styresmän; är det icke bättre at öfverge alt, resa ut ock visa sig, än af ödet bli dömd att kråla i folkhopen. En månad eller par ger oss väl desision ock då böra vi ta våra partier. Vi kunna ungefärl. se huru stälningen är, ock hur det går —

Söta Du lät ej små saker, en vänd råck, utslitne böxor ock utnötte stöflor hindra Dig at komma hit. Nog ger Generalen dig kläder ock mat ock granlåt böra vi sätta oss au dessus öfver. Du kan välja Dig vissa sällskap ock låta din kamare ock dina böcker bli det roligaste sällskap. Ingen ting i verlden gläder mera än at vara Philosoph. Mitt uti den brillanta verlden ler jag åt hela sammansättningen ock skulle tro mig olyckligast om jag vore en af de agerande narrar.

Hela vår vinter har liknat våra öden, ostadighet, köld ock blidväder har ymsom varit ock vi har ej haft någon réel vinter. Här har varit vackert några dagar, men nu har snö och slask förklarar ett evigt krig åt strumpor och skor. Siön är dock ren ett stycke, ock jag är ganska glad at ha sluppit den Commission som mig förr var ämnad at föra Snap^a up til sveaborg —

Annars är här ännu ej något nytt endera dagen få vi dock smälten. Då skall jag skriva dig ett långt bref til därom. Alla arbeta utom Hat . . . de äro lame, ty det är svårt at arbeta i en penningesiuk nation utan pengar. De andre fela hvarken möjener eller mynt. Det är klart at nation är så skämd ock lågtänkt ty 100 plr gör det, som de vackraste raisoner ock störste billighet knapt kan få ett votum före. Här är at giöra många undantag med Personer, men jag talar om den folksvärm som utgör allmänheten.

Skulle jag kalla tillsammans en Riksdag i Lappmarken af lappar ock endast färga sakerne som de äro utan afséende på det som är giort ock göres, så kan jag svära at vi med större satisfaction skulle se våra nödvändigheter hielpas. Dem vore endast först at ge en idé om ett Rikes lyckliga tilstånd, visa de orsaker som försämra det, uppe de naturligaste medel at åter få det lyckligt, ock sen visa sverge som det bör vara ock som det är. Til slut kunde man orda om alla våra ventilationer ock parti hätska, ock jag är viss at de skulle gapa, korssa sig, ock kalla oss Barbarer.

² Gotthard Vilhelm Marcks von Würtemberg, f. 1688, d. 1778, general, fältmarskalk.

^a Ett fartyg tillhörande arméns flotta.

Om halfva min tid här i stockholm bestod i att skriva dig til så vore jag rätt lycklig — Men postpengar ock andre utärender hindra de roligaste nöyen. Tro därför at min vilja är äfven dig så tilgifven som mitt hierta.

Ändras ej din caractere ock dine tankar som böra vara oombytelige, så kan aldrig en enda minut den tilgifvenhet ock vänskap minska som äger til ändamål at ännu få visa hur ingen häldre lefver ock dör än jag

Din trogne vän ock Tienare —

Hallunda d. 11. oct. 1765.

Min söta Ehrensvärd

Gud ske lof at jag nu åter varit så lycklig ock fådt höra dig vara kommen hit: det kan intet fägna någon högre än mig, som skattar mig lycklig som får åter niuta ditt sällskap, din vänskap ock förtroende. Jag harmsnas på mig sielf som icke var i stockholm då du kom ock kunde fått en så kär surprice. När frånvaron är lång emellan tvänne vänner, hvad är ej då minuten som afväntas när 2 mil gör skiljesmässan?

Min söta Ehrensvärd prejugée ock kanske många inbillningar gör at du lastar mig som icke giort det du giordt, ägt samma nöyen som du, ock lefvat med den jag så gärna sammanlefver. kanske jag gorde så sielf om endast dit sällskap varit min enda orsak: men vi få råkas, gnabbas ock öfvertyga hvarannan.

Alt detta är en glad afväntan för mig: dina bannor äro vänskapsprof, ty de äro grundade ock estertänkte. ock intet försvar är sanning. Jag inbillar mig ditt nöye: ock jag försäkrar dig äfven at det kunnat roa mig. men jag ångrar aldrig framfarna tider ock sörjer ej för tilkommande. Jag har få minuter haft ledsamt; ock ägt få onyttige minuter: jag har nu en månad varit här på Hallunda: ock på den månaden läst mera än på många år. Således har jag ej sysslolöst förnött min tid. Ock jag hoppas äfven icke dö vid 19 år.

Någre små saker hindra mig ännu på någre dagar komma in; ock jag kan aldrig neka att desse 3 dagar jag vetat dig vara i stockholm har varit de längsta jag i år ägt. Hvad är icke vänskapen rolig, då man äger en så god vän?

Söta du jag hade så när glömt at tacka dig för ditt bref ifrån Rouen;² nog hade jag svarat men Herr Generalen ägde samma väntan som jag at snart få återse dig. när vi råkas, så får jag tacka dig som icke glömmet mig, ock nu endast försäkra om det du bör veta at du kan räkna på en

god vän
G J Ehrensvärd —

Stockholm. d. 13. Sept. 1767.

Min Egen Vän:

Så dyr titel brukar jag til den, som häraf gifvit mig prof. Så oskattbar förmån bibehåller jag til dödstunden —

² C. A. Ehrensvärd företog sommaren 1765 sin första utländska resa.

Lät de små Genierne glädia sig åt de granna namn ock titlar, den dygdiga ock Philosophen de gilla bägge mitt val, de lyckönska mig som funnit, hvad så många söker, de önska mig kunna bibehålla, hvad så få ännu kunnat göra.

Tack för ditt bref af d. 27. aug. Din välmågo fagnar mig, att din miölkCur ägt god värkan hoppas jag, ock at du nu den återstående sommaren må få roa dig önskar jag: Min Söta Eh. vår lifstid är så kort på nögen, men fruktbarande på miältsiuka, så at vi göra lifvet orätt om vi ej roa oss. När man en gång hunnit förstå, hvaruti den egenteliga glädien består, så söker man icke den på dans ock Spelhus man söker den där både du ock jag stundom varit nöjde. jag har just icke dagel. orsaker at vara glad, men jag är jämn. grufvar mig ock svär, gnolar ock jolrar; träter på kundskaperne ock skrifer några rader —

Nu längtar jag oändel. at få se fröken Je . . .² det är sex veckor sedan jag såg henne, hon har varit i Dalarne med sin far ock kom hem för någre dagar sedan. En kärlek blott til en person utan förtienster kan kanske vara starkare än min, den tör äfven göra Romanesquare gärningar, med en sådan bryter man sig igenom Brynildas borg ock agerar Sigur Sven, men om en kärlek ock vänskap för en dygdig ock respectable flicka finnes starkare än min, det vill mitt hierta öfvertyga mig ej fins: man må söka öfvertyga mig at denne passion ej är drif-fäder til stora gärningar, så svarar jag, at jag känner at det är en stor gärning at sätta mig sielf uti en nögd situation, at det är stort at vara tacksam, at det är naturligare at bibehålla ock vårda en, än ödelägga tusend, ock at vara nögd är det förnämsta at eftersträfva. Sen de stora vunnit sina ändamål, så nödgas de at söka, hvad jag vill ifrån min ungdom niuta —

Du talar om den där hurtige Herren som skulle göra en Härfärd för at visa sin tapperhet, lik den högfärdige maltesaren som vill strida emot den hela Turkiet, eller snarare den blodgirige Turken, som tror sig fredat sitt Samvete sen han satt knifven uti en Christen —

Kan du Se at hela saken var en strunt ock intet halföre värd: Mannen är het men icke ond, han vill ondt en minut, men är gapig tusend, sen han exeqverat en sak så skräflar han om Milioner. Han gör intet illa, om han ej blir retad. Det bör han icke bli, ty at ha en dristig ock diärf bland sina vänner är äfven så nödvändigt som en arg hund på Biörnjagt.

Så har du nu Lund² til Sällskap. Herr Rotman³ har gjort en Öfversättning af Eloisas bref til Abelard. mycket sämre än Lund, som hitils varit Segerherre. —

Om han ville skriva något som vore värt, ock antingen ville låta

² Johanna (Jeanette) Elisabeth Hjärne, f. 1747, d. 1803. Dotter till riksrådet Gustav Adolf Hjärne, f. 1715, d. 1805 och Anna Maria Ehrensvärd, f. 1718, d. 1798. Kusine till G. J. E. och C. G. E. Gift 1774 med landshövding Michael von Törne, f. 1726, d. 1796.

² Pehr af Lund, d. 1806. Avskedad som major, senare journalist.

³ Georg Rothman, f. 1739, d. 1778, läkare, översättare. Dennes övers. av Popes Eloisa to Abelard utkom i Uppsala 1767, Lunds övers. publicerades i hans tidning, *Dogbladet Wälsignade Tryck-Friheten* 1782 N:o 82—85.

bli at endast vara öfversättare eller Gratulant så skulle jag på min kostnad låta trycka det ock ge ut — det är det minsta man är skyldig Vettenskaper så är at hielpa dem fort —

Jag är sielf kommen ifrån den högfärden ock trycka förän tider blir, ock därför gör jag mig en fagnad at hielpa andre som vill gå den tunga hedersvägen — Sen Pappers bunter så ökat sig, Sen prässen så svettats för auctorens infall ock quickheter, så bör man ha medlidande både med Almänhet ock Tryck ock ej öka Gömmor med oduglighet. Min läxa efter följer jag sielf först ock tycker at detta ark är gäspämne nog, i synnerhet som du vet min vänskap ock at jag utom dess leverer ock dör Din trogne vän ock tjänare

G J Eh —

Hallalunda d. 23. Sept. 1767.

Hvem af oss har skrifvit oftast? Jo den som mäst hogkommit sin vän.

Jag räknar 3 bref af dig på 3 månader, då jag skrifvit dubbelt: Det är roligt at träta om hvem som mäst älskar hvarannan.

Nu lär mötet vara förbi, Dragon nögd at få komma hem i sitt Torp, ock officeraren på sitt boställe ock slippa utgifter—. Här har äfven varit mönstringar ock Regements möten. Kungen mönstrade Uplänningarne. General Rudbeck¹ viste sina Generals idéer. Han svängde med två Bataljoner ock Chargerade efter Reglementet. Det är icke alla Landtmarskalkar som kunna truga Almänheten at tro sig vara store Generaler. Den ena spänner Stöfletten åt den arma soldatens sura ben ock slår ihjäl honom som ej har färdighet at agera markatta, ock den andra utöfvar den förras Reglementen ock tror sig stor. Den ena berömmes af Carl Sparre,² min far³ ock en hop Majorer ock små skrifvare, ock den Senare af Sven Cederström,⁴ Lagersvärd⁵ ock hela mössklubben. Sådan är vägen til äran. Din far bygger up Sveaborg, inrättar en ny flotta, sätter ett helt artillerie i stånd, ock Commenderar en Svensk armée,⁶ ock man betänker sig om man tors jämnföra honom med de förre. Dragon Lieutenanten tör kanhända anmärka huru han har lågt mål ock kanhända commenderat galit, at han sagt höger om, i stället för höger hel om, ock den diupsinniga Infanteristen har törhända anmärkt huru hans råck var påsig ock hans stöflor vida. Sådane äro de enskilte ock sådan är almänheten, hvar ock en dömmar efter det han begriper. Min söta Eh: var gång jag tänker på våra tider, ock då jag tillika ej ihogkommer en efterverld, så stannar blodet i mig af förgelse. Du säger altid hvad det är roligt at lefva uti ett uplyst

¹ Thure Gustaf Rudbeck, f. 1714, d. 1786, generalmajor, senare överståthållare i Stockholm och landshövding i Uppsala. Lantmarskalk vid 1765—66 års riksdag.

² Carl Sparre, f. 1723, d. 1791, generalmajor, riksråd.

³ Carl Ehrensvärd, f. 1713, d. 1770, överste vid artilleriet.

⁴ Sven Cederström, f. 1710, d. 1781, överstelöjtnant, generalmajor, landshövding.

⁵ Fredrik Lagersvärd, f. 1723, d. 1804, kapten.

⁶ I pommerska kriget var A. Ehrensvärd högste befälhavaren efter Lantingshausen.

land, ock bland ett vettigt ock Sedsamt folk, men törhända at du til slut nödgas medgifva mig at den nakna American som ingen ting lärt, ock ingen ting vill lära, lefver ock dör lyckligare än vi —.

Hallunda d. 8. Aug. 1767.

Om jag icke vore din vän, så borde jag dock Complimentera Dig för din exactitude ock snabbhet at skrifva, men som din Vän, så kan jag icke annat än af hiertat tacka dig som är ordhållen ock vänfast. Så har Du nu kommit öfver til finland? Nu får du tilfälle at comparera lyckliga ock olyckliga folkslag, ock til slut kanhända medgifva mig, at Du välsignar det Land som äger ett lyckligt och Sundt Climat ock i följe därpå lycklige ock nögsamare inbyggare. Fastän om jag ej skulle raisonera för totalitetens influence på det Almäna, så Gud vet om icke Finnen uti sin Skinpäls ock med sina stekrofvor har en lika så intrenseqve lycka som fransosen som roar sig ock resten af verlden.

Söta Du, lät mig veta om Sch...² är framkommen ock huru det går; för all ting i verlden var varsame ock politici, brusqvera intet. Det ges ingen ting farligare til än Schismer i ett parti, ock törhända at man snarare upäggar än förqväfver dem, om man är för het. Det är icke med ond blod ock hämd i hiertat som man försonar oförrätt. Om saken skulle vara som man trodde under vår sammanvaro, så sätt principalerne utur stånd at agera, ock göra hvarken gott eller ondt, men stöt icke individuerna. De kunna med vänskap rättas: ock vet du väl at förtroende ock vänskap är den största politiqve inom ett parti ock äfven inom ett samhälle.

Om nu hela saken är af intet värde, hvilket sannolikast tyckes, så har man skaffat sig äfven så många fiender ock ovänner, som dem man misstrodt: och så mycket är intet hela Calaset värdt. Utan förliks min Herrar som vänner, ock ta edra precautioner med försigtighet. För all ting blanda mig icke in, det är tid nog at synas, då någon ting utbrister, ock då skall du få se mig vara äfven så högfärdig öfver at namnge mig sielf, som nu missnögd öfver, om jag ock Du skulle bli blandade kanske endast i andras högfärds Disputer. Lät oss vara tranquille, tils vår tid kommer, ock emedlertid roa oss åt hela ställningen —

Med mitt usla avancement har det hunnit något närmare sen Du var här: jag har genom någre af mine Vänner Sonderat Cronprinsen sin tanke om mig, hvilka äfven på mina vägnar förklarar mig både äga för mycken högakting för honom, ock äfven för mycken högfärd sielf, at komma på ett ställe där jag kanske med desagement skulle bli emottagen, utan bad honom declarera om han hos kungen begärte någon annan eller hvem han arbetade för? Han aflämnade Svar, at han arbetade för ingen, at han förr tänkt på Hamilton,² men sen kungen refuserat honom denna

(slutet saknas)

¹ Schönström. Se ovan s. 00.

² Adolph Ludvig Hamilton, f. 1747, d. 1802, kammarherre, memoarförf. G. J. E. blev 1767 kammarherre hos kronprinsen.

Ekholmsund d. 29. Julii 1768.

Min Sötaste Carl Aug:

Tack för ditt bref men ännu mera tack för det du hållit den Sällskap som vi bägge så mycket respectera. Jag beklagar at Du skall resa til Finland. Jag längtar efter Sept. månad. man längtar icke för länge då man väntar efter en Vän —

Du vill veta mina nögen. Men om jag berättar dem så förstår du dem icke, fråga häldre hvad jag gör ock då skall jag svara Dig.

Ekholmsund skall äga en Solitude ock det har det; det skal bebos af folk som säges vara Solitaire ock äro det icke.

En grå råck på Cammarherrar ock en ful ridklädnad på fröknarne utgör vår frihet ock den har vi. Om folket som vore här vore dräglige så vore här lyckligt om uti hofvet är lyckligt. Men Du har sedt våre fröknar deras Seder äro efter deras ansikten, ock den som tål deras seder undrar jag icke på kan vara kär i deras ansikten. Våre främmande komma ock fara, somlige äro rolige, ock andre vilja vara det: i dag kommer Knut Leyonh.¹ hit, han har redan skrynklor öfver ögonbrynen ock tänker på rimslut. Örnfelt² ock jag bo i samma Cammare, han pudrar sig ock jag dricker decoct, och bägge utöfva vi våra förnämsta egenskaper.

Vi åker ut åt Landsvägarne för att lära känna landet. Vi äta på Herrgårdarne där Ägarne äro borta, men fara aldrig dit, där Ägaren är hemma. Vi siunger ständigt visor, ty tiderne äro så rolige, vi tänker på ock reciterar ständigt Comedier, ty vi giöra hvad vi kunna, vi jolar ständigt med Qvinfolk, ty karsällskap är så trögt. Vi talar alltid om Utlänningar ty vi känna så väl Sverge ock Svenskar —

Detta är ett Sammandrag af hvad vi giöra, eller tro snarare at vi intet giöra det. Res til finland ock öfvertyga om vår stadga ock alfversamhet.

Söta Du Skrif mig til ock glöm mig icke det är det förnämsta. Om du räknar att ha en Vän, så bedrar du Dig icke då Du tror at jag alltid är

Din trognaste Vän
GJEh

Du begär at få veta af hvem Öfersättningen af Du Gui Trouin³ är: den är af Ferner.⁴ min ligger i det dolda begrafven.

Ekholmsund d. 12. Aug. 1768.

Jag vore mera än otacksam om jag ej viste värdera din vänskap. Du har förbundit mig til den beständigaste ärkänsla ock vi skola en gång ännu tillsammans få lefva de tider vi skola ärfara att vänskapen är lycksalig —

¹ Knut Henrik Leijonhufvud, f. 1730. d. 1816, kammarherre.

² Adolf Örnfelt, f. 1743, d. 1773, kammarherre.

³ René Duguay-Trouin, f. 1673, d. 1736, fransk sjöhjälte. Hans memoarer utgavos i Paris 1740.

⁴ Bengt Ferner, f. 1724, d. 1862, astronom, lärare för Gustav III.

Din afresa oroar mig: om Du ej hade en gammal far, hvars dagar du bör räkna ock vörda, om Du ej hade en mor som älskat dig, så skulle det göra mig ondt at skiljas vid Dig: men res nu, kom snart tillbaka, lämna en Vän, för att famntaga andre där du kommer; lämna sedan dem, ock lät mig få kalla mig lycklig —

Dagarne här äro dagel. lika ock de Samma. de ändras icke uti annat än nya fantaisier som dock utöfvas på gammalt sätt.

Mitt karlsällskap är trögt: jag omgives af en hop Versmakare, som hantera poesien som ett Hantvärk. Prosodien är deras förnämsta studium. Qvickhet eld ock stora tankar äro ett intet, emot jämnstafvige ock likfotade verser. Sådane äro de. För 2:ne dagar sedan var Lilljestråle² här med en Öfversättning af Bellesaire: den var trög, tung ock hård, sådan som han sielf är, hade han hunnit inblanda något af ett Möss Systeme så hade han gjort alt hvad han kunnat. Det har medhållare. Läs och döm om du tror at jag är bland dem.

Jag läste i går uti sista Månadsgången af Journal Encyclopedique: där recentierades ett verk som nyss utkommit af Marquis D'Argens.² Det är en parallele emellan målare, samt Hela den konstens historia. Han har antagit Van-Eick til sin heros. Du som känner dem af deras arbeten bättre än jag som endast vet deras namn. tror du at han har rätt. Boken vore curieux. nog svarar jag före at den är qvick ock artig om den är sann, hör kännare til at dömma om. Påmin Bror Carl³ om han kan få les Oeuvres de Thomas.⁴ efter alla vilja vara Öfversättare så har jag lust at vertera Daguessaus elege.⁵ Den är vacker, stor ock pompeuse. Nu har du fått ett alfvarsamt bref. jag vet icke orsaken därtill annat än den at med en förnuftig nödgas man vara alfversam man skrattar endast åt lapri —

Farväl jag är din uprik. Vän.
GJEh

jag feck bref af Lund ock borde Svara, men Gud vet at jag icke har tid denna gången.

Stockholm d. 4. nov. 1768.

Du klagar på mig som icke skrivit Dig til, du är missnögd at jag ej upfyldt ett af mina största nögen; du tror at Hofnögen, lapri ock fräs kan rubba det förtroende den vänskap ock den ömhet jag för Dig ägt ock alltid äger; Min Bästa vän, du har orätt; jag har icke skrivit endast af brist på tilfällen, ett beständigt tvång ock ständige resor har hindrat mig. Då jag försäkrar Dig at jag gjort dessa resor med nytta

² Joachim Vilhelm Lilljestråle, f. 1721, d. 1807, justitiekansler, skriftställare. Ls övers. av Marmontels Bélisaire utkom 1768.

³ J. B. D'ARGENS, *Réflexions critiques sur les différentes écoles de peinture*, Paris 1752.

⁴ Carl August Ehrensvärd, f. 1749, d. 1805, underlöjtnant. Senare diplomat, minister i Madrid, London och Paris.

⁵ Antoine Léonard Thomas, f. 1732, d. 1785. Fransk skald. Hans *œuvres diverses* utk. i Amsterdam 1768.

⁶ Thomas, Eloge de Henri-François Daguesseau, 1760.

ock med nöge, så förlåter du mig mera än om jag endast roat mig. Att endast resa för at se någre Hammare, någre ödelagde Bruk, någre med flit ock konst anlagde men nu förfallande manufactur värk, någre små städer ock någre Rikets provincier, tyckes icke vara ett så stort ändamål: men i följe med Rikets Cronprints¹ som jag kan försäkra Dig reste med nytta ock reflexion, få se hela Rikets förnämsta Bergslag i sin vidd, höra de förnuftigaste reflexioner af folk som stora verlden icke vet namn på, men som här visade sig; at se hvad flit ock idoghet kan tiltaga genom upmuntran ock hvad nidingsvärk afvunden kan giöra, at se en Almänhet i tårar hvar man for fram, tala om en lyckligare framtid ock välsigna sina barn; alt detta var ett Spectacle som icke nog kan berättas ock intet nog värderas. Att se Prinsen som man trodt endast skolat sysslosätta sig med granolåt, nu deltaga i de alfversammaste öfverläggningar, gå i detail med Tilas² om Bergslags rörelsen ock höra Bergmästares, Bergsmäns, Brukspatroners ock fleres klagan ock berättelser, var en äfven så främmande som lycksalig syn. Jag tyckte mig redan se en framtid på hvilken Vettenskaper, konster ock alla Riket nyttige näringar skall åter florera, då dansmästare och Cavallerer hänvisas til gyckeldockor, då en alfversam nation får giöra alfversamma bedrifter, då ett tänkande folk får använda sin tid på annat än lapri. Min Bästa vän, jag såg dig redan ha roligare ock bättre öde än soffa ock medicinera på Saris,³ jag såg Din fars minne vara vördat, ock hans gärningar mästerstycken. Sådane tider torde vi kunna hoppas, om det ej drar för långt ut, lusten at arbeta förgår ock någon tar öfverhanden —

Jag gläder mig även at fått giöra denna resa. jag är därom säkert öfvertygad at jag äfven varit orsaker til åtskille goda saker som händt. Det är en övertygelse jag har innom mig sielf, ock det är en glädie jag meddelar min Vän.

Sedan Bergslags resan var förbi, så var vi 14 dagar i Upsala ock bevistade Lif Reg:tets möte; där huzarderade ock rustade vi gruvel:a jag red mina 3 mil var dag: mina lår ock min ände siöng intet glädie sångar öfver de sysslorne. Sedan var vi någre dagar hos de Lärda den tiden förtienar ett a part bref. Sen var i 14 dagar på Drotningholm ock kom i förgårs hit til Stan; jag ledes ocke den tiden, men Hof är altid Hof. Farväl min Bästa vän

jag är trognaste Vän
GJEh

Stockholm d. 1: Dec:br 1768.

Tack för ditt bref af d. 4. nov:br som jag i förgårs under fröken Jeanettes couvert feck: du hade så förändrat din Styl, så att jag trodde det vara ifrån Bror Carl, jag styrktes så mycket mera däruti, som det var under Hennes couvert, som jag viste fått bref. men jag kände igen dina Conceptor, ock admirerar dig som så kan förbättra din Styl. min

¹ Kronprinsen företog i sept. 1768 en resa genom Upplands, Dalarnes, Värmlands och Västmanlands bergslager.

² Daniel Tilas, f. 1712, d. 1772, landshövding.

³ Augustin Ehrensvärds boställe i Wirmo socken nära Åbo.

tar af alla dagar, ju mera jag skrifver ju värre blir det: uti det nog likt din lefnad ock din kärlek. Huru är det med dina amourer? Loden² får M... kalm. hvad får Du? Fru Stakelbergs² Politique har tildragit hennes adorateurer, likasom en god klubb formerar värdige Riksdagsmän, ock du kan ej hårda ut. Bör intet Fru Montegomeris³ händer ock ögon kunna sätta din blod i ordning. Lef ock roa dig: Lifvet är därföre gifvet. Den som förnöter sin tid endast at sucka, léfver ett uselt lif. Sucka för en lycklig kärlek det är en Sällhet som hör til våra nögen.

Jag bör berättat dig mina nögen. Jag är frisk ock nögd, olik mig då jag tog farväl af dig: den siukdomen geck snart förbi, ock är lik våra Synder för hvilka vi be om Syndernas förlåtelse. Det säges at man får dem: ock man syndar på nåd. jag tror at jag i hast ej skall råka ut för det samma: med försigtighet ock ungdom bör man kunna slippa. Utom dess så räcker min Vackt ännu, jag har ett år varit vid hofvet ock på den tiden ej haft mera frihet än tre veckor i sommar, då du kom.

Här är annars sig ganska likt. i Politiquen så tror man at Turkiske rörelse⁴ skall giöra stora förändringar i Europeiske Systemerne. i våra Riksdags Vänningar, så hoppas vi af samma orsak at få Riksdag.⁵ i Particuliera hus, så äter man hvar ändras mat. k.. hvarandras hustrur ock döttrar, skriker öfver brist på penningar giör dock dependenc ock cederar bonis. På Hofvet så viskar man om alt detta til sammans, kysser fröknarnes händer en publique ock anting. mera eller intet då vi äro ensamme; berömmar Prinsar, formerar tracasserier, ock känner intet deras fölgher. Så går vår tid, ock så förnötas våra dar. ibland roligt ock ofta ledsamt. men sällan nyttigt. Den som har den lyckan som jag at vara tålt, kan säga Sanning, afböja små oredor, freda sitt Samvete, ock upfylla med nöge sina Skyldigheter; och jag värda en Prins, som jag är säker giör denna Nations Sällhet, hans dråpelige egenskaper ock hans dygdiga hierta äro de som förvissa detta.

Jägerhorn⁶ har lagt in ock begärt Cedera bonis, min far har ännu at fordra af honom 36000 d:r ock får lof at gå in i Concoursen med de andre: men vet Du hvad denne hederlige ock beskedlige Gubben gjorde då han feck Jägerhorns berättelse om sin olycka: han skref honom ett bref til af innehåll: att som ödet ock lyckan skänkt honom den Summan han vunnit, så vore hans förlust mindre känbar för honom än för andre: han beklagade hans tilstånd ock ödets underliga vägar. Han sade sig vara nögd at deltaga med andre i concoursen ock få hvad de få. Men som han fått veta at Jägerhorn har en Son

² Johan Herman Lode, f. 1739, d. 1817. Gift 1770 med Johanna Margareta Kalm f. 1748, d. 1833.

² Virginia Sophia Adlerberg, f. 1735, d. 1790. Gift 1766 med Berndt Fredrik Johan Stackelberg, f. 1733, d. 1801, generallöjtnant.

³ Trol. Anna Sibylla von Stalbourg, f. 1741, gift med Robert Montgomery, f. 1737, d. 1798, kapten.

⁴ Turkiet befann sig 1768—74 i krig med Ryssland.

⁵ Riksdagen sammanträdde i april 1769 i Norrköping.

⁶ Möjl. Carl Fredrik Jägerhorn, f. 1722, d. 1793, kapten. I så fall är den son, som omtalas Claes Magnus J., f. 1755, d. 1789, kapten.

som är ung ock som torde bli ämne til en nyttig medborgare. så tilböd han honom en Underofficers grad med lön vid Artil. i finland och det i synnerhet nu som Jägerhorn kunde vara hulpen ock Han få visa at man ej skall vara otacksam då man kan giöra godt. Så upförde han sig. Men tig därmed — då man gör gott, är det största nöget at ha fått giöra det. Andras Loford går ej upp emot egen öfvertygelse. farväl söta Du.

Haag d. 13. Julii 1781.

Tack 1000 falt min egen vän för ditt kärkomna bref ifrån Rom af d. 23 Junii. Jag har aldrig trodt mig af dig vara glömd, ehuru jag ofta längtat efter bref. Din resbeskrifning har giort mig en innerlig fägnad och har jag vid hvart ord skattat dig lycklig som får lefva i det härliga Italien, se forntidens mästerstycken och lefva med ett gladt ock kunnogt folk. Sådan är icke min lycka; jag lefver i detta led-samma, dyra ock trätfulla landet för mina synders skuld, jag längtar hän, jag har åtskillige projecter ock har giort demarcher för at lyckas. Hvad som är säkert är at jag icke ett år ännu kan trifvas,² mitt humeur och min hälsa fodrar at jag öfverger desse träsk, desse grodor ock desse inbillade republikaner. Som man har sagt at en Congress skall hållas i Wien för freden, har jag bedt at få giöra denna Ministerielle Campagne som Volontaire, där är mindre dyrt än här ock mycket roligare. När det är förbi, reser jag hem, om jag ej får något bättre. Din idée at ännu blifva ett år i Italien är admirabel ock äfven at studera på ÖfverInt.Ämbetet³ ock dess Wettenskaper, detta kunde ge oss hopp at god smak infördes, at vi slapp se både almäna ock enskylda bygnader mindre afmåla vår fattigdom än vår okunnighet. Jag råder dig min egen vän att fullfölja denna idée efter den är dig gifven ifrån K.³ du kan hardiment ännu någre år vara ute, vi få intet krig ock din flotta får intet pgr; om ditt Reg:te får sin aflöning, så får du din revenu, ock den kan aldrig bättre användas än förtäras i det lyckliga Italien ock bör man icke sörja at se finlands pgr ätas up i Rom. Du känner min egen Vän bättre än jag kan säga dig, huru vi i alla Architecturens delar brista i Smak, studera jämte den stora detaillén, den mindre lämpad efter våre faculteter, den at inreda ock meublera hus med smak ock nytta. Studera alla Mekaniske inrättningar, skaffa dig ritningar på alt, på trädgårdar, lusthus, Comediehus til ock med vagnar, så at vi vid Vårt Hof en gång kunna slippa den barbariske smak som i det minsta härskar. Lät murmästaren stjäla, han stal salig gubben Cronstedt,⁴ som blef gråhårig för at calculera murar ock hvalf, de hafva ramlat lika fullt. Jag kan ej beskrifva dig hvad denna idéen fägnat mig, på våre Wettenskaper ock konstens vägnar, något hopp återstår at de ej dö ut. din resbeskrifning öfver Italien, Alperne, Eldsprutande

² G. J. E. kom på sommaren 1780 som envoyé till Holland.

³ C. A. E. hyste vid denna tid planer på att bliva överintendent efter Adelcrantz, som man väntade snart skulle avgå.

⁴ Gustav III.

⁴ Carl Johan Cronstedt, f. 1704, d. 1779, överintendent, president i kammar-kollegium.

bergen, Antiquerne, Cabinetterne, kyrkorne alt har så intagit min inbilning at jag nästan hade lust at göra mig til munk för at traska til Italien, om jag ej kommer dit på annat sätt. All min längtan är stäld därefter. i detta rika land, känner man hvarken konster eller Wetenskaper, ett Italienskt silke har här mera värde än Marc Aurelii statue. Man bygger utan Smak, bebor bygnaden utan Smak. Religionen torde i något contribuera; den reformerta läran hatare af all prakt, tillåter hvarken präktiga kyrkor utan eller innan decorerade, inga publice byggnader i någon stor styl, alt skall vara enfaldigt, som omsider blir dumt. Alla hafva de trädgårdar, pavillioner ock lusthus. icke ett enda är med smak, man hopblandar, antique, moderne, ostindiske, Japonesik, Americansk gränlåt, man klipper häckar som leyon ock blomster, träd som solfiädrar, bygger hus efter Nurnbergar arbeten, vagnarne likna slupar ock fartyg med ett ord det baroque har sin hufvudstad ock sin fristad i Holland. Jag beklagar dig som mist Mannerheims¹ sällskap. Ni voro gjorde för hvarannan, men detta bör ej afskräcka dig för det nästa året. Änklingens tiden går snart förbi; var rädd om dina pgr. gör sparsamt visiter til din banquier, ock tag sällan emot visiter af Mamseller så räcka de nog til ock du har årligen så mycket öfver som du behöfver at köpa dig både modeller, ritningar ock annat som framdeles gör dig nöge ock påminner dig din närvarande lycka. Vi hafva härstädes uppå 3:ne dagar haft en Visite af Kejsaren.² han har besedt Nederländerne, ock där för sin handel gjort präktige inrättningar. Under sin därvaro gjorde han en hastig Course hit, ock är i går rest til Amsterdam ock Texeln. Det tyckes vara en hel karl. Mera manligt ock tillika behagligt väsende kan man ej finna. han underrättade sig om alt med den yttersta exactitude. Han besåg en klädesfabrique ock en bränneri inrättning med lika upmärksamhet, som han såg troupper manoevrera, ock han berömde Cabinetterne fulle af gränlåt ock målningar. Han stiger up kl. 4 alla morgnar, reser utan kammartienare ock Suite, äter i tid, lägger sig i tid, arbetar sielf i många saker, ock talar om alla. Han gick klädd i Uniforme. Med ett ord min vän, det är en sådan Prins hvart ock ett land tarfvar som vill bli väl styrt. för at trösta dig som stundom lärer tänka på militaire, vill jag berätta at politici säga at nu äro aspecter til fred, ehuru avisorne tala om hog at slåss. Du kan som jag sagt, hardiment fullfölja din resa, Vi hafva 10 skepp af linien som figurera i öppningen af Sundet, anförde af Grubben;³ Trollen⁴ har fådt immense beröm för sin drift med flottans utredning. hon skall vara bättre än hon nånsin varit. Cronprinsen har blifvit tagen ifrån fruntimren ock gifven åt karlar. fred. Sparre⁵ har blifvit dess gouverneur. Karsten⁶ har gift sig med den vackra ängelskan eller Polskan som var hos Ängelska Ministern ock som du så ofta admi-

¹ Lars Augustin Mannerheim, f. 1749. d. 1835, expeditionsskreterare, senare Sveriges förste justitieombudsman. C. A. E:s reskamrat.

² Kejsar Josef II.

³ Carl Gustaf Grubbe, f. 1729, d. 1783, konteramiral.

⁴ Henrik af Trolle, f. 1730, d. 1784, generalamiral.

⁵ Fredrik Sparre, f. 1731, d. 1803, guvernör för Gustav IV Adolf, rikskansler.

⁶ Kristoffer Kristian Karsten, f. 1756, d. 1827, operasångare.

rerade för sin ridning. detta äro alla mina sista nyheter. En fransysk Comedie troupe¹ af de bästa acteurer är äfven engagerad ock sänd til Stockh. så at vi nog blifva brillant i Spectacler. Jag tycker hvad den fattiga Zibet² lærer få besvär ock huru vi få se honom krogruggig med en stor nattmyssa ock huckle innom ett par år, så utlefvad lærer directionen göra honom. Du lærer hört, lilla mannens³ öde, som sedan febr. månad i år, roat sig på Chatelét där han för en stor gäld, som hans slättingar ej kan betala blifvit insatt. Han har haft metrisse, åkt i remise, frequenterat spectacler, varit bekant med alla marschanderdes moder. Stackars Stiernheim det gör mig hierteligen ondt om honom, men han lærer aldrig stå at hielpa. gamla Pinello⁴ är här ock vill föra en kapare, fregatt etc. Gud vet huru han skall taga sig fram. Emigration af svenskar är otrolig. Sedan min hitkomst har mera än 120 Officerare, underoficerare ock andre tagitienst på denna orörliga flotta; här äro innemot 20 af dine Officerare ock en stor quantitet af stockholms statens bästa underoficerare. Alla dessa äro i tienst, ock propablement komma de mästa aldrig hem. de gå til indierne, där de antingen dö strax gifta sig med någon Negresse, får del i en liten plantage ock blir ihälslagen af en starkare granne. Jag hade så när glömt at berättat dig det Duben⁵ med blå bandet skal gifta sig med lilla fröken pettersen, syster til fru Hamilton,⁶ ock plomenfelt⁷ med fröken Kurck doter til presidenten,⁸ hon som har den olyckliga näsan. Min egen Vän gör mig det nöget ock skrif mig til, men lät mig få din adress på Rom, detta skickar jag til Consul Törngren⁹ i Livorno med begäran at tilställa dig, jag har ingen annan utväg. Min egen Vän, Kgl. Secret. Asp,¹⁰ som härstädes är Com:s Secret; och som du säkert känner ber dig vara så obligeant ock köpa 4 st gravurer af Raphael som nyligen äro utgifne ock af hvilka jag fådt par hazard ett exemplar. han vill sända dem till Ängeland. hvad de kosta ber jag at du låter mig veta skall jag betala genom Cons. Törngren. estamperne föreställa Attilas historia m. m. äro decicerade til nuvarande Påfven Pius Sexten. Om du låter rulla väl tilsammans dem ock säter följande utanskrift, To Charles Lindegren Esqur, in Mincing lane London ock skickar alt til Törngren så lagar han at det kommer fort til London, hvarom jag redan tilskrifvit honom. förlåt mig min egen vän som här-

¹ En fransk trupp under ledning av Monvel inkallades av Gustav III 1781.

² Kristoffer Bogislaus Zibet, f. 1740, d. 1809. Underdirektör vid kungl. spektaklet, hovkansler.

³ Konrad Johan Stiernheim, f. 1720, d. 1793, överstelöjtnant.

⁴ Nils Emil Pinello, f. 1729, d. 1782 i Amsterdam, major.

⁵ Henrik Jakob von Düben, f. 1733, d. 1805, hovmarskalk. Gift 1781 med Julie Petersen, adl. af Petersens, f. 1765, d. 1791.

⁶ Johanna Maria Petersen, adl. af Petersens, f. 1760, d. 1838, gift 1777 med Hugo Vilhelm Hamilton, f. 1741, d. 1800, generallöjtnant.

⁷ Carl Anders Plommenfelt, f. 1750, ceremonimästare, mystiker.

⁸ Arvid Fredrik Kurck, f. 1735, d. 1810, president i Vasa hovrätt. Hans enda dotter Margaretha, f. 1757, d. 1784, gifte sig 1782 med kapten Gustaf Ehrensparre, f. 1749, d. 1785.

⁹ Peter Vilhelm Törngren, f. 1733, d. 1800, svensk konsul i Livorno.

¹⁰ Per Olof Asp, f. 1745, d. 1808, diplomat, minister i Konstantinopel och London.

med besvärar dig. Lät mig ej sakna dina roliga ock instructiva bref. jag behöfver sådan recreation; syslor ock ledsna hafva aldeles bortagit den lilla rest af godt humeur jag ägde, hvilket jag trodde genom ombyte af luft skulle öka sig, men på detta otäcka ställe aldeles försvunnit.

P. S. du säger mig intet ett ord om Musiquen? har du hört påfvens Capell, pergolesis² eller Corellis³ arbeten.

Om du träffar Pr. Hessenstein³ ber jag at du anmäler min vördnad til honom.

Haag d. 3. Sept. 1781.

Tack min Egen Vän för ditt bref. jag följer ditt råd, jag skrifer på Rom, oviss om det dock råkar dig; jag tror nog at Du gör dig så känd innom den staden; så at jag kunde följa den Chinesarerns exempel som skref til Boerhaven;⁴ a Mons:r Boerhave, en Europe. öfvertygad at den mannen var känd i hela Europa. Din målning öfver Italiens behagligheter ökar i hvarje ögnableck min hog at se detta liufliga landet, för konsternes, för Wettenskapernes, för qvinfolkens och Climatets skuld. här står jag ej ut at blifva; jag har satt mig före at dvaljas til Dec. månad; sedan reser jag, gud vet hvart; blir ingen annan råd, blir det til Sverige. där jag tänker i största tysthet och sparsamhet tilbringa så lång tid, som jag kan samla mig pgr til en lång utländsk resa. Jag hoppas därtill hafva utvägar, ty jag tänker om hemorten liksom du, huru han blir, då vi bli gamle, kan jag ej gissa, men nu är den nästan den ledsamaste i verlden; då du undantager sejouren i Haag. jag vore nögd med Holland om jag feck lefva i Amsterdam eller Rotterdam, där folk arbetar och rör sig, men här där någre Magistrats personer i fula vagnar utgiöra all rörelse är odrägligt. Håll ut min egen vän med dina kloka reflexioner om Arctitecturen, och huru en ny smak bör uptänkas, analogue til vårt Climat och vår förmögenhet, men jag ber dig, skona inga prejugeer. det är ridicult at se tempel och Palats decorationer nytjade i våre hyddor, det ena bör passa efter det andra och Jag tror at en sådan Smak kan finnas, som ändå bör bli olik Rhens⁵ idéer, som alltid likna de små Lusthusen, Banquierne i Paris ge åt sig sina Maitresses utom Boulevarden. Jag vill ha det ytra för ögat, det inre för hälsan och bekvämligheten, alltid något rum för ögat som bör vara en Salon de Compagnie, Bygnader på Landtgårdar, är äfven hos oss en angelägen sak; men sedan min Egen Vän kommer det jag anser så angeläget, neml:n alla publike bygnader, at de få ett vackert anständigt och förnämt utseende. At man kan utan ifrån säga, hvad bygnaden skall föreställa, at icke ögat narrar oss aprill i hvar minut. Glöm icke Bro bygnader, sedan kommer Theatern denna Architecternes pierre de touche; den är jag viss at

² Giovanni Baptista Pergolese, f. 1710, d. 1736.

³ Arcangelo Corelli, f. 1653, d. 1713.

⁴ Fredrik Wilhelm von Hessenstein, f. 1735, d. 1808, Fredrik I:s son med Hedvig Ulrika Taube, furste, generalguvernör öfver Pommern.

⁵ Hermann Boerhaave, f. 1668, d. 1738, den berömda läkaren.

⁵ Jean Erik Rehn, f. 1717, d. 1793, hovintendent, prof. vid konstakademien.

du med nöge studerar. Men det är öfverflödigt at jag om alt påminner dig; det som gör dit nöge, och vår nytta är nog i dit minne. Du torde redan af Avisorne sedt det olyckliga öde som hänt vårt krigs-skepp Sophia Albertina, comenderat af Malmsköld¹, hvilket d. 22. aug. aldeles förolyckades vid Hacks Bank vid Texeln. Skeppet utstod en svår storm, man började strax kapa masterne, man visste ej hvar man var, misräkningen var så stor at där man strandade kl:n 9 om aftonen trodde man sig kunna komma kl:n 4 om morgonen, så at om icke strandningen skedt och man kunnat segla öfver vatn och land, och altid styrt den Coursen. hade man kl:n 4 om morgonen funnit sig långt ner i Holland eller Utrecht. hela skeppet är sönderslagit i 1000 stycken, af 450 man blott 30 bärgade, och bland dem ingen officer eller Underofficer, blott den 3:de styrman. detta är en faselig skada och jag försäkrar dig at jag desse dagar kändt hvad en rätt bedröfvelse vill säga, ty det är icke roligt i främmande land, at svara på alla de indiscrete frågor som göras, emedlertid har jag i mine rapporter endast talt om Stormen och olyckan, det är tilfyllest; här finns ingen at tiltala, och ingen som kan redressera vår skada. Malmsköld skulle gå til Cadix med en Convoy. var i Canalen då han feck stormen. Man var förundrad at ett 60 Canon skepp skickades med Convoyer, resten af vår flotta är hemgången. Våra convoyer kosta oss mycket pgr; Gud vet om nyttan betalar utgifterne. Trollen bor nu i Carlsrona och rustar där med Gubbarne. jag har sedt af Avisorne at Ankarsvärd² gift sig med Segebadens dotter. det är otroligt hvad utflyttningen från Sverge tar til. jag kan uppgifva en lista på mera än 150 officerare och underoffic. som härstädes tagit dienst, af hvilka de måste aldrig återgå. förlusten af officerarne kan altid ärsättas, men jag fruktar at flottornes skickligaste underofficerare äro utgångne och den förlusten är större. Här är icke ett enda skepp, på hvilket icke finnes 30 och flere svenska Båtsmän, har skrivit mig ledsn i desse ämnen, ingen bryr sig därom. du gör ganska rätt som nyttjar din tid at bli ute, du kan vara försäkrad at intet försummas hemma, at du ingen ting kan uträtta, at pgr:ne ej hinna til alla de företagander man påtänker; således gör du rätt som så väl använder din tid, endast du väl använder din hälsa, icke låter förmycket inbita din kropp med den gamla smittan, utan då och då gör någre visiter til les bains de Tibere, som säges radicalement curera gammal värksynd. jag har sällan bref från Sverge, vet ej hvad där passerar, och vill äfven bli så okunnig därom, då jag kommer hem. Gud gifve jag fick nytja ditt råd och lefva och dö i frankriket, och ha mitt hem i det besynnerliga Paris. jag kan ej ge dig nouvellor om Carl. han skrifver sällan och korta bref. han lærer spela desto oftare och göra sin Cour til damerne. Nu hafva de i Sverge fått ett fransyskt Spectacle som är nästan så godt som det i Paris, få se hvad värkan det har på operan. Zibet skall svära och vara en aimable Tyrann. Lät icke afskräcka dig at köpa för Kgl. Secr. Asp de begärte kopparstycken han väntade sig at de skulle

¹ Johan Gustaf Malmskiöld, f. 1741, d. 1781, överstelöjtnant.

² Mikael Cosswa Anckarsvärd, f. 1742, d. 1838. Gift 1781 med Eva Karolina von Segebaden, f. 1759, d. 1843, dotter till Carl Otto von Segebaden, f. 1718, d. 1795, generallöjtnant.

kosta ännu mera, ty så gjorde mina; Nu tänker jag at giöra en liten resa af några dagar til at bese Northollande och detta besynnerliga landet, som min imagination altid är upfyld med den idéen at resa hän innan årets slut, så vill jag se, alt hvad ses kan. jag skall skrifva dig til, huru det går med mig. Jag vill ha permission, får jag icke den så begär jag min rapel,¹ ett dera skall lyckas, farväl min bästa vän, skrif mig til, dina bref utgiöra för mig det största nöge under denna ledsamma tid.

Berlin d. 26. Nov. 1782.

Sedan d. 20. Aug. Som mitt Sista bref var daterat har jag ej haft det nöget at skrifva dig til, och alt sedan din afresa icke at få dina bref. Lät mig för Guds skuld få höra ett ord af dig. Min vänskap för dig, och den glädien at äga dig til Vän kräfva det. Sedan jag såg dig här, har många händelser inträffat. jag har haft en visite af S. Piper,² sedan af den unga Gr. Hård,³ och nu af Tollen⁴ som är här i sex veckor, jag hoppas at Du kommit til Stockholm och är nögd med din återkomst, om man kan vara nögd at hafva öfvergifvit Italien. jag begriper icke hvad det betyder at jag nu i 3 veckors tid til hvarje postdag fådt ett Italienskt bref adresserat til Marelies.⁵ jag har icke hört ett ord af honom sielf, men alla dess bref ligga i mitt förvar. Har du hört om han ämnar sig hem eller ej, och huru han öfvergifvit Rom, ty jag har därom ingen nouvelle, finner endast besynnerligt at jag har så många bref och hör icke af honom sielf. det inneliggande fick jag i går ifrån Livorno ifrån Comis. Secr. Heidenstam⁶ som fådt det i Paris af unga Rosenstein,⁷ hvilken trodt dig ännu vara uti Italien. Jag skickar det med denna post. och låter äfven Rosenstein veta at jag undfådt det samma och såndt det til dig. Nu har jag flyttat uti mitt hus, giordt några små arrangements så at jag bor varmt och snygt, men jag lefver indragit och ger inga måltider. penningarne räcka ej til, och jag fruktar gräle. Jag vet intet särdeles nytt at berätta Dig härifrån. Alt är tyst och stilla. huru länge det räcker kan ingen säga. Oroligheterna vid Turkiske gränsen torde nog bereda andre oroligheter i Europa; men du bryr dig icke om kannstöperier och jag är ledsen at skrifva därom. Med dig bör om långt klokare saker talas. Min Egen Vän Säg mig huru mycket Busterna af vår kongl. familie kosta i gips, jag menar Särrels.⁸ Bli de ej för dyra, ville jag gärna hafva dem alla såsom den yppersta ornament uti min Sallon. De kunde då afsändas med första

¹ G. J. E. utnämndes d. 23 april 1782 till envoyé i Berlin.

² Sten Abraham Piper, f. 1738, d. 1813, gift 1777 med Katarina Vilhelmina Ehrensvärd, f. 1754, d. 1798, G. J. E:s syster.

³ Karl Ludvig Hård, f. 1748, d. 1803, öfverste.

⁴ Johan Kristoffer Toll, f. 1743, d. 1817, generalmajor, fältmarskalk.

⁵ Louis Masreliez, f. 1747, d. 1810.

⁶ Peter von Heidenstam, f. 1753, d. 1787, diplomat.

⁷ Nils von Rosenstein, f. 1752, d. 1824, legationssekreterare i Paris. Senare landshövding, statssekreterare.

⁸ Johan Tobias Sergel, f. 1740, d. 1814. Under perioden 1780-83 utförde Sergel porträttbyster av drottning Sofia Magdalena, kronprinsen, hertigarna Karl och Fredrik Adolf, hertiginnan Hedvig Elisabeth Charlotta.

öpet vatn til Stettin. Lät mig veta det, äfven som om Martin^x börjat med de Landskaper jag bedt honom om. Laga at han väljer vackre och pitoresque vüer af Sverge, som Svensk minister vore detta ganska roligt at äga. 6 eller 8 af defferen storlek skulle jag önska at få, som ej blefve oärhört dyre. jag ska anslå penningar därtill som han skall få lyfta då han behagar och behöfver. jag har bedt Br Carl skicka mig hans graverade portraiter. här utkommer Cabinettet i Sans Souci graverat, jag skall skicka dig desse estamper. Min Egen Vän, ehuru man här ornerar och bygger, är detta icke konsternes hemvist det finner jag alla dagar. här fins knapt någon som kan ge en färnissa åt en vagn, mycket mindre uti arbeten af större angelägenhet. Det ligger uti denna Siecles begrepp om konst och vettenskaper, något så vanskapeligt och ofullkomligt at jag det ej kan beskrifva. Man upehåller sig endast vid le Colifichet, och det tyckes som man endast arbetar för att bli berömd af de okunoge.

Lät mig veta huru vår Theater remisserat i Stockholm det intressar mig otroligt. och skrif mig äfven några ord til om dine philosophiske systemer blifvit bekräftade eller förändrade Har du sedt Grefn Törne är hon värkeligen af den heliga Secten; det har jag icke trodt, hur är det som Voltaire den stygga gubben säger de L'incréduité a la Bi-gotterie il n'y a qu'un pas, qui est la foiblesse. Lät detta bli oss emellan. Stiernheim är ännu här, tror sig vara ämnad at alltid vara grann och elegant. jag känner icke hans planer, påskyndar ej hans af-resa, men är alltid bekymrad med en gäst som öker sin giäld, utan resourcer vill lefva i sällskaper och icke tro sig vara fattig. Med mycket begrepp har han dock updrifvit konsten at liuga för sig sielf til den största högd, ty at kunna öfvertyga sig sielf om chimerer är den största effort af hans talens. Farväl min Egen Vän kan du hielpa Slösa. så gör det. Nog tycker jag at han kunde bli Ceremoni Mästare; det voro en place hvartil han vore giord. Tollen läser lagen och Profeterne för honom dagl. Hälsa Br Carl och Syster Vilhelm. samt S. Piper. äfven Nils Posse² och R Maklier.³

^x Elias Martin, f. 1739, d. 1818.

² Nils Posse, f. 1739, d. 1818, riksmarskalk.

³ Rutger Maclean, f. 1742, d. 1816, politiker, lanthushållare.

Några anteckningar om släkten Duncan.

Av A. R. Cederberg.

Enligt gammal tradition skulle släkten Duncan, som under 17:e och 18:e århundradet förekommer i olika delar av Sveriges rike, härleda sitt ursprung från en skotsk adlig ätt. En medlem av släkten anhöll år 1739 att bliva upptagen i svenska Riddarhuset, dock utan att lyckas. Han hade fått reda på, att släkten i Skottland tillhörde gammal adel »förändes utj vårt Wapn en Natt Ugglas med tränne förgylta stiernor utj ett silfverfeldt».

Den äldsta medlem av denna släkt i Sverige, som man känner, är *Olaus Michaelis Duncan*, som år 1643 omnämnes såsom lärare i Koporje skola i Ingermanland. Han övergick sedermera till den prästerliga banan och omnämnes år 1655 som kyrkoherde i Narva.¹

Efter all sannolikhet, som jag dock icke kan bevisa, torde hans son ha varit den *Nicolaus Olai D.*, som studerade vid Dorpats universitet i början av 1650-talet.² För de oroliga tidernas skull flydde D. över till Åbo, vid vars universitet han inskrevs år 1656. Efter slutade studier blev han landskanslist i Nylands och Tavastehus län och blev sedermera sekreterare vid generalguvernörskansliet för Finland. När kansliet indrogs år 1670, for D. över till Livland, där han av generalguvernören Krister Horn förordnades till krigskommissarie. Under reduktionen förordnades han till ekonomikommissarie i Lais och Ober-Pahlen, vilken tjänst han skötte med sådan framgång att — om man får tro hans egna försäkringar — Kungl. Majestäts inkomster tilltogo ansenligt. Trots detta blev han avskedad från sin tjänst, vilket kanhända icke endast berodde på intriger från hans vedersakares sida, såsom han själv påstår.³ Efter Krister Horns död — således år 1692 eller

¹ Professon, friherre E. G. PALMÉN har i Historiallinen Arkisto VIII (Helsinki 1897) lämnat en kort redogörelse över släkten Duncan i Finland. (Suku Duncan Suomessa.)

² AKLANDER, *Bidrag till kändedom om Evangelisk-lutherska församlingarna i Ingermanlands stift.* (Helsingfors 1865.)

³ Odaterad ansökningshandling av Nicolaus Olai D., synbarligen i början av 1690-talet. Biografica. R.A.

något senare — anhöll D. att bliva utnämnd till justitie borgmästare i Dorpat och påpekade i sin ansökningskrift, att han kände landets språk och seder. »Kunde och detta derjempte icke oskäligen komma utj een nådig consideration, at E:s Kongl. Maj:t wore fast mehra försäkrad om des Interesses tilbörilige Observance hoos een redelig Swensk, än som een af utländsk nation helst där den Swenska Lagen, lijka som i Narwen förnimmes skedt wara, blefwe jämwäl i Dorpt introducerat och efterlefwat, som neppligen af een Tysk torde effectueras, såsom den där aldraelst bevågen är till utländsk, besynnerligen den lybeckske lagen, hwarefter alle i Dorpt härtils förefaldne mål äre afdömbde wordne — —.»

Duncan blev icke borgmästare i Dorpat, ty generalguvernören J. J. Hastfehr hade användning av en så välsinnad man på annat håll och D. utnämndes till assessor vid den livländska hovrätten i Dorpat den 8 maj 1695. Han dog i Dorpat i slutet av april eller början av maj 1701.²

Nicolaus Duncan hade fyra söner, nämligen *Ernst*, *Carl*, *Gustaf* och *Niclas*.

Ernst, som torde varit den äldste, blev notarie i hovrätten i Dorpat. Hans senare öden äro oss obekanta. Han dog före år 1729.

Carl var född år 1675. Han gav sig in på den militära banan, var kapten vid Ober-Pahlens lantmilis-bataljon, då han i maj 1704 råkade i fångenskap hos ryssarna. Dog i Jaroslaw i september 1718. Var gift med en Taube, som dog i Riga år 1710.²

Efter *Gustaf*, vars levnadsöden och släkt beröras något längre fram, kom *Niclas*, född 1682. Även han var militär och var kapten vid Wikiska lantmilis-infant.-regementet då han vid Narvas övergång till ryssarna år 1704 tillfångatogs och fördes till Ryssland. Återkom år 1722, fick s. å. majorstitel och placerades på Kymenegårds infanteriregemente, men kunde icke stanna i militärtjänst på grund av den otillräckliga lönen. Han levde ännu år 1740, då det uppgives, att hans hustru *Anna Maria Tyrohl* nyligen dött (¹⁷/₄ 1740).³

Okänt är, om någon av dessa tre bröder haft fullvuxna barn.⁴

¹ Dorpats hovrätts brev till K.M. ²⁰/₅ 1701. R.A.

² LEWENHAUPT, *Karl XII:s officerare I*, s. 154. — *Personhistorisk Tidskrift XVIII*, häft. 1—2, s. 116.

³ Cfr LEWENHAUPT, *Karl XII:s officerare I*, s. 154.

⁴ Det är möjligt, att den *Carl Niclas D.*, som år 1776 utnämndes till legationssekreterare i Regensburg, var son eller sonson till någon av de tre bröderna

Den tredje i ordningen av bröderna var Gustaf, född år 1676.¹ Han studerade sex år vid Dorpats universitet och utnämndes i februari 1697 till kretsnotarie i Pernau, blev år 1700 »durchmarche-commissarius» i Fellin, s. å. på höstsidan kassör i generalen O. Vellingks armé-avdelning och fältkommissarie i maj 1701 samt skötte samma år det estniska överfältkommissariatet. Blev tillfångatagen vid Narvas övergång och fördes jämte brodern till Ryssland, där han någon tid levde i Moskva och skötte de svenska fångarnas angelägenheter.

Duncan fördes med hela sin familj — hustru och (åtminstone) tre barn; av vilka de yngsta ett 7 veckors gammalt tvillingpar — under den kallaste årstiden i januari 1712 från Moskva till Tobolsk, där han kvarstannade till krigets slut.

Redan år 1721 hade D. återvänt med sin familj till Reval. Det ser ut som om han varit oviss om han borde stanna i Ryssland eller söka sin framtid i Sverige. Han lät sin son börja sin skolgång i Reval och först år 1723 kom han till Stockholm, sedan han lämnat sin familj i Reval.

Duncan var år 1723 föreslagen till assessor i den s. k. Westra Kommissionen, som redan då skulle börja sitt arbete i Finland, men emedan detta ej då ännu kunde ske, erhöll han i oktober s. å. fullmakt att vara krigskommissarie. Följande vår, i maj, förordnades han »till Post Commissarius wid vårt Posthus, som kommer att inrättas wid ofwannämnda Gräntse-skillnad [emellan Sverige och Ryssland]». Han bosatte sig först i Willmanstrand, tills posthuset i Taskula var färdigbyggt. Hans lön var i början 800 dal. silver och 80 daler silver för skrivutensilier.

Som postmästare i Taskula förblev Duncan ända till sin död år 1742. Han användes av svenska regeringen som kunskapare eller spion² och var illa ansedd såväl på den ryska som på den finska sidan. Med landshövding Frisenheim i Willmanstrand låg han i öppen strid och klagade på honom, att landshövdingen icke gav postmästaren den handräckning, som behövts. När postmästa-

¹ Underrättelserna beträffande denne grunda sig huvudsakligen på »Underdån ödmiukaste Memorialle eller Förteckning på nedannämde Post Directeuren Gustaff Duncans TiensteÅhr och Meriter», som medföljer Duncans brev till överpostdirektören 2/3 1729. Överpostdirektörens arkiv. Skrivelser från postkontor. (Taskula R.A.)

² Duncan beklagar sig ofta för överpostdirektören, att hans lön var för liten. »Jag beklagar min ringa löhn, hwarföre jag svårt hafwer att förnimma hvad passerar, som mig dock, serdeles wijd desse föränderl. tijder högel. åligger, ja wähl så nödigt här som utj Hamburg och Helsingöhr — —» (Brevet till överpostdirektören 20/2 1725. R.A.) Det framgår av Duncans brev, att han t. ex. varit rest till Peter den stores begravning och sänder därom underrättelser.

ren en gång under sommaren år 1737 anlände från Wiborg, där han vistats för tjänsteangelägenheter, över gränsen, fick han duktigt med stryk av gränsvakten och blev nedrigt skymfad. Duncan skrev om saken till Kanslikollegium, till och med flera gånger, men intet av breven kom fram, därför att »Landshövdingen desamma låtit utur Posten taga, Paqueterna opbryta, och mina bref undansticka», såsom Duncans ord lyda. Landshövdingen hade anmält för Kanslikollegium, att D. vore gammal och sjuklig samt oduglig att sköta sin tjänst. Frisenheim hade även föreslagit en annan person i hans ställe.²

Under tiden hade Duncan samlat sig en avsevärd förmögenhet i Taskula. Han skaffade sig flera egendomar i Pälkijärvi och Ilomants socknar i Norra Karelen och måste anses hava varit en förmögen man vid sin död år 1742.

D. var gift med *Elisabeth Lange*, kanhända superintendentens i Narva, doktor Jakob Langes dotter. Av D:s barn, hunno två till mogen ålder, nämligen en dotter, som var gift med landssekreteraren Jakob Printz, och sonen *Niclas Gustaf*, den mest kända medlemmen av släkten.

Niclas Gustav D. var född i Moskva den 20 november 1711. Han började sin skolgång i Reval 1721, vistades där ända till år 1725, kom då till Taskula för att hjälpa sin far »med correspondencen».

I januari 1732 kom D. till Åbo akademi och s. å. blev han hovrättsauskultant.

Följande år kallades han till den svenska envoyéns i Petersburg v. Ditmers och sedermera till baron v. Nolckens sekreterare darsammastädes och vistades i ryska huvudstaden ända till år 1739, då han återvände till Taskula, »oaktadt de hederliga tilbud honom flere resor blifwit gjorde, at träda i Kejsarl. Rysk tjänst».

S. å. förordnades han att under sin fars sjukdom sköta postkontoret i Taskula, under vilken tid han enligt sina egna försäkringar skaffat ofta mycket värdefulla underrättelser för general Buddenbrock från S:t Petersburg.

På våren 1741, då kriget förbereddes, lämnade D. Finland, reste till Stockholm och tjänstgjorde som extra tjänsteman vid Kungl. Majestäts kansli.

År 1743 medföljde D. den ryska armén i Sverige såsom tolk och sedermera med den till Ryssland.

² Duncans brev till överpostdirektören ^{25/11} 1739. R.A.

Under åren 1744—1747 tjänstgjorde han såsom hjälp för den ryske translatorn i Finland.

År 1748 utnämndes han till postkommissarie i Ahvenkoski (Abborfors) och erhöll postdirektörs namn och värdighet.

D. användes såsom svenska regeringens spion på gränsen och stod i livlig korrespondens med vederbörande i Sverige. Under åren 1759 och 1760 vistades han på uppdrag av kanslipresidenten v. Höpken i St Petersburg »at utforska särdeles angelägna och Riket ömmande omständigheter».¹

Men D. spionerade icke endast för den svenska regeringens räkning. Han hade tid och tillfälle att göra det även för den ryska. Efter år 1744 hade kejsarinnan skänkt honom 1 000 rubel såsom ersättning för vissa egendomar, han gått miste om till följd av freden i Åbo. D. uttryckte då för vederbörande sin önskan att övergå i rysk tjänst, om kejsarinnan utnämnde honom till sekreterare i kollegium för est- och livländska angelägenheter. Detta skedde år 1746. D. fick dock stanna i Stockholm för att under förestående riksdag spionera för Rysslands räkning.² Han kunde även skaffa ryska ministern i Stockholm, baron v. Korff viktiga handlingar och ministern uttryckte sitt stora nöje med honom.³ D. drog sig dock för att inträda i rysk tjänst — med desto större skäl, som han just samtidigt fick tillfälle att spionera även för generalguvernören v. Rosens räkning och gjorde det till dennes stora belåtenhet, så att generalguvernören varmt rekommenderade honom till erhållande av postmästartjänsten i Ahvenkoski.⁴

Det faller sig svårt att säga, i vems tjänst D. egentligen stod. Det är sannolikt, att han bedrog den ena likaväl som den andra.

D. var i goda ekonomiska omständigheter. De av fadern anskaffade egendomarna i Nordkarelen hade han inlöst åt sig och tillskaffat några nya. Att hans husbondevälde icke alltid varit det allra lättaste, synes framgå av klagomål och oroligheter, som efter hans död utbröto på hans egendomar och icke kunde stillas utan militär hjälp.⁵

Niclas Gustaf D., som avled ²³/₄ 1771, var tvenne gånger gift,

¹ Cfr även MALMSTRÖM, *Sveriges politiska historia från konung Karl XII:s död till statsvälningen 1772*, andra upplagan, III, s. 477.

² Kejsarinnans reskript till baron v. Korff ²³/₈ 1746. Cfr J. R. DANIELSON, *Die nordische Frage*, s. 216.

³ Baron v. Korffs depescher till sin regering ²²/₅, ²⁶/₆ 1747. DANIELSON, s. 216—217.

⁴ Generalguvernören v. Rosen till C. G. Tessin ²⁴/_{xx} 1747. R.A. cfr. *Tessin och Tessiniana*, s. 122, noten.

⁵ Underrättelser av E. G. PALMÉN i *Historiallinen Arkisto* XI.

nämligen första gången med *Susanna Charlotta Christiernin* (f. 1714, † 1757), som förr varit gift med komministern i Jakobs församling i Stockholm *Erik Geringius*.¹ Andra gången gifte D. sig år 1761 med *Catharina Birgita Nohrström*, som efter sin förste mans död blev gift med domaren i Karelska domsagan *Eric Philip Didron*.

Nils Gustaf D. hade med sin andra hustru fyra barn, som överlevde fadern, nämligen sonen *Nils Gustaf*, född 1762, student i Åbo 1777, död på 1780-talet, dottern *Catharina Charlotta*, f. 1763, gift 1786 med häradshövdingen Henrik Johan Porthan (f. 1753, † 1796) och † 1834, dottern *Hedvig Christina*, f. 1771 och † 1789, samt än en dotter, som vid faderns död uppgives hava varit fyra år gammal. En son Jakob Johan D., f. 1766, hade dött före fadern.²

Med Nils Gustaf D. d. y. torde släkten hava gått ut på manssidan i Finland.

¹ I anledning av D:s bröllop med Cath. Birg. Nohrström utkom i Stockholm en bröllopsskrift, författad av WILHELM REINHOLD FALKEN, varutav tyckes framgå, att D. hade barn även av första giftet. Det antagande låge nära till hands, att den ovannämnde legationssekreteraren Carl Niclas D. vore en son av första giftet.

² Catharina Birgita D:s anhållan om pension efter sin avlidne man. R.A.

Ätten von Delwig.

En i Finland utslocknad, i Sverige fortlevande, icke naturaliserad ättegren.

Av Osmo Durchman.

Av ätten von Delwig, så stavas namnet rätteligen, hava i Sverige tvänne grenar blivit introducerade, under n:r 1771, bland adliga och n:r 176 bland friherrliga ätter: von Dellvig, vardera numera utdöda i riket. Tvänne grenar hava även i de baltiska länderna blivit immatrikulerade: å Riddarhuset i Riga genom lantdagsbeslut av åren 1743 och 1747 under n:r 168 i fjärde klassen, som friherrlig (»av huset Adsel»), samt å Riddarhuset i Reval 17 febr. 1759 som adlig under n:r 177 i tredje klassen: von Delwig. Ätterna erkändes av ryska regeringen som friherrliga i Estland 9 aug. 1848, resp. 13 maj 1868, samt i Livland 4 juni 1868.¹

Ett stort antal medlemmar av de baltiska grenarna hava under olika tider tjänat under de svenska fanorna; så uppräknar bl. a. greve LEWENHAUPT i sitt arbete om Karl XII:s officerare icke mindre än 16 bärare av namnet. En av dessa, överstelöjtnanten Otto Gustaf von D., vann 1700 anställning som ryttmästare vid Åbo och Björneborgs läns tremännings kavalleriregemente och dog i Viborg i nov. 1706. Härigenom blev han stamfar för nedan behandlade finsk-svenska ättegren, vilken numera representeras endast av en i Sverige bosatt linje, sedan släkten i Finland även på kvinnosidan nyligen utdött med Ida Gustava von Delwig (tab. 12), död i Alastaro 26 juni 1915, änka efter torparen i nämnda socken Juha Sillanpää. Den svenska linjen stiftades av stabskaptenen Henric Gustaf von Delwig (tab. 7), död i Jönköping 3 mars 1841, vilken efter freden i Fredrikshamn och därigenom vunnen frihet från sin fångenskap i Ryssland 1810 övergick i svensk tjänst. Varken ovannämnde överstelöjtnant Otto Gustaf v. D. — enligt uppgift kusin

¹ GRITZNER, M., *Der Adel der russ. Ostseeprovinzen* (Siebmachers neues Wapenbuch III, II, 1), ss. 139, 495.

till ryttmästaren Bernhard Reinhold v. D., som i sitt gifte med Sofia Elisabeth (von) Ram(m), adl. ointr. ätt, blev far till översten Bernhard Reinhold v. D., friherre von Dellvig 17 jan. 1720, och översten Berndt Wilhelm v. D., naturaliserad von Dellvig 1723 — eller någon hans ättling har vunnit introduktion på Svenska eller Finska Riddarhusen, men ha ättemedlemmarna städe fört ättens ursprungliga vapen, publicerat i arbetet STROKIRK, OSCAR FREDRIK, *Kultur- och Personhistoriska anteckningar*, Örebro 1918. Då detta verk, som behandlar släkten i sin helhet, för den finska grenens vidkommande är rätt bristfällig och behäftad med direkta oriktigheter, beroende av att specialforskningar i Finland icke bedrivits, torde nedanstående tabellers tillkomst vara motiverad. Tyvärr har det ej heller för förf. trots ivriga bemödanden varit möjligt att fylla alla luckor i utredningen.

Ätten, vars namn i handlingar och litteraturen stavas på flera olika sätt: v. Dellvig, v. Delvig, v. Dellwig och v. Delwig, vilken namnform enligt STROKIRK återupptagits av sönerna till löjtnanten Carl Johan v. D. (tab. 5), död 7 okt. 1764, är en typisk adelsläkt. Den har tidigare representerats uteslutande av jordägande officerare för att på 1800-talet via förvaltningsämbeten (tre medlemmar hava varit verksamma som länsmän) övergå till andra civila banor. Av krigarna hava tvänne satt sina liv till: löjtnanten vid Nylands dragoner Hans Henric v. D. (tab. 6) sårades dödligt vid Porrassalmi 13 juni 1789 och fänriken vid Björneborgs regemente Petter Gustaf v. D., den yngste, (tab. 4) ljöt hjältedöden vid Kauhajoki 4 (10?) aug. 1808.

Utom här behandlade gren, ha under utredningens förlopp även uppgifter om andra medlemmar i Finland av den vidlyftiga ätten blivit upptecknade, om vilka för underlättande av framtida forskning må anföras följande:

Margaretha Elisabeth von Delwig, gift med kaptenen (1682) *Henric Georg Boije af Gennäs*, adl. ätten n:r 16 (WILSKMAN, *Släktbok II*, sp. 344, RAMSAY, *Frälseslägter*, s. 41). I LEWENHAUPT, *Karl XII:s officerare I*, s. 145, kallas hon *Dorothea Elisabeth*; han *Göran Henric*, i samma arbete I, s. 68.

Helena von Delwig, drunknade i sept. 1714. — Gift med landshövdingen i Österbottens län, generalmajoren av infanteriet friherre *Reinhold Wilhelm von Essen*, frih. ätten n:r 158, i hans första gifte, f. 1669, d. i Uleåborg 3 maj 1732.

Fänriken baron *Carl Gustaf von Delwig* blev i Vekkelaks 19 okt. 1760 vigd vid *Anna Margaretha Beijer*, dotter till Herman

Beijer och Anna Paulina. Följande tvänne barn till kontrahenterna äro födda i Vekkelaks:

Anna Christina (Dorothea), f. 26 nov. 1761; gift i Vekkelaks 12 maj 1779 med stadsnotarien i Fredrikshamn *Gabriel Paulin*.

Carl Herman, f. 23 sept. 1763.

I Viborgs stads tyska församlings kyrkböcker finnes antecknat om döttrarnas till generallöjtnanten, överkommendanten i Viborg baron *Thure Carl von Delwig* (frih. ätten n:r 176, Anrep, tab. 3), f. 1739, d. i Viborg 28 juni 1791, 52 år, 2 mån., 17 dr gl, och *Maria Elisabeth von Förster*, giftermål:

Catharina Carolina, gift 18 apr. 1786 med översten, kommandanten i Fredrikshamn *Gustaf Adolph von Eck*.

Christiana Maria Ulrica, gift 20 dec. 1786 med sekundmajoren vid Welikalugska regementet *Carl von Zeppelin*.

Överstelöjtnanten *Fredric de Delvig* (adl. ätten n:r 1771, Anrep, tab. 3), f. 1721, dog i Nousis 23 juni 1766. Ur meritförteckningarna för Livdragonregementet i Finska Statsarkivet, kunna följande befordringar för de D. anföras: Volontär vid Södra Skånska regementet till häst 1737. Korpral 1740. Fullmakt på kornetts indelning vid samma regementes Hoglosa kompani 13 maj 1743. Transporterad till livkompaniet vid regementet 15 aug. s. å. Regementskvartermästarefullmakt vid Nylands infanteriregemente 27 maj 1747. Kaptens indelning vid Livdragonerna 9 okt. s. å. Sekundmajor 21 jan. 1757. Förrättat premiärmajorstjänsten från 18 nov. s. å. Majors indelning 14 aug. 1759.

Tab. 1.

OTTO GUSTAF VON DELWIG (enligt STROKIRK och riddarhusgenealogin i Reval son till lantrådet i Estland ägaren av familjegodset Toal i Kasks socken *Ewert IV von Delwig*, f. 1591, d. före 1635, och *Juliana Ekebladt*; i händelse uppgiften över tiden för Ewert IV:s död är riktig, motsäger detta dock filiationen).² Skrev sig till Menikorb i Livland. Ryttnästare vid Åbo och Björneborgs läns tremännings kavalleriregemente 24 nov. 1700 med konfirmation av 26 nov. s. å. Major 1701. Överstelöjtnant 2 sept. 1702; konfirmerad i denna befattning 30 mars 1706. Död i Viborg i

² Riddarhusgenealogien i Stockholm återger filiationen under reservation. Med säkerhet upptages där *endast* sonen Evert Johan, f. på 1620-talet, löjtnant vid Livgardet. Enligt ben. meddelande av friherre Magnus Stackelberg, Helsingfors, skulle Ewert IV v. D. haft två söner Evert V och Johan v. D. Jmfr. STROKIRK.

nov. 1706. — Gift 25 febr. 1688 med friherrinnan *Hilgard Elisabeth Reh binder*, f. 11 maj 1665, (enl. STROKIRK) dotter till översten för Jerwiska lantmilisregementet och lantrådet i Estland friherre Otto Reh binder, frih. ätten n:r 77, och friherinnan Gertrud Helena von Tiesenhausen. — (En av döttrarna är döpt Gertrud Helena, se nedan).

Barn:

Margaretha Anna, döpt i Reval 5 mars 1689. Uppenbart identisk med Margaretha Anna v. D., vilken 1711 omnämnes i Sulkava som gift med majoren vid Viborgs ordinarie kavalleriregemente *Philip Johan von Bleeken*, vilken stupade i slaget vid Storkyro 19 febr. 1714. LEWENHAUPT I, s. 59, känner icke till hustruns förnamn.

Otto Reinhold, döpt 12 juni 1690, löjtnant, begr. 26 dec. 1750. Tab. 2.

Hans Henric, f. i Estland 29 nov. 1693. Skrev sig till Weibstfehr. Förare vid Livdragonregementet 1711. Sergeant. Premierfänrik vid Helsingeregementet 15 apr. 1712. Sekundlöjtnant 24 dec. s. å. med konfirmation av 30 jan. 1717. Bevistade slaget vid Gadebusch 9 nov. 1712 och sårades i högra armen. Fången vid Tönningen 16 maj 1713. Hemkom i mars 1714. Deltog 1718 i tåget mot Trondhem. Sekundkapten 31 maj 1718. Premierkapten 17 okt. 1741. Major vid Tavastehus läns infanteriregemente 4 maj 1742. Överstelöjtnant 9 okt. 1744. Överste för Björneborgs regemente 31 juli 1749. Vicelandshövding i Kymmenegårds län 5 juli 1751. R. av Svärdsorden 7 nov. 1748. Bebodde Selkis översteboställe i Mouhijärvi. Död där 11 febr. 1758 »sånär 70 år gl.; led av svår bröstvärk, blev skadad under branden, som natten mot 10 febr. uppbrände karaktärsbyggningen på Selkis». — Gift med *Ursula Beata Breitholtz*, adl. ointr. ätt, dotter till kaptenen vid livländska adelsfanen Mauritz Breitholtz och Anna Kaulbars. Frånskilda 1733 (före 7 nov.). — I litteraturen uppgives makarna v. D. ha varit barnlösa. Enligt krigskoll. brev av ^{23/1} 1759 (Björneborg 122, i Finlands statsarkiv) var överste v. D:s enda arvtagare hans i Livland bosatta dotterdotter.

Gertrud Helena, döpt i Reval 24 jan. 1695. — Gift med kvartermästaren vid Karelska kavalleriregementet *Jacob Leonhard Finne*, f. i Ingermanland 1686, begr. i Mouhijärvi 9 nov. 1755. Hade mist hörseln av den bistra kölden vid Armfelts tåg över Norska fjällen.

Tab. 2.

OTTO REINHOLD VON DELWIG (son till Otto Gustaf v. D., tab. 1.), döpt i Reval 12 juni 1690. Kom i krigstjänst 1703. Kornett vid Karelska fördubblings kavalleriregemente 20 aug. 1706. Fången 1 maj 1710 på ett parti vid Viborg och förd till Tobolsk. Hemkom i juni 1722. Erhöll löjtnants karaktär 17 juni 1725 med rang från 26 juni 1722. Placerad vid Kymmenegårds läns regemente, varvid v. D. tjänade vid Ruokolaks kompani med fänriks lön (1732). Undfick avsked 23 sept. 1734. Bodde på 1730-talet på Viimola l. Nurmijärvi fältväbelsboställe i Rautjärvi (då kapell under Ruokolaks), därefter hos brodern i Mouhijärvi. Begr. där 26 dec. 1750 (»begr. löjtnant Dellvig, 66 år gl.» [sic!]). — Gift med *Anna Maria Kylander*, f. (enl. Ikalis kyrkböcker) i sept. 1681, levde änka i Ikalis ca 1771, synbarligen dotter till kommandanten på Nyslott, majoren vid Karelska dragonregementet, ägaren av Järvenkylä i Jääskis Peter Kylander och Anna Maria Granatenburg, adl. ätten nr 761. — Jmfr. de äldsta barnens förnamn!²

Barn:

Anna Maria, f. 11 jan. 1710, d. i Kangasala 11 mars 1774. — Gift 6 juni 1730 med sergeanten vid Kymmenegårds bataljon *Fohan Fredric Schulman*, adl. ätten nr 176, f. 21 juni 1694, d. 16 mars 1738.

Petter Gustaf, den äldsta, f. 25 apr. 1713, major, d. 19 mars 1791. Tab. 3.

Dotter, f. i Tobolsk 25 aug. 1717.

Carl Fohan, den äldre, f. 9 mars 1719, löjtnant, d. 7 okt. 1764. Tab. 5.

Otto Henric, f. 24 apr. 1721, kapten, d. 4 jan. 1803. Tab. 13.

Tab. 3.

PETTER GUSTAF VON DELWIG, den äldsta, (son till Otto Reinhold v. D., tab. 2), f. i Tobolsk 25 apr. 1713. Volontär vid Kymmenegårds bataljon i sept. (juni?) 1731. Förare. Fältväbel vid Tavastehus läns infanteriregemente 1744. Transporterad till Björneborgs regemente 1749. Fänrik vid livkompaniet 26 juli 1753. Fänriks indelning vid Ruovesi kompani 4 okt. 1755. Stabs-

² Enl. RAMSAY, s. 153, gifte sig Peter Kylander med Anna Maria Granatenburg omkr. 1670, enl. LEWENHAUPT I, s. 369, år 1685. Sistnämnda år upptages även av riddarhusgenealogin, som uppger Anna Maria Kylander vara dotter till en kapten vid Tavastehus regemente.

löjtnant vid majorens kompani 7 maj 1760. Transporterad till Kumo kompani 19 mars 1763. Kapten 29 maj 1770. Major. R. av Svärdsorden. »Biwistat Campagnen i Pommern ifrån 1757 till 1760, jemte Chermytslen wid Boijstenbourg, och ataquen wid Werbelow, samt varit med wid Sysso och Anklam, då Fienden ut Svenska Pommern blef utdrefwen.» Beboed Brusila i Gustaf Adolfs ca: 1748—1750, därefter Koivula Looru boställe i Tyrvis, till 1758, Haihara i Messuby till 1765 samt därefter Sammalisto i Kangasala, som han ägde. Död i Kangasala 19 mars 1791. — Gift 1:o med *Eva Maria Hästesko af Målagård*, i hennes andra gifte, (bosatt som änka efter sin förman 1739 på Ruttois Lappvesi, flyttade 1744 från Savitaipale till Mäntyharju; jmf. Lewenhaupt I, s. 319), d. på Brusila i Gustaf Adolfs 4 jan. 1750, 40 år gl., dotter till kaptenen vid Viborgs läns fördubblings infanteriregemente Ernst Johan Hästesko af Målagård, adl. ätten n:r 187, och Agneta Kostman samt änka sedan 1 mars 1738 efter sin faders kusin majoren Leonhard Hästesko af Målagård, i dennes andra gifte; — 2:o i Kangasala 25 mars 1766 med *Sofia Dorothea Fock*, i hennes andra gifte, f. 17 sept. 1730, d. i Kangasala 11 aug. 1791, dotter till överstelöjtnanten vid Åbo läns infanteriregemente Carl Evald Fock, adl. ätten n:r 1846 B, och Anna Dorothea Staël (von Holstein), adl. ätten n:r 834, samt änka sedan 1764 efter kaptenen vid Björneborgs läns ordinarie infanteriregemente Berndt Adrian von Klick.

Barn:

1. *Carl Friedrich*, f. i Savitaipale 30 juni 1743, d. i Mäntyharju 28 maj 1745.
1. *Hans Hendric*, f. i Mäntyharju 21 maj 1744, d. där 6 juni s. å.
1. *Arved Otto*, f. i Mäntyharju 15 juni 1746, d. ung.
1. *Petter Gustaf*, den mellersta, f. 28 dec. 1747, kapten, d. 8 jan. 1807. Tab. 4.
2. *Anna Dorothea*, f. i Kangasala 9 aug. 1767, d. där 20 febr. 1814. — Gift i Kangasala 13 nov. 1791 med fänriken, sedermera löjtnanten *Eric Magnus Montell*, i hans första gifte, f. i Lempäälä 19 juni 1764, d. i Orivesi 26 juni 1829.

Tab. 4.

PETTER GUSTAF VON DELWIG, den mellersta, (son till Petter Gustaf v. D., tab. 3), f. i Mäntyharju 28 dec. 1747 (ej 27 dec.

1748). Volontär vid Björneborgs regemente 13 mars 1760. Sergeant 26 sept. 1768. Förare vid majorens kompani 18 juni 1770. Fänrik vid sekundmajorens kompani 17 okt. 1774. Erhöll indelningsbyte till majorens kompani 4 sept. 1775. Löjtnant 28 maj 1783. Kapten med stabskapstens indelning 30 juni 1787. Undfick avsked 26 okt. 1796. Var med en del av regementet kommanderad till garnison i Tavastehus samt fästningsbyggen å Svartholm. Bevestigat 1788—90 års krig och därunder afären vid Laitasilta. Ägde Kiviranta rusthåll i Vittis. Död där 8 jan. 1807. — Gift i Vittis 23 jan. 1793 med *Christina Sofia Willberg*, i hennes andra gifte, f. där 13 okt. 1766, d. i Vittis 11 dec. 1826, dotter till kronfogden och regementsskrivaren Hans Willberg, ägare till Kiviranta och Anna Christina Forskål samt änka sedan 21 dec. 1791 efter v. D:s kusin sergeanten Carl Johan von Delwig (tab. 10).

Barn (födda i Vittis):

Petter Gustaf, den yngsta, f. 21 dec. 1793. Inskriven vid Björneborgs regemente 1802. Deltog i 1808 års krig och beforderades till fänrik. Stupade vid Kauhajoki 4 (10?) aug. 1808.

Carl Adolf, f. 27 jan. 1795, d. i Vittis 27 aug. 1808.

Eva Maria Sofia, f. 5 mars 1796, d. i Vittis 26 aug. 1799.

Berndt Fredric, f. 11 aug. 1797, d. i Vittis 1 dec. 1799.

Carolina Gustava, f. 27 aug. 1798, d. i Nystad 19 maj 1836. — Gift i Vittis 24 juni 1817 med bataljonspredikanten vid 1:a Finska jägarregementet, sedermera kyrkoherden i Nystad och Nykyrko, kontraktsprosten, filosofiedoktorn och medicinelicentiaten *Eric Johan Cumenius*, f. i Vittis 1 maj 1781, d. i Nystad 6 nov. 1853.

Gustava Johanna Sofia, f. 1799, d. i Vittis 12 juli 1808.

Eva Renata, f. 15 mars 1801, d. i Kuopio 21 maj 1835. — Gift i Tavastkyro 20 okt. 1827 med fanjunkaren, sedermera kronolänsmannen i Korpilaks *Eric Abraham Harberg*, i hans första gifte, f. 28 dec. 1803, d. i Korpilaks 20 febr. 1858.

Erica Maria, f. 29 dec. 1804. Flyttade som änka från Kaavi till Nilsjä 10 apr. 1852, men har ej återfunnits.* — Gift i Kavatsa 3 febr. 1828 med bokhållaren vid strömrensningsskären, sedermera bruksinspektorn *Conrad Fredric Tawaststjerna*, finska adl. ätten n:r 81, f. 21 mars 1795, d. i Kaavi 20 jan. 1847.

Fredrica Charlotta, f. 24 juni 1806, d. i Vittis 20 aug. 1808.

* Stamtaflorna å Finska Riddarhuset känna ej heller till hennes dödsdag.

Tab. 5.

CARL JOHAN VON DELWIG, den äldre, (son till Otto Reinhold v. D., tab. 2), f. i Tobolsk 9 mars (icke 3 aug.) 1719. Volontär vid Kymmenegårds bataljon 6 jan. 1734. Rustmästare. Sergeant vid Tavastehus läns regemente 1744. Transporterad till Björneborgs regemente 29 maj 1753. Stabsfänriks fullmakt 4 okt. 1755. Fänriks indelning 14 aug. 1759. Löjtnant vid livkompaniet 22 juni 1762. Transporterad till Ruovesi kompani 26 juni 1764. Deltagit i kriget i Pommern 1758—juni 1760. Ägde Raukko i Kiikka. Död där 7 okt. 1764. — Gift i Kiikka 15 aug. 1752 med *Sofia Margaretha Hufvudsköld*, f. där 19 nov. 1725, d. i Kiikka 7 okt. 1764, samma dag som mannen, utan att dödslängderna kunna uppgiva någon gemensam orsak till dödsfallen, dotter till kvartermästaren Eric Hufvudsköld, adl. ätten n:r 498, ägare till Raukko, och Margaretha Grass, adl. ätten n:r 384.

Barn (födda i Kiikka):

Hans Henric, f. 27 mars 1754, löjtnant, d. i juli 1789. Tab. 6.

Carl Johan, den yngre, f. 7 maj 1756, sergeant, d. 21 dec. 1791. Tab. 10.

Otto Gustaf, f. 10 juni 1758, fänrik, d. 9 nov. 1823. Tab. 11.

Tab. 6.

HANS HENRIC VON DELWIG (son till Carl Johan v. D., tab. 5), f. i Kiikka, 27 mars 1754. Volontär vid Björneborgs regemente 8 dec. 1760. Fältväbels fullmakt 27 febr. 1775. Fänrik med fältväbels indelning 28 maj 1783. Löjtnant vid Nylands dragoner; i armén 21 maj 1789. Död av sina vid Porrassalmi 13 juni 1789 erhållna sår på lasarettet i S:t Michel i slutet av juli s. å. Ägde $\frac{1}{2}$ av Raukko efter fadern. — Gift i Kiikka 27 apr. 1779 med *Hedvig Zideen*, f. där 3 sept. 1756, d. i Kiikka 25 juli 1841, dotter till bataljonspredikanten vid Björneborgs regemente, sedermera kyrkoherden i Jomala, fil. magistern, ägaren av Ruotsila i Kiikka Jacob Zideen (Zidén) och Christina Juliana Enholm.

Barn:

Christina Sofia, f. i Kiikka 1 maj 1780, d. där 21 jan. 1826. — Gift i Kiikka 7 maj 1805 med mönsterskrivaren *Gustaf (Fredric) von Pfaler*, f. i Tyrvis 2 apr. 1780, d. i Kiikka 10 nov. 1824.

Ingrid (döpt *Ingeborg*) *Catharina*, f. i Kiikka 16 okt. 1782, d. i Somero 12 aug. 1866. — Gift 1:o i Kiikka 22 febr. 1814 med

studenten, ägaren av Harju i Somero *Efracim Candolin*, f. i Åbo 8 maj 1794, d. i Somero 9 juli 1825; — 2:o i Somero 24 juni 1831 med studenten, ägaren av Harju *Johan Ulric Moberg*, f. i Pargas 31 juli 1806, d. i Somero 7 apr. 1845; — 3:o i Somero 6 jan. 1848 med ägaren av Harju *Nils Petersson*, f. i Somero 19 dec. 1809, d. där 28 mars 1868.

Hedvig Juliana, f. 20 febr. 1785, d. i Somero 1 maj 1859. — Gift i Kiiikka 8 okt. 1805 med sedermera kyrkoherden i Somero, prosten, fil. magistern *Michael Lundén*, f. i Eura 24 febr. 1770, d. i Somero 27 mars 1829.

Henric Gustaf, f. 22 juni 1788, stabskapten, d. 3 mars 1841. Tab. 7.

Tab. 7.

HENRIC GUSTAF VON DELWIG (son till Hans Henric v. D., tab. 6), f. 22 juni 1788 (anteckning därom finnes ej i Kiiikka längder över födda). Volontär vid Björneborgs regemente 1792. Kadett 1806; utexaminerad från Haapaniemi krigsskola 1807. Avlade officersexamen 1 mars 1808. Fänrik på extra stat vid Björneborgs regemente 11 apr. 1808. Bevistat 1808—09 års krig och därvid affärerna vid Siikajoki, Nykarleby, Ömossa, Nurmijärvi och Alahärmä. Genom konventionen i Kalix fänge och förd till Ryssland, därifrån v. D. återkom 1810. Löjtnants avsked s. å. Överflyttade till Sverige och 25 juni 1811 placerad på Jönköpings regemente. Andre löjtnant 3 mars 1812. Förste löjtnant 4 aug. s. å. Tjänstgjorde vid Pommerska nationalarmeringen och fången vid Stralsunds kapitulation samt förd till Blois i Frankrike. Återkommen 1814 till sitt regemente under dess återmarsch från Brüssel. Bevistade s. å. 13 aug. affären vid Trögsta i Norge. Stabskapten 10 mars 1818. Chef för Östbo kompani av Jönköpings regemente 24 jan. 1826. Erhöll avsked 6 apr. 1838. R. av Svärdsorden 4 juli 1836. Ägde och bebodde Norrhorja i Värnamo, Jönköpings län. Död i Jönköping 3 mars 1841. — Gift 21 apr. 1820 med *Christina Lovisa Rydin*, f. i Jönköping 11 okt. 1799, d. i Stockholm 31 mars 1855; dotter till handlanden i Jönköping Börje Henric Rydin och Charlotta Grönvall.

Barn (födda i Värnamo):

Gustaf Henrik, f. 11 febr. 1821, d. i Värnamo 17 mars 1826.

Viktor Ferdinand, f. 5 jan. 1823, kronolänsman, d. 14 nov. 1902. Tab. 8.

Carl August, f. 2 jan. 1826. Kassaskrivare i Sveriges Riksbank. Död ogift i Stockholm 29 juni 1856.

Hedvig Charlotta, f. 22 apr. 1828, d. ogift i Kuddby, Östergötlands län 23 nov. 1888.

Tab. 8.

VIKTOR FERDINAND VON DELWIG (son till Henrik Gustaf v. D., tab. 7), f. i Värnamo 5 jan. 1823. Student i Uppsala 30 maj 1845. Avlade kameralexamen 31 maj 1855. Kammarskrivare i kammarkollegium 15 juni s. å. Landskanslist i Linköping 2 okt. 1856. Kronolänsman i Björkekinds härad av Östergötlands län 29 apr. 1861. Undfick avsked 11 juni 1892. Bestridit flerfaldiga gånger kronofogdeförordnanden. Död i Örebro 14 nov. 1902. — Gift i Kimstad 1 juli 1862 med *Hilda Charlotta Crohn*, f. i Vånga 6 apr. 1834, dotter till komministern i Vånga och Kimstad, Östergötlands län, Ulrik Volmar Crohn och Christina Charlotta Kuhlers.

Barn (födda i Kuddby):

Hedvig Charlotta, f. 19 mars 1863, d. i Kuddby 26 febr. 1868.

Henrik Carl, f. 9 juli 1866, stadsveterinär. Tab. 9.

Ingrid, f. 3 febr. 1869. Kontorist i Örebro.

Ragnar Viktor, f. 3 juni 1873, d. i Kuddby 22 sept. 1888.

Tab. 9.

HENRIK CARL VON DELWIG (son till Viktor Ferdinand v. D., tab. 8), f. i Kuddby 9 juli 1866. Student vid Högre allmänna läroverket i Norrköping 8 juni 1886. Avlagt avgångsexamen vid Veterinärinstitutet i Stockholm 12 juni 1891. Privatveterinär i Flen, Södermanlands län, 1892. Distriktsveterinär i Husby distrikt i Kopparbergs län 30 mars 1893. Stadsveterinär i Örebro 2 aug. 1898. — Gift i Stockholm 14 febr. 1897 med *Hilda Louise Kjellin*, f. i Vårdinge 29 okt. 1876, dotter till lantbrukaren Erik Adolf Kjellin å Sjuenda i Vårdinge, Södermanlands län, och Anna Maria Lovisa Gyllenhaal till Härlingstorp, adl. ätten n:r 814.

Barn:

Bertil Henrik, f. på Långhyttans bruk i Husby, Kopparbergs län 1 nov. 1897. Student vid Karolinska läroverket i Örebro 12 maj 1916. Elev vid Tekniska Högskolan i Stockholm 1918.

Carl, f. i Örebro 12 febr. 1899. Student vid Karolinska läro-

verket i Örebro 1 juni 1917. Elev vid Tekniska Högskolan i Stockholm 1919.

Margit Louise, f. i Örebro 2 mars 1901. Avlagt avgångsexamen från Risbergska skolan (högre elementarläroverk för flickor) i Örebro 8 juni 1918 och från Örebro Handelsgymnasium 4 juni 1920.

Gunnar, f. i Örebro 26 juni 1903. Student vid Karolinska läroverket i Örebro 21 maj 1921. Elev vid Kungl. lantmäteristaten 22 juni s. å.

Ragnar, f. i Örebro 26 apr. 1905. Gymnasist.

Tab. 10.

CARL JOHAN VON DELWIG, den yngre, (son till Carl Johan v. D., tab. 5), f. i Kiikka 7 maj 1756. Sergeant. Ägde $\frac{1}{2}$ av Raukko i Kiikka efter fadern, men bebodde sedermera Kiviranta rusthåll i Vittis. Död där 21 dec. 1791. — Gift i Vittis 18 dec. 1783 med *Christina Sofia Willberg*, i hennes första gifte, f. där 13 okt. 1766, d. i Vittis 11 dec. 1826, dotter till kronofogden och regementsskrivaren, ägaren av Kiviranta Hans Willberg och Anna Christina Forskål samt omgift 23 jan. 1793 med v. D:s kusin kaptenen Petter Gustaf von Delwig, den mellersta (tab. 4).

Barn (födda i Vittis, utom Hans Wilhelm):

Otto Gustaf, f. 8 okt. 1785, d. i Vittis 10 mars 1786.

Hans Wilhelm, f. i Kiikka 30 nov. 1786, d. i Vittis 16 aug. 1789.

Anna Margaretha, f. 7 jan. 1789, d. i Vittis 6 febr. 1790.

Christina Sofia, f. 6 okt. 1790, d. i Vittis 1 juni 1791.

Christina Margaretha, f. 4 apr. 1792. Enligt anteckning i Vittis kommunionböcker skall hon blivit gift 1811, men med vem och vart hon flyttat, därom giva ej heller motsv. längder över vigda någon upplysning.

Tab. 11.

OTTO GUSTAF VON DELWIG (son till Carl Johan v. D., tab. 5), f. i Kiikka 10 juni 1758. Volontär vid Björneborgs regemente 24 juni 1775. Kommenderad till fästningsbyggen i Sveaborg och därvid fungerat som bataljonsadjutant s. å. Korprals lön 2 juni 1777. Transporterad med korprals indelning till Livdragonerna 10 dec. 1780. Korprals karaktär i juni 1782. Fältväbel och skvadersadjutant 12 dec. 1782. Fänrik med d:o indelning 26 okt. 1796. Genom byte transporterad från lätta infanteribataljonen till

Björneborgs regemente som bataljonsadjutant och reservfänrik 8 juni 1803. Erhöll avsked 4 maj 1805. Fänrik i armén 30 apr. 1811. Bevistade 1788—90 års krig och därvid affären vid Uttis malm 1789, 1790 såsom kommenderad på skärgårdsflottan bataljen vid Fredrikshamn 15 maj, reträtten från Björkö 3 juli, landstigningen vid Viborgs sund 18 juni samt slaget vid Svensksund 9 juli. Bebadde Haarois kvartermästarboställe i Lokalaks 1785—1804 och därefter Soukais Impilä boställe i Letala. Död där 9 nov. 1823. — Gift i Vittis 15 apr: 1794 med *Agatha Sofia Krusberg*, f. 22 jan. 1775, d. i Letala 5 dec. 1853, dotter till kapellanen i Vittis Henric Krusberg och Christina Bethulin.

Barn:

Agatha Catharina, f. i Lokalaks 11 jan. 1795. Flyttade 1811 från Letala till Vittis, där hon jämte systrarna Anna Sofia och Amalia Carolina vistades under en följd av år hos anförvanter, men försvinner sedermera spårlöst ur kyrkböckerna. Av STROKIRK att döma hade hon dött före 1850.

Carl Fredric, f. i Lokalaks 20 okt. 1796. Sergeant. Flera gånger straffad för skilda förseelser. Död ogift i Letala 3 nov. 1858 »ärelös».

Berndt Reinhold (Constantin), f. i Lokalaks 15 juli 1798. Korpral vid 1:a Finska jägarregementet 15 apr. 1815. Sergeant 24 juni 1821. Erhöll avsked som fanjunkare 24 jan. 1824. Vice-länsman i Pargas 11 nov. 1824; i Kimito 15 juni 1826. Ordinarie kronolänsman där 19 apr. 1827. Avsatt 18 juli 1833. Död ogift i Kimito, Påvalsby 29 dec. 1835.

Anna Sofia, f. 15 maj 1800, d. i Strömfors 30 maj 1844. — Gift där 28 aug. 1838 med förvaltaren å Strömfors bruk *Fonas Florell*, i hans första gifte, f. i Sverige 22 febr. 1804, d. i Strömfors 3 jan. 1856.²

Johan Henrik, f. i Lokalaks 15 dec. 1802. Fanjunkare. Försvinner c:a 1822 ur Letala kyrkböcker utan anteckning vart han flyttat. Enligt STROKIRK levde han 1850. Sannolikt död ogift.

Victor Gustaf, f. 6 nov. 1804, kronolänsman, d. 11 dec. 1839. Tab. 12.

Amalia Carolina, f. i Letala 25 dec. 1806, d. i Helsingfors

² Makarnas en sonson, operasångaren i Lund, *Oskar Ilmari Florell* f. i Fredrikshamn 16 aug. 1880 som son till folkskoleinspektorn, filosofiemagistern *Otto Henrik Florell*, f. i Strömfors 14 apr. 1842, d. i Maaninga 29 juli 1902, och *Emilia Sofia Basilier*, f. 15 juni 1851, d. på Leppävesi i Laukas 23 okt. 1921, kallar sig sedan några år *Florell von Delwig*. Svensk undersåte 1919.

21 mars 1885. — Gift i Saltvik 23 juli 1834 med auditören *Paul Mattvejeff*, d. före hustrun.

Tab. 12.

VICTOR GUSTAF VON DELWIG (son till Otto Gustaf v. D., tab. 11), f. i Letala 6 nov. 1804. E. o. landskanslist vid länstyrelsen i Åbo och Björneborgs län 14 maj 1825. Tf. kronolänsman i Vittis 13 juli 1826. Kronolänsman i Jomala 27 okt. 1829, sedan 1832 i Loimijoki. Erhöll avsked 20 dec. 1834. Död sinnessvag i Alastaro 11 dec. 1839. — Gift i Loimijoki 23 aug. 1829 med *Amalia Christina Gustava Höckert*, f. i Kumlinge 3 dec. 1807, d. i Alastaro 19 dec. 1867, dotter till kyrkoherden i Loimijoki, prosten, filosofiemagistern Isaac Höckert (Hoeckert) och Anna Sofia Gyllensten.

Barn:

Amalia Victorina Sofia, f. i Loimijoki 27 nov. 1830, d. ogift i Alastaro 23 sept. 1857.

Ida Gustava, f. i Jomala 17 okt. 1831, d. i Alastaro 26 juni 1915. — Gift där 7 jan. 1855 med torparen å Sillanpää under Putko hemman i Hintsala by i Alastaro *Juha Sillanpää*, f. på Putko gård 24 maj 1831, d. i Alastaro 1 juni 1913.

Hilda Paulina, f. i Loimijoki 23 febr. 1834, d. där 16 febr. 1907. — Gift i Alastaro 22 febr. 1862 med urmakaren *Foel Rosendahl*, f. i Mälläis by i Alastaro 1 maj 1839, d. i Loimijoki 14 jan. 1899.

Tab. 13.

OTTO HENRIC VON DELWIG (son till Otto Reinhold v. D., tab. 2), f. i Tobolsk 24 apr. 1721. Volontär vid Kymmenegårds bataljon i maj 1738. Sergeant vid Tavastehus regemente i sept. 1743. Transporterad till Björneborgs regemente i aug. 1750. Adjutant vid Kyrö kompani 26 juli 1753. Fänriks indelning vid Vesilaks kompani 5 aug. 1756. Löjtnant vid Kyrö kompani 21 juli 1760. Transporterad till Ruovesi kompani 10 okt. 1769. Kapten vid överstelöjtnantens kompani 9 mars 1774. R. av Svärdsorden. »Ifrån 1758 års början till Junij månad 1760 bewistat Campagnen i Pommern, och då attacken i Ferbellin, äfven wid Staden Yckermynandes intagande, jemte Canonaden i Grambin, likaledes warit med wid Sysso, då Fienden blef utdrefven ur Svenska Pommern, samt därefter biwistat attacken wid Anklam.» Bodde 1761—1771 på Kurkela Pöllö boställe i Ikalis. Ägde Rutuna i Kauvatsa

från 1781. Död där 4 jan. 1803. — Gift 1:o med ,
som 1782 var död; — 2:o i Kauvatsa 21 juli 1788 med »fru» *Anna*
Åhman, f. 1737, d. i Kauvatsa 24 jan. 1800.

Barn (ur första giftet):

Henric Johan, f. 25 febr. 1767, fänrik, d. 18 jan. 1827.
Tab. 14.

Ännu ett *barn*, som enligt Kauvatsa mantalslängd för 1782
levde. Församlingens kyrkliga handlingar förete luckor.

Tab. 14.

HENRIC JOHAN VON DELWIG (son till Otto Henric v. D., tab.
13), f. 25 febr. 1767. Sergeant vid Björneborgs regemente. Fän-
riks avsked 7 juni 1800. Ägde Rutuna efter fadern. Död där 18
jan. 1827. — Gift i Vemo 12 nov. 1797 med *Anna Beata Häste-*
ske, f. 19 apr. 1782, d. i Åbo 1 maj 1866, dotter till löjtnanten
Berndt Adolf Hästeske² och Anna Sofia Reuter. Blevo skilda
till följd av mannen begånget äktenskapsbrott. v. D. dog som rote-
hjon och lämnade, utom nedannämnda tvänne döttrar, flera barn
utom äktenskap, vilka dock icke begagnade sig av det von Del-
wigska namnet.

Barn:

Otto Henric, f. 1799, d. i Kauvatsa 19 apr. 1803, 3 år, 2 mån.,
25 dr gl.

Sofia Wilhelmina, f. i Kauvatsa 24 jan. 1802, d. på Sjalö i
Nagu 11 apr. 1848. — Gift i Kauvatsa 3 sept. 1822 med hand-
landen i Björneborg, sedermera sysslomannen vid Sjalö hospital
Jacob Reinhold Carlsson,¹ i hans andra gifte, f. i Loimijoki 1
sept. 1791, d. på Gullranda i Nädendals socken 9 apr. 1867.

Edla Lovisa, f. 14 apr. 1804, d. i Kumo 19 febr. 1839. —

² Son (f. 1752) till fänriken *Johan Petter Hästeske*, f. 11 mars 1718, d. på
Kantvik i Kyrkslätt 12 apr. 1784, och *Beata Elisabeth Rosenlindt*, adl. ätten nr 489,
f. 11 mars 1720, d. i Janakkala 8 nov. 1795. (Jmfr. Ramsay, Frälseslägter, s. 349.)
Vilken av de introducerade ätterna Hästeske (Hästeske af Mälågård nr 187?)
familjen i fråga event. tillhör, är icke känt. Den är numera utdöd, men namnet
fortlever fortfarande i Finland genom en ättling på modernet: En yngre son till
Johan Petter Hästeske sergeanten *Gabriel Christopher Hästeske*, f. 30 apr. 1761, d.
i Nurmijärvi 4 jan. 1827, hade i sitt gifte med *Ulrica Malmgrén*, f. 6 nov. 1770,
d. 1819, utom andra barn dottern *Eva Charlotta Dorothea Hästeske*, f. 4 mars
1804, d. i Hausjärvi 24 jan. 1867. Hennes son utom äktenskap banmästaren *Viktor*
Robert Hästeske, f. i Nurmijärvi 5 juli 1836, d. i Elimä 22 sept. 1918, hade i sitt
i Orimattila 22 nov. 1873 ingångna gifter med *Henrika Lovisa Heikkilä* f. där
21 mars 1849, bl. a. sonen *Frans Akseli Hästeske*, f. i Iittis 12 juli 1879, fil.
lic., lektor i finska och svenska språken ävensom historia vid Jyväskylä seminarium
samt inspektor för folkskolorna i denna stad; gift 1907 med *Elsa Matilda Kopon-*
en, f. i Puumala 31 aug. 1883.

Gift där 1 apr. 1828 med sin systers svåger, borgaren i Björneborg, sedermera jakt- och skallfogden i Kumo *Otto Bernhard (Berndt Otto) Carlsson*,² f. i Loimijoki 1 okt. 1802, d. i Kumo 25 dec. 1845.

Källor.

Kyrkoarkiv: Alastaro, Björneborgs socken, Gustaf Adolfs, Helsingfors, Ikalis, Jomala, Kaavi, Kangasala, Kauvatsa, Kiikka, Kimito, Korpilaks, Kumlinge, Kuopio, Letala, Loimijoki, Lokalaks, Mouhijärvi, Nagu, Nousis, Nädendals socken, Ruokolaks, Saltvik, Somero, Strömfors, Sulkava, Tavastkyro, Tyrvis, Vekkelaks, Vemo, Viborgs stads tyska fmg, Vittis, Åbo. — Finlands Statsarkiv: Mantalslängder. Winterska samlingen. Livdragonregementets handlingar, Björneborgs regementes och dess lätta infanteribataljons, samt första finska infanteriregementes anciennitetsrullor och meritförteckningar. Riddarhusarkivet i Stockholm: Riddarhusgenealogier. Biografica. — Litteratur: ANREP, *Ättartaflor*. BERGHOLM, *Sukukirja*. COLLIANDER, *Suomen Kirkon Paimenmuisto*. GRITZNER, *Der Adel der russ. Ostseeprovinzen* (Siebmachers neues Wappenbuch III, II, I). v. KLINGSPOR, *Baltisches Wappenbuch*. LEWENHAUPT, *Karl XII:s officerare*. LÅSTBOM, *Höfdingaminne*. RAMSAY, *Frälseslägter*. SCHLEGEL & KLINGSPOR, *Ättartaflor*. STROKIRK, *Kultur- och Personhistoriska anteckningar II*. TIGERSTEDT, *Haapaniemi Krigsskola*. WASASTJERNA, *Ättartaflor*. WILSKMAN, *Släktbok*. WRANGEL & BERGSTRÖM, *Ättartaflor*. — Meddelanden av: Stadsveterinären *C. v. Delwig*, Örebro. Universitetssekreteraren friherre *T. Carpelan*, Helsingfors. Biskopen *O. I. Colliander*, Nyslott. Skriftställaren *Jalmari Finne*, Helsingfors. Amanuensen fil. mag. *Ragnar Rosén*, Helsingfors. Landssekreteraren *Vilho Selinheimo*, Helsingfors. Friherre *Magnus Stackelberg*, Helsingfors. Avl. bibliotekarien, fil. mag. *Atle Wilskman*. Överstelöjtnanten *G. Silfverswärd*, Stockholm. F. d. Estländska riddarhusgenealogen *Georges Baron Wrangel*, Reval, m. fl.

² Söner före äktenskap till fänrik *Carl Lundgren* och *Christina Lovisa (Sofia) Schouman*, finska adl. ätten nr 96 (ANREP, tab. 4, WASASTJERNA, tab. 4).

Anklagelseskriften mot »Tityrus» (Thomas Ihre) för bröllopskvädet »Confect wid Manfolckz Bordet».

Meddelad av Pontus Sjöbeck.

I föregående häftet av denna tidskrift (s. 106) lämnades en kort notis om en av mig i *Boken, utg. av Lunds grafiska faktors-förening*, (1922) offentliggjord uppsats om den ominösa »bröllopskrift», som 1715 från trycket utkom i Lund med anledning av ett bröllop i Karlshamn. I denna framställning av förloppet vid aktionerandet var jag i tillfälle att med vederbörliga aktstycken belysa utvecklingens gång. Blott ett sådant — och det kanske det ingalunda minst viktiga — fattades. Det var själva den »vidlöftiga skrift och inlaga», som prof. Magnus Rydelius till konsistoriet ingivit med begäran om åtgärders vidtagande för att de personer, som i det ifrågavarande kvädet »blifwit toucherade, måtte blifwa restituerade». Denna lucka i dokumentationen har hittills trots alla bemödanden ej kunnat fyllas. Gjorda efterforskningar i de hävdagömmor, där man kunde förmoda att skrivelsen ännu funnes i behåll, ha varit fruktlösa. Varken i universitetsarkivet eller i de numera i riksarkivet förvarade kanslersarkivets handlingar stod detta papper att återfinna, ehuru både denna inlaga och corpus delicti, d. v. s. olycksaliga poemet, uppsänts till »illustrissimus cancellarius» och av honom vederbörligen behandlats. Man var därför, då man endast hade konsistorieprotokollets summariska referat av skrivelsen att tillgå, hänvisad till gissningar, om man ville för sig klargöra, vad det egentligen kunde vara för något, som så illa berört vederbörande, d. v. s. Magnus Rydelius, vid den tiden professor i historia och »verslära» vid Lunds universitet.

Nu har emellertid efter publicerandet av min nyssnämnda uppsats av en tillfällighet bland de s. k. Stenbockska papperen i Lunds universitetsbiblioteks manuskriptsamling påträffats¹ visserligen ej själva den autentiska anklagelseskriften, men ett renskrivet

¹ Av förste bibliotekarien Gunnar Carlquist, som välvilligt ställt fyndet till mitt förfogande.

koncept till densamma med bifogade tillägg och ändringar, gjorda med angivarens broders, den namnkunnige filosofen Andreas Rydelii karakteristiska handstil.

Då genom denna upptäckt den kuriösa affären kommer att te sig i en visserligen ej ny, men skarpare belysning, har jag med red:s benägna tillmötesgående velat här offentliggöra denna klagoskrift, diplomatariskt återgiven, blott med slopande av de ofta inkonsekvent använda stora begynnelsebokstäverna vid substantiv samt med en lindrig modernisering av interpunktionen och den sammanhängande textens avdelande i flera stycken.

De ur poemet citerade orden och uttrycken ha satts med spärrad stil, och de av Andreas Rydelius gjorda rättelserna ha kursiverats.

Aktstycket, tre ark i folioformat, saknar underskrift och lyder, som följer:

Den ömhet, som hwar ock en af denna societetens ledamöter bör bära för denna academiens heder och wälfärd, förordsakar mig att inför Eders Magnificence och venerand. consistorium andraga och till en wederbörlig undersökning hemställa en bröllopskrift, som nyligen på trycket är utgifwen af een, hwilken thet namnet Tityrus mera än sitt egit behagat. Ty denna skrift är full af oanständigheter och rörer denna academien och dess betiente så mycket till sin heder, att thet hwarken kan eller bör tålas.

Uphofsmannen till denna obefogade och gemena skrift införer ibland andra plumpa och ohöfliga ordesätt dessa försmädeliga och af galla illa luchtande verser:

Med sådan hacke mat, som utaf ålder luchtar,
 Med sådant gammalt kram, som utaf mögel fuchtar,
 Utspäckas nu i Lund brud och begrafningz vers,
 Som flugor uthi kåhl, som flaggor på en märs.

Detta kan inthet utan lända academien och de den tilhörige docenter till skymf och wanheder, att här nämnes Lund besynnerligen framför andra orter, derest han utan försyn fast med andra ord påstår, att slika ogudachtiga skrifter utan möda få komma fram i liuset, såsom ingen skulle mehr än thenna sinnerijka poëten något bry sig om sådant misbruk att hindra. Han lägger det till i de nästföljande rim, att papperet med slika verser fördärfwas och föräldrarnas förwärfwade egendom ofras till censur och Haberegers tryck. Dess utan förer han dem, som skrifwa vers här vid academien, ibland afguda dyrkare och kallar deras arbet sathans wärk och pappers kram. Hvad denna Bavius menar med detta kram, som han med så många stygga namn och titlar utmålar, är besynnerligen den sed, som nu i hela christenheten är wedertagen och än i dag brukas af våra förnämsta poëter, nembl. att man i poëtiska dichter betienar sig utaf de namn, som hedningarna

pålagt sina updichtade gudar, hieltar och nympher. Skulle alla, nembl. de som i een sunn¹ och oskyldig mening bruka dessa orden, hvilka denna nya poëten förkastar, wara afgudadyrkare, woro största dehlen afgudadyrkare af våra namnkunnogste och lyckeligste poëter, som Hensii, Barlæi, Grotii, Morhofii etc. *förutan våra stora svenske poëter, af hwilka en del hafwa förwaltat och en del nu förwalta höga embeter.* Det skulle näpligen alla af våra förnämsta theologis kunna un[d]gå denna beskylningen, ty, att jag må förbigå andra, will jag allena här nämna den här, besynnerligen i Skåne, nam[n]kunnoga theologus hr M. Thomas Ihre, hwilken inthet längesedan i sine gratulationer till hrrar Burenschöldar² bestående af några få elegiis, räknar op een hel hop af sådana hedniska namn som Triton, Ceres, Pallas, Minerva, Musa, Thalia, Venus, Apollo, förutan den gudinnan eller nymphen Burin, hwilken han sielf fingerar. Står detta een theologiae professor intet illa an, hwarföre må man så hårt anklaga een ung student eller een annan werldslig man för afguda-dyrkare, der han till att imitera de gamla poëter brukar deras ordessätt, dock i een rätt och ostraffelig mening. Ty den, som något har omgått med the gamla hedniske poëter, lærer finna, att det latinska språket skulle aldeles blifwa stympat och mista sin fullkomlighheet, om alla de ord skulle förbiudas, som uthi deras mythologie äro antagne. Ty då fick man i ingen skriff nämna Chaos, Caligo, Nox, Dies, Erebus, Ather, Terra, Coelum, Mare, Victoria, Salus, Concordia och andra otaliga, om hwilka poëterna undertiden handla som personer eller³ gudar.

Det är aldeles onödigt att iag mig här utinnan widlyftigare uthlåter, emedan Eders Magnificence och venerandum consistorium lærer af egen erfarenheet och erudition nogsampt finna huru *ohemult* och förmätigt denna smådeskriftens autor beskyller den, som här på orten uthgifwet några verser för afgudadyrkare och som uthsprida satans wärk. Hwilket iag will så mycket mehr förmoda, som nu högtsalig hans excellence hr grefwe Lin[d]skiöld har i een twist emellan salig professor Stobæus och Lundersteen den sak så förklarar, att hwar och een rärsint kan fulkomligen therwid blifwa wäl förnögd. Hwarföre hemställer iag och Eders Magnificences och venerandi consistorii rätwisa omdömen, huru den bör anses, som i *en* skriff uppenbarligen straffar och försmädar det, som een så högt-uplyst förman och cancelair gillat och alt sedermera warit opått.

Skulle något fel i sådana måhl wara eller blifwa *emot förmodan* begånge, borde det hos facultatis philosophiæ decanum angifwas och af faculteten eller consistorio i sämia och kärlek rättas och eij i een særdeles skriff offentliggen med skimflige ord widrikt utmålas, innan det någon är öfwerlygat. Hwarföre anhåller iag på det ödmuikaste, att

¹ d. v. s. sund.

² Ändrat från »Baron Hr Nils Burenschöld». Här åsyftas två dedikationspoem av prof. Thomas Ihre, det ena i den av Nic. Burenskiöld under prof. Andr. Rydelii præsidium $\frac{9}{5}$ 1715 ventilerade dissertationen »De prærogativis rerumpublicarum ex situ»; det andra i den, med prof. Joh. Hermansson som præses, $\frac{10}{5}$ s. å. ventilerade diss. »De stimulus gloriæ».

³ Ändrat från »och».

Eders Magnificence täcktes anbefalla hr. Habereger¹ att framgifwa autorem, och sedan förnimma, om den han namngifwer tilstår denna skriften wara hans, och låter sedan saken komma till ett behörigt² förhör.

Jag will inthet förmoda, att någon är autor till denna skrift, som will och kan bära namn af erudition, efter i den samma finnas föruthan smådeord åthskilliga barnsliga fehl, hwilka inthet nu för tiden förmärkas hos någon utan den som först försöker sit ingenium och naturliga böijelse til rimkånsten. Ty hwar finner man utan hoos någon gemen bönåss³ uthi vers skrifwande ett sådant rim:

Een long tid, är nu uthi Carelsham på färde.

Här skiljes ordet uti mit i versen, som aldeles strider emot genium lingvæ Svecanæ, och desutan förlänger han den första stafwelsen, det aldeles emot detta ordets naturliga pronounciation sträfwar. Denna nye⁴ poëten tilmäter sig att han inthet will på gamla gnedet ralla, hwarföre täckes han låta oss höra på sitt nya grep att sammanfatta högtliudande och klingande rim.

Och Morpheus sägs söfwa deras hufwud-yr.

Man läser i historierna, att een wid namn Philoxenes, som blef kastat i fängelse för thet han inthet wille gilla Dionysii Tyranni⁵ verser, hwarutinnan han så halstarrigt framhårdade, att då Dionysius åter lät hämpta honom till sig och reciterade för honom sin vers, hölt han sig i öronen och sade sig heller wilia lefwa i fängelse än afhöra sådana ynkkelige verser. Om en sådan Philoxenes nu voro till, och han fick höra denna Tityri sång, tror iag han wist löpa [skulle?] till skog. Det woro till att önska, att alla Ryssar och Danskar hade så delicate öron som denne ofwan nämbe Philoxenes, och denne goda Tityrus woro een capellmäster i fält och han wille klinga up för them med sine stätelige verser, woro han sannerliga capabel att drifwa dem allesamman hufwudstupa i siöen. Ja vår gode Tityrus är hel olycklig i de samma verser, i hwilka han som aldramäst biuder till att wijsa sin quickhet till att begabba de skrifter, som här i Lund äro uthgångne.

Med sådant gammalt kram, som utaf mögel fuchtar,
Utspäckas här⁶ i Lund brud och begrafnings vers,
Som flugor uti kål, som flaggor på een märs.

Föruthan det i midlärsta versen han inthet synnerligen iachtagit metren, att *en Philoxenes*⁷ han wäl må sätta fingeren i öronen, när han hörer dennes liud, brukar han twenne mycket olijka *ock* här otienliga

¹ Guvernements- och akademie-boktryckaren Abraham Haberegger i Lund, som tryckt bröllopsskriften.

² Ändrat från »behörsampt»(?).

³ Äldre form för »bönhas».

⁴ Ändrat från »grofwa».

⁵ »i Sicilien» struket.

⁶ Felaktigt citat för: »Utspäckas nu».

⁷ Ändrat från: »hwar ock een som är wan att läsa och skrifwa wälliudande verser.»

liknelser. Ty iag menar, att flaggor intet utskiämna märsen utan snarare *honom* pryda, och kan fördenskul inthet wäl förstå, huru een ting skall på een gång liknas med flugor, som orena och bortskiämna kålen, och med f[laggor], som inthet brukas utan till största *zirat och* prydnad. Han säger, att the odugelige verser, som här utgå, tiena till pappir strut och apothekars dryck. Wil man antingen orden af verserne eller sielfwa papperet förstå, som de skrifwas på, lærer apothecaren inthet kunna betiena sig deraf till sina drycker, effter man hwarken kan extrahera några spiritus af sielfwa wärsarna eller förwara någon dryck i papperet.

Wid slutet af detta härliga poemate tycker Tityrus att han finner sig mycket wäl, då han önskar att Simon fiskar fångar uti sitt hionelag af ädla skiöna långar, men andra lära tyckia det han funnit sig ganska illa. Huru hans mening har warit, lemnar iag, men som långor äro inga delicata fiskar, utan är en grof fisk, följer af orden det, att brudgummen inthet skulle kunna skilja det, som woro läckert och *wälsmakande*,¹ från det, som är grofft och swårt att smälta, utan att långor, som eljest hållas för grofwa till att förtära, äro honom öfwermåttan angenäme och delicate. Huru oförskiämt denne wrede Tityrus här *alluderar*² till Simon Petri fiskafänge, är lätt att förstå, och kan thet inthet utan hwar och een högeligen förarga, som bär tilbörlig wyrdnad för Guds aldraheligste ord.

Om man nogare examinerar denne vår Tityri olyckeliga versprof, finnes der än flere felactigheter, som inthet kunna falla utan på een oförfaren man, men till att undwika een altför stor widlyftigheet måste man största delen i tystheet gå förbij. Dock will man lijkwist beskåda, hwilket angenämt confect denne vår Tityrus frambär på det faderliga gästabudslaget.

På Pegasus een hwar så länge flängd, des wärr,
Att han nu blefwen är een gammal bruten M.

Är det icke ett mycket skiönt och wälsmakande confect denne vår Tityrus här låter framsätia för ett honet lag. Hade han warit, som han i förstone sig kallat, een sockenskolemästare, hade kanskie warit anständigare att för sine olärde bönder och annat gement sällskap glamma om flängda och brutna mährar, än att han med ett så grofft snack skulle framkomma för hederligt och förståndigt folk.

Dässutom kallar han Cupido een horehund, och på ett annat ställe beskriwfer han honom med piil och båga, med hwilka wapen han i begynnelsen säger att brudgummen, den han kallar den unga iägaren, hafver fält sin lilla hiertans Lotta, hwad consequence derpå skulle kunna tyckias fölia,³ lemnar iag een annan att sluta.

Än yttermera då denne Tityrus will wijsa sin kånst derutinnan att han med samma ord betygar sin innerliga och stora affection emot

¹ Ändrat från »skiönt».

² Ändrat från »lämpar».

³ Ändrat från »falla».

brudgummen och utgiuter sin bitterheet uppå dem, som intet kunnat winna hans behag, gratulerar han brudgummen med sin brud att

Een Savojard fick eij på deras hedersdag
Med skiöna Margareth beskimfa deras lag.

Hwad Tityrus menar med detta ordet Savojard kan iag inthet annat finna |: om iag inthet råkar rätt på, beder iag om uhrsäckt :| än een som är medelst sitt språk obehagelig och blandar sielfwa språket med obrukeliga och främmande ord. Om detta är meningen, kan denna titul aldrabäst lämpas på den redelige mannen Tityrus sielf, som wisat i denna skriff, att han eij warit någon god Swensk. Ty ibland annat brukar han thet ordet befalla i een mening, som någon inföd Swänsk [ej²] skall kunna wähl förstå, wiljandes att det skall betyda så mycket som behaga; flängd som præteritum sätter han i stället för supinum flängt. Hwaräst inom Sweriges gränсор man säger tien i stället för tienar, samt hwar sömmar i *den mening* är brukeliget, och man säger drömmar i stället för drömmen, wet ingen thet. Eij håller lærer Iågaren, födselen, papperet, Helena, Pegasus pronuncieras på dett sättet, som denne Tityrus det utförer, någonstädz, utan kanskie denna pronunciation är förskrefwen ifrån Köpenham^[n].

Ehuru denne Tityrus röjer een altför stor enfaldigheet i sine skalder [!], gier han dock ingen effter i sina criminationer och beskylningar, då han säger att hwad som gammal far och mor hafwer förwärfwat, det ofras til censur och Haberegers tryck. Det måste wara een större fördel att censurera verser, än iag eller någon annan härtils hafft sig bekant, och lærer Tityrus hatwa een särdeles wetenskap sig förbehollen att genom censurerande winna, som öfvergår andras förstånd. Ty skulle ungdomen ofra hwad deras far och mor hafwa förwärfwat på censur, blefwe man snart een rijk man, att man kunde lösa till sig både gods och gårdar, fastän största delen boktryckaren tillfölle. Men det offer, som gemenligen skier för censur, förslår mycket litet och lærer² inthet *någon* här i Skåne *hafwa* hört, att någon kastat sitt patrimonium på trycket och censur, utan har någon det förlorat, har det visserligen kommit någon annan tillgodo, än den som censurerar verser. Jag kan betyga i mitt samwete, att iag flere verser igenomsett och corrigerat utan betalning än för betalning den lilla tiden iag effter undfången Hans kongl. maj:ts allernådigste fullmacht denna bestälningen förwaltet. Oachtadt det att iag håller före den omkostnaden, som ungdomen använder på information, censur och trycket, bör skattas af hwar och een uprichtig och wälment man för att wara wäl och hel berömligen användt, allenast ingen låter förföra sig till att sökia sitt nöje i smädeskrifter, pasquiller och oanständiga satyrer. Hwilka iag tillijka med alla redelig christne håller före wara satans wärk, som inthet godt uträtta utan förbittra sinnen och förstöra den christeliga kärleken.

Men att nämna Hippocren, Pegasus, Cupido, Venus, Diana, Apollo, Clio, Calliope, Pindus, Parnassus, Minerva, Lucina, Orpheus i sina

² »man» struket.

skriffter hafwer än ingen förbudit, hwilket ock inthet kan förbudas, utan att alla hedniska skriffter blifwa aldeles afskaffade och upbrände. Hwilken skulle med fog kunna skylla mig för afgudadyrkiare, om iag will bruka det ordet Minerva och Venus, då iag med största skäl kunde säga, att Tityrus har denna bröllops-skriften skrifwit invita Minerva och att den innehölt slätt inga Veneres. Jag för min person bekienner mig hafwa den mening, att man inthet bör med flit sammansöka sådana namn, till att ömningt införa dem i sina skriffter, och inthet bruka dem utan att hwar och een kan förstå, hwad iag med them menar. Men att aldeles förkasta den sed, som öfweralt brukas, och besynnerligen till hwilken ungdomen hafwa exempel af sielfwa theologis, kan ingen af mig pretendera, och är det för mig så omöijligt *som nu i hast* att upräkna *alt* hwad som hoos Tityrum finnes *straffwärdigt*.¹ Huru en redlig och wälsinnader man kan läsa de hedniska poëter med frucht och nytta och jämwäl lämpa deras figmenta till de saker, som de i sina poëmatibus willja tractera, wisa nogsampt Nat[alis] Comes, Sabinus, Stephanus, *Verulamus*² etc., hwilka denna Tityrus lærer wara altför swag och omogen att med kraftiga skäl öfwerändakasta.

Fastän hos oss i Norden de hedniska skriffter äro både wid skolar och gymnasier flitigt hanterade och igenomläste, har man dock inthet hört, att här har funnits några sådana afgudadyrkiare, som dyrkat sol, måne, hjältar och höge herrar såsom Tityrus, då han prisade Augustum, sägandes: Deus (hoc est Augustus) nobis hæc otia fecit. Een sådan hycklare och afgudadyrkiare har Tityrus warit, under hwilkens namn denna wrede och omilda scribenten hafwer welat sitt eget förborga.

Een sådan smädeskrift woro fuller inthet wärd, att man mycke brydde sig om, aldenstund att hwar förståndig man, som will wårda sig att läsa henne, kan nogsampt finna, att denne inthet winner med detta sitt lumpna papperswärk något berömligit namn och lærer hoos ärbara och redeliga gemöter anses för een belackare och försmädare. Men på det han inthet må inbilla sig och andra oförståndiga, att denna skrift är af något wärde eller söfftat på något *godt* uthan allena sin nästas förklening, och inthet någon i sina unga åhr må af sådant fördommeligit exempel blifwa till ett slijkt oförstånd förledd, är nödigt att Eders Magnificence och v. consistorium med flit söker att bibeholla academien och dess betiente vid sin tillbörliga heder och hemma³ een sådan frijheet på ett sådant öfwerdådigt och obetänkt⁴ sätt angripa sin nästa till sitt goda namn och ryckte.

Det framgår av flera uttryck i denna inlaga, att Magn. Rydelius haft åtminstone aning om, vem den pseudonyme författaren till bröllopsskriften var, enär han med namns nämnande på ett par ställen persifferlar Thomas Ihre. Av intresse är ock att erfara,

¹ Ändrat från »ostraffeligt».

² Ändrat från »Bellarminus».

³ = hämma.

⁴ Ändrat från »obekant».

huruledes Andreas Rydelius också haft sin hand med i spelet.

Om sakens vidare förlopp: huru det akad. konsistoriet beslöt hänskjuta ärendet till universitetets kansler, Nicodemus Tessin d. y., som behagade resolvera, att rector magnificus skulle »utsända anslag eller proclama och samma Tityri brudeskrift wederlägga och annullera samt låta exemplaren häraf indraga»; huru sedan rektor medelst ett akademiskt program utslungade en formlig bannlysningsbulla; huru vidare prof. Th. Ihre omsider gaf sig till känna som auktor till smädeskriften och sökte försvara sig; och slutligen huru kanslern därpå tycktes ångra sin förra åtgärd och visserligen tilldelade prof. Ihre »en alfwarsam åtvarning», men på samma gång gaf rektor och konsistoriet en bakläxa i fråga om programmet — om allt detta och annat mera får jag hänvisa den möjligen därav närmare intresserade till min ovan nämnda uppsats i *Boken*.

Ett brev från J. C. F. Hæffner.

Meddelat av C. A. Brolén.

I Uppsala universitetsbiblioteks samling av brev till G. Marklin finnas 11 brev, skrivna åren 1813—1818, från Johann Christian Friedrich Hæffner, den om svensk musik och särskilt om musiklivet i Uppsala högt förtjänte mannen, director musices vid universitet från 1808 till sin död 1833. Marklin, naturforskaren och samlaren, och Hæffner, musikern, eljest så olika i begåvning och levnadsriktning, hade ett gemensamt intresse i entomologien. Hæffner var nämligen en ivrig insektsamlare och hade åvägabragt en omfattande och värdefull samling, som senare införlivades med universitetets.

Entomologiska spørsmål äro också ett huvudinnehåll i de ifrågavarande breven. De beröra dock naturligen också andra ämnen och äro i hög grad karakteristiska för Hæffners öppna väsen, friska lynne och livliga intresse för sin verksamhet. I formellt avseende vittna de om hans svaghet i svenska språkets skriftliga behandling, vilken tycks hava motsvarat hans ståndpunkt i dess talande; särskilt märkes sachsarens oförmåga att skilja på tennis och media.

Det brev (Marklinska samlingen n:o 348), som här meddelas, handlar särskilt om den studerande ungdomens kvartettsång, vilken av Hæffner grundades och fördes till hög utveckling i synnerhet genom hans härliga kompositioner för manskör, vilka ännu höra till studentsångens bästa nummer (ex. »Vikingsåten», »Låt dina portar upp»). För studentsångens fria utveckling fann Hæffner vid tiden i fråga ett hinder i ärkebiskop Lindbloms uttalade åsikt, att studenterna icke borde tåga omkring på stadens gator under sång, och han beskriver i det ifrågavarande brevet med lika stor kraft som tillfredsställelse sitt i viss mån lyckade försök att undanröja denna stötesten och omstämma ärkebiskopen till en annan mening. Denna hans livliga skildring av en interiör i det akademiska livet 1813 torde icke sakna intresse.

Brevet är adresserat till egendomen Höberg i Västergötland, där Marklin då vistades hos den berömde entomologen major Leonard Gyllenhaal (1752—1840), utgivare av *Insecta suecica*, I—IV, 1808—1827.

Upsala den 17:e 9br 1813

Kära broder!

Hvad är ordsaken at jag ej blir bevärdigad med någon under rättelse, hvarken om lefvnad eller Insecter? Jag gör tvert emot och ska berätta, fråga och skicka Insecter, som ska, om Du behagar, begikas back, fram, opp och ner, och jämföras med Vår gode Gyllenhals Samling, och får jag dessa tillbaka om några veckor, eller så snart som möjligt, så tackar jag 100ofalt. Behagar Bror ej begika dem eller jämföra, så får jag dem tillbaka vänskapeligen. N:o 1, 2, 3, 4, 5 har jag tagit i Sommar på planket vid huset som jag bebor, 6 och 7 är Italiener, 8 och 9 tysk, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 äro Africkaner, 17 är en Ptinus som jag förre året tog på min plank, 18 tog jag i Sommar på Strömstad vid Enköping, 19 Italiener, 20 på Strömstad, 21, 22 Italiener, 23 en Curculio — jag finner han hör till Nigrirostri Assimilis, Dissimilis o. s. v. men han skiljer sig dock något; skulle det vara något värd med denna, så har jag 12 at aflåta. 24, 25 två Svenska, 26 därmed frågar är denna *Omalium* Brevipenne? På Strömstad tog jag äfven 6 *Notonecta* lutea och en Satans hop *Cercopis* Angulata, behöfs af dessa så kan jag lemna.

Nu om två händelser, som gjorde mig så ledsen med Insecter at jag önskade dem alla för fan. 1:mo Åt en som reste till Algier betalte jag 25 Rdr banco för 10 år, at därföre af Slaverna som Paykulls¹ Berggren hade inöfvat at söka Insecter, at samla för mig. Med denna summa var de ej nöjde, i flera repriser har jag genom Hofcanzlern skickad pengar dit, ändeligen kommer Insecterna, 4 stora lådor fulla, till Marseille, där har de liggat en tid, därifrån kommer de till London, Sec. Brandell² får med stor möda rätt därpå i år i Junij månad, de skickas till Stockholm, kommer till Packhuset, en dräng kommer at fråga efter dem, betalar utgifterna, och fan vet nu hvems dräng eller hvad för en meniska det varit som uttagit dem. — 2:o skickar en man som heter Marklin från Vestergyllen en Låda full med Insecter, och det sägs at fäderna skulle dela sig däruti. Jag får lådan, alt ligger huller om buller, jag med en Vestgöthe Lindquist plockar dem opp så godt som möjligt. Under detta får vår beskedliga Professor Thunberg veta, at det äfven voro hans. Jag hade just denna dagen, en Lördag, tvänne repetitioner på et Concert som skulle upföras dagen därpå, jag kunde ej svara Prof. Thunberg, hos honom steg all blod i hufvud, och första

¹ Frih. Gustaf von Paijkull (1757—1826), vitter författare, zoolog, gjorde 1802 en resa till Medelhavets kuster i naturvetenskapligt syfte.

² Genseric Brandel (1782—1833), kammarherre; var kommissionssekreterare och sedan chargé d'affaires i London.

gången blef jag gjord till Paykulls efterträdare. Måndagen därpå fick Thunberg dem alla utan at jag tog en enda. Jag ville gärne se dem genom för numernas skull, men ingen liste fans, väl var Insecterna numererat, således intresserade mig hela lådan ej. Thunberg fann sitt misstag, och för at tillfredsställa mig fick jag en *Papillio Priamus* som var skadad men genom putsning blifvit ganska brydlig. Hvad säger Bror om sådane händelser? Apropos, N:ro 1 af de Insecter jag skickar gjorde den stora Insectkännaren och Professor samt hela verdens protecteur *Paykull* till sitt *Colydium 6-dentata*: känner han icke rätt väl sin fauna? Kan man nu undra sig, om jag anser i hast en ko för en gumse?

Nu ska jag också tracktera Bror med några Upsala händelser. — I sommars exercerade Studenterna, de marscherade, skylrade på Upsala torg och Slottsbacken ganska alfvarsam och prydlig. Jag fann at exercie isynnerhet af Militairer utan Musik är lick en Professor utan hjerna. Atterbom skref en Sång för dem, och jag sade en March därpå (den fins nu tryckt i Idunas 2:dra uplagen första häftet).¹ De som nu ej gick under gevär måste gå fram för de exercierande och sjunga, och vet Bror, det gjorde effect! Blodet svallade i våra Latinska Hjeltar skenbarligen, Punsch och Bischoff flött ymnigt, jag drack och har druckit många gånger så med våra beskedliga Gossar, troz någon General, som gör skiock med 6 Cavallarister på 200 Hussarer eller Cosacker.

Trenne dagar efter våra goda Studenters General exercie och monstring, som förrättades af General von Essen,² så blef solenn Plåster-Smörjare Promotion. Jag gjorde dem Musik för intet, emedan jag aldrig betalar någon Doctor. På Calaset blef jag bjuden; där dracks, att alla hufvuden gaf tillkänna hvarje Pulsslag och tungarna utösa sitt hjernas tanckakraft, isynnerhet en från Västergyllen *Brisman*³, som hade kommit hit til Upsala med en hel Hästlass lyckönskningar, som utdelats emedan hans Son blef privilegerad plåstersmörjare. Ock vår gode Ärcke Bichoff⁴ tackade och beundrade den faderliga ömhet, isynnerhet fann jag en rad i denna Poesie förträfflig, som heta: skrifvar, skrifvar, skrifvar, skrifvar! Nu tror jag bror vet, at om jag är rätt glad och lustig, at jag gör äfven så lätt en Sublim sak som pojckstrek. Kom ihog Prof. Åkerman⁵ var Promotor. Under den tiden jag drack, studerade jag därpå at göra något klok och tillicka en pojckstrek — huru de lyckades, kan Bror finna utaf efterföljande.

Mycket vackert väder hade vi den dagen. Som var och en ville använda dagen lustig, proponerade jag Åkerman at hedra Linnä, som hade 50 år samma dag haft Promotion, och denna som var Primus denna Promot. lefde ännu i Dalarne och blef vid vår närvarande Promot.

¹ Avser marschen »Samlens Bröder, kring frihetens fana».

² Hans Henrik von Essen, fältmarskalk (1755—1824).

³ Sven Brisman, direktör, ledam. av lantbruksakademien. Hans son *Fohow* (1788—1858) promoverades den 3 juni 1813 till medic. doktor, blev stadsläkare i Sundsvall, senare bosatt i Stockholm.

⁴ Jacob Axelsson Lindblom (1746—1829).

⁵ Jacob Åkerman (1770—1829), prof. i kirurgi och anatomi.

JubelDoctor.² Åckerman var ej senfärdig; jag skickade straxt ut efter mina Sångare at infinna sig i Kungsträdgården,³ alla församlade sig omkring Linnæus Bust. Åckerman berättade då i korthet denna dagens vikt, därpå satta han sin promotorshatt på Linnæus, och vi sjong denna Mann till heder våra visor Manhem, MajSången af Tegner, en Hymn, sedan StudentMarschen. Under denna gick vi ut ur Auditorium, tog Thunberg på våra axlar som gick utanför, lyfte denna och Åckerman opp för Linnæus Bust, den ena Linnæus lärning, Åckerman Thunbergs, och bägge räckte hvarann händerna under rop som ej voro pianissimo. Denna var min alfvarsame strek; nu till min pojkestrek.

Bror vet eller påminner sig, ÄrckePispen lätt för tvänne År en gång alla Studerande kalla opp på Gustaviana, där predicade och gret han under böner at ej de studerande skulle sjunga på gatan. Detta förargade mig, Bror vet, om vore hederliga Studerande som kan sjunga kommar tillsammans och sjunga, at det ej är at förackta; sjelf vår Nådige KronPrins vid sitt vistande i Upsala fann mycket nöje däraf. — Dom-Prost. Vinbom³ var Rector, denna var med i Kongsträdgården. Jag rangerade straxt, at alla Sångare uppställde sig 4 Man i rad, Marskalkerna vid Promotion efter åt, sedan Promotorn, Thunberg med Rectorn emellan sig, sedan alla unga plåsterSmörjare, därpå en oändlig hop Studerande, sedan Grefver, Finnar, Pojkar, Pigor o. s. v. Så anträdes marchen genom trädgården Slottsbacken upför, och Landshövdingen⁴ helsades, denna complimenterade förfärligt, därifrån till ÄrckePispen, han complimenterade förfärlig vår Sång och den heder honom skedde. Nu ville jag ha, at denne skulle följa med i vår March som gick till Kjällaren, men till all olycka hade han stockholmsfrämmande, och han complimenterade oss med kortena och snusdosan i hand. Skada, skada. — På Kjällaren var vi ända till kl. 12. Det var en af de lustigaste dagar jag lefvat.

Ni har förmodligen i Västergyllen läsit Stockholmsposten, huru efter sin mening en Narr har klandrat mitt yttrande öfver sina dumheter.⁵ Denna gräl förstå inge andera än Musici, men at Ni dock få någon begrep därom skickar jag de två sista blad, där jag sade mina tankar.

Nu något om Insecter. Kan något aflämnas mig af de nyare, tagar jag dem gjärna emot, isynnerhet stapheliner och 4vingade flugor. KammarRådet Billberg⁶ har fått det infallet, at jag nödvändigt måste sälje min Samling. Han har bjudit mig Svenskt Botanick, Zoologie, Monographier för mycket värde; jag svarade honom ej. Nu i Tisdag fick jag åter en bref, och han bjuder 1000 Rdr Rg. Skåparna är ej betalda därmed. Kan man ej skratta öfver sådant? Vill jag skjänka

² Linné promoverade den 7 juni 1763 7 medicine doktorer. Primus var Carl Magnus Blom smolandus (1737—1815); blev bergslagsläkare i östra bergslagen och tillika provinsialläkare i Hedemora distrikt.

³ Nuvarande Botaniska trädgården.

⁴ Johan Winbom (1746—1826), teologie professor och domprost.

⁵ Berndt Vilhelm Fock (1764—1837), landshövding i Uppsala län 1812—1830.

⁶ Avser polemiken mellan Per Frigel och Häffner angående svenska koralboken.

⁷ Gustaf Johan Billberg (1772—1844), kammarrättsråd, naturforskare, utgav Svensk botanik, Svensk zoologi m. m.

bortt en gång Samlingen, om jag blef ledsen därmed, så fins någon som kan göra nytta därmed.¹

Jag beder oändeligen om min Complim: helsning m. m. till vår Goda Hr Major Gyllenhal och hela Dess Hus. Jag tackar ödmj: för all Dess godhet emot mig. 3:dje bandet af Ins[ecta] Sv[ecica] har jag med vördnad emottagit. Jag har ej hört något mera om klaveret; fru Boethia² här har et af Lindholm accurat som det förre var Hr Majoren hade, kanhända jag får det för billig pris, fråga därom.

För allt i världen skicka mig något Entomol: Huru blir det med Hymenopt.? Denna Cathalog jag har af Bror, därmed kan jag ej hjälpa mig fram. Kunde jag få vid tillfälle en fullständigare?

Kl. slår 1, natten är mörk, det regnar förfärligt. Jag är helt och hållet

Brors

ödmjk. tjenare

Hæffner

P. S. En ny SegerSång³ följer äfven med. Säg mig under hvad för en klass du sätter den: Kanhända fins någon som tar den emot.

¹ I ett brev till Marklin 1816 ²¹/₈ skriver Hæffner: »Med min Samling är det afgjord, Handeln är bestämd, jag behåller samlingen, och jag får likväl pengar därför, hvarest den stadnar sedermere, vet jag ej — 2000 Rdr bco får jag. Uttrycket, som föll vid afslutande, var: det vor synd att taga den ifrån honom, han kan behålla den, i hans händer blir den alltid mera förökt än i annans.»

² Förmodligen Hedvig Sophia Boëthius, född Runeberg (1769—1829), änka efter professor Daniel Boëthius (1751—1810).

³ Atterboms Segersång (okt. 1813): »Ej fåfängt de tala till Svenskens bröst, de manande Nornor, de stränga.....»

Smärre meddelanden.

— Av Oscar Mannström har utgivits *Oscar Ekman 1812—1907. En Minnesbok* (Stockholm, Norstedt 1922. 652 s. — 18 kr.). Arbetet har författats på grundval av brev och dagböcker och annat material, som samlats av friherrinnan L. Falkenberg. Bland det värdefullaste av detta material utom breven synes vara en otryckt biografi författad av Sigfrid Wieselgren. Arbetet är i hög grad byggt på brev från och till Oscar Ekman. Breven ge en förträfflig bild av hans personlighet och äro en utmärkt källa för kännedomen om den Ekmanska familjen och en mängd med den mer eller mindre förbundna personer och släkter. Om de starka familjebanden ge de många vackra uttryck. En kort översikt lämnas av den Ekmanska släktens äldre medlemmar, varvid främst omtalas P. P. Ekman, som grundlade släktens inflytelserika ställning inom Göteborgs kommersiella och kommunala liv. Oscar Ekmans fader ägnade sig åt läkarkallet, blev läkare vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Han avled redan 1814. Modern gifte sig 1816 med ryske konsulen C. F. Lang. Denne blev för Oscar Ekman och hans broder en verklig far. I J. F. Silvanders firma började Ekman praktisera redan 1829 och blev vid myndig ålder officiellt delägare i firman. Rysk vice konsul blev han 1834. I denna egenskap trädde han i förbindelse med Suchtelen. Av sin ungdomsvän D. Carnegie fördes Ekman 1845 till dennes firma, i vilken han senare blev delägare och den verkliga chefen. Hans verksamhet såväl i denna firma liksom i övriga ekonomiska företag såsom Skandinaviska kreditaktiebolaget, där han från början var styrelsens ordförande, blir knappast föremål för någon egentlig skildring även om en del förhållanden rörande t. ex. den Carnegieska firman belyses av åtskilliga av hans brev till brodern, Emil Ekman, som slutligen blev hans medarbetare i firman. Inom Göteborgs kommunala liv kom Ekman att spela en betydande roll. Av stort intresse är redogörelsen för hans deltagande i den s. k. pauperismkommittén 1864—1865 och dess arbete för nykterheten. Intresset för dessa strävanden följde honom hela livet. Vid det allmänna nykterhetsmötet 1880 fungerade Ekman som ordförande. Ekmans storslagna verksamhet som mer än på en hel rad olika områden blir föremål för ingående och värdefulla skildringar. I samband härmed lämnas uppgifter till olika institutioners historia. På grundval av Sigfrid Wieselgrens biografi och brev meddelas t. ex. en hel rad nya uppgifter rörande tillkomsten av Göteborgs högskola, varvid Ekman gjorde en högst betydelsefull insats och rörande dess nybyggnad, som bekostades av Ekman. Överhuvud ligger arbetets värde i dess egenskap av minnesbok över en vördnadsvärd patriciergestalt. En gammaldags

religiositet uppfyllde hans livsåskådning. Arbetet prydes av ett mycket stort antal illustrationer, porträtt och egendomsbilder. Bland de förra märkas bl. a. en hel rad äldre släktporträtt från Kilanda. En akvarell av Gubbero på 1820-talet är av stort intresse för Göteborgs topografi.

E. N.

— Vad våra »verk och inrättningar» rymma av hävdvunna sedvänjor, traditionsfärgad stämning och nedärvda åskådningar eller personlig särart blir ju oftast fördolt för den allmänhet, som träder i beröring med dem endast vid en brådskande registratorsdisk och mottager svaren på sina hänvändelser omsatta i den juridiska stilens opersonliga vändningar. Den institutionshistoria, som skrives och i regel kan skrivas, ändrar oftast ej mycket i detta förhållande. Vare sig det gäller matrikelverk eller organisations- och förvaltningshistoriska studier, är det merendels de yttre data och formerna eller själva ämbetsuppgifternas sakliga innehåll, som äro föremål för eller åtkomliga vid forskning och framställning.

Vad Högsta domstolen, den utan fråga utåt opersonligaste och abstraktaste av våra institutioner beträffar, har förhållandet hittills knappast varit annorlunda. Visserligen har för konungapersonlighetens och det gamla rättsskipandé riksrådets del protokollens enklare och naivare avfattning i hög grad kommit G. E. Fahlerantz till hjälp i hans strävan att ge den högsta rättsvårdens konkreta och mänskliga innehåll. Men för Högsta domstolen har det stannat vid det yttre eller det juridiskt-formella. Redan titlarna på huvudverken, H. Blombergs »Om Sveriges högsta domstols statsrättsliga ställning och betydelse» (1880) och W. Swalins »Konungens högsta domstol 1789—1879. Biografiska data» (1879), utgöra hart när en omskrivning av de nyss nedkastade anmärkningarna. Och vänder man sig till den mest givande källan för domstolens verksamhet, de juridiska tidskrifternas långa rad av rättegångsreferat, är sakintréssets allena rådande lika självklart som förtjänstfullt.

Helt annorlunda har justitierådet B. Wedberg lagt sin uppgift då han företagit sig att skildra *Konungens högsta domstol 1789—1809*. (Sthlm, P. A. Norstedt & söner, 1922. XIV, 499, (1) s. — 20 kr.) Biografiska data har han utan strängare kontroll hämtat ur andras arbeten, särskilt Swalins matrikel. Rättegångsreferaten tjäna uteslutande det karakteriserande syftet, så snart det ej gäller de stora statsaktionerna, där domstolens insats hör med till skildringen av dess öden. Det är först och främst Högsta domstolens historia, som tecknas (kap. 1—5), de hemliga avsikter, intriger och förvecklingar, som spelade med vid dess inrättande i stället för det störtade rådets justitiedivision, den ej mindre »personliga», men även i denna belysning vida mindre tilldragande Reuterholmska perioden, Gustav IV Adolfs första, lyckligare år med nya vittnesbörd om denne konungs omsorgsfulla, rättrådiga prövning och redbara försök att förverkliga ett ämbetsmannaiideal av låt vara litet abstrakt saklighet och objektivitet samt slutligen de inom rättsväsendet ledande personernas, främst riksdrotsens, anslutning till den nya regimen. En andra huvuddel av verket är ägnat åt kompetens, organisation och verksamhetsformer med särskilt betraktande av praxis, anda och sedvänjor

(kap. 6—14), därtill sluter sig en självständig avdelning med biografier över Högsta domstolens ledamöter sådana dessa främst i protokollen teckna sig i ofta oväntat personlig individualisering. Över Högsta domstolens första skede har ej så litet av bitterheten från 1789 års revolution och indignationen under den Reuterholmska perioden fallit. Liksom ofta har ett försök att se ställningar och förhållanden inifrån även här rättvisare fördelat skuggor och dagar. En ledamotslängd, som upptager namnen Trolle-Wachtmeister, Kurck och Calonius är ju också en garanti för att oväld, kunskaper och karaktärsfasthet ej saknats vid målens prövning.

Aven den kortaste anmälan av justitierådet Wedbergs arbete vore ofullständig utan ett understrykande av att det tack vare levande förtrogenhet med de primära källorna och säkert herravälde över det omfattande stoffet tillhör de verkligt betydande bidragen till vår nyare historiska litteratur. Stilens klarhet och behag gör det lätt för läsaren att följa förf. även vid framställningen av ämnen, som kanske misstänkas för att vara torra. Den karakteristiska detaljen tillvaratages omsorgsfullt med fint sinne för det tidstypiska och med en kultiverad humor, som utan att offra vare sig åt det blott tillfälliga eller det sensationella gör full rättvisa åt det roande elementet i gamla rättegångsprotokoll. Med hela verkets inriktning på det personligt och kulturhistoriskt utpräglade står det väl tillsammans, att förf. med särskild förkärlek dröjer vid »patriarkaliteten», de höga domarnas redbara försök att hjälpa den stridande mänskligheten till rätta genom kloka råd och välvilliga förmaningar hellre än genom lagens hårda tvång. Mindre har det lockat förf. att klarlägga de allmänna åskådningar och idéströmningar, som av åtskilliga citat att döma icke mindre än personliga lynnnesdrag och gamla tiders art åter speglas i hans källor.

B. B—s.

— Bland årets många nya böcker märkas även två Uppsalaskildringar. Rektor Peter Bagge berättar sina *Minnen från Uppsala katedralskola och från studentmötet i Uppsala 1875* (Sthlm, P. A. Norstedt & söner, 1922. 72 s. — 2 kr.). Den största behållningen av den lilla skriften lämna skildringarna från läroverket med sina karaktäristiker av förf:s kolleger, eforus ärkebiskop Sundberg, rektor Floderus m. fl. Arbetet, som berör både allvarliga problem och muntrande episoder, läses helt visst med nöje och behållning även av dem, hos vilka det icke återkallar tacksamma hågkomster för en gedigen och väckande skolundervisning. Tillsammans med förf:s tidigare offentliggjorda *Minnen från Skara skola* utgör det ett välkommet bidrag till våra läroverks inre historia. — Dr Carl Forsstrand har i *Mina Uppsalaminnen* (Sthlm, Hugo Geber, 1922. (6), 256 s., 1 pl. — Kr. 8,50) anslutit sig till de många skildrarna av studentlivets yttre sidor, här framförallt representerade av ett intensivt umgängesliv bland de mera lyckligt lottade, genom samhällsställning och begåvning ofta till en framskjuten ställning bestämda studenterna. Vare sig man stöter på de välkända gamla Uppsalaaekdoterna i tryck, erinras om en eller annan kantighet i gamla lärdomsidkares mer eller mindre originella exteriör eller ser den långa raden av sedermera bemärkta män presenteras med några i regel välvilliga rader och ej få undomsporträtt,

har man nöje av att bläddra i den lätt och underhållande skrivna boken. Studentspex och studentfester få ett par egna kapitel. 80-talsbrytningarnas återklang i studentlivet beröres som ett störande intermezzo. Erindringarna från den svenska naturvetenskapens »fältarbeten» i kapitlet »Ferioliv och forskningsfärder» ge bl. a. några personligt färgade smådrag från Nordenskjölds Polarexpedition 1883; även notiser om förf:s deltagande i tidigare, mindre bekanta forskningsresor sakna ej intresse.

B. B—s.

— Den välkända Anrepiska kalendern (*Sveriges ridderskaps och adels kalender 1923* utg. av Claës C:son Lewenhaupt, 46:te årg. Sthlm, Alb. Bonniers förl. 1922, (6), 1511 s. — 20 kr.) har nu hunnit till sin 46:te årgång och hävdar fortfarande sitt goda anseende som en av våra tillförlitligaste uppslagsböcker inom sitt fack. Kristidens ofördelaktiga inverkan på densamma har delvis försvunnit. Papperet har blivit bättre och priset något reducerats, men på de färglagda vapenavbildningarna får man ännu vänta.

Av *Danmarks adels aarbog*, redigerad av G. O. A. von Irgens-Bergh och Louis Bobé, har 40:de årgången, för år 1923, utkommit. (Köpenhamn, Vilh. Trydes boghandel. 1922, (XXIV), 589 s. — 16 kr.) Då de nuvarande utgivarne med 36:te årgången år 1919 övertogo kalendern, uppdelades den i två avdelningar, en kalenderavdelning över levande personer, och en historisk avdelning med stamtavlor. Kalendern motsvarar sålunda både adelskalendern och ättartavlorna i Sverige. Systemet har både sina fördelar och olägenheter. Fördelen att kunna publicera en stamtavla så snart den föreligger utarbetad, men olägenheten att behöva söka densamma i ett så stort antal årgångar. De nya utgivarnas förändring har dock ökat överskådligheten mot föregående årgångar. I fråga om porträtt och vapenavbildningar intager kalendern fortfarande en synnerligen hög ståndpunkt. Den prydes bl. a. med porträtt av svenske ministern i Köpenhamn friherre J. Beck-Friis. Påpekas bör stamtavlorna över ätten *Ulfeld* och den i Sverige levande ätten *von Schreeb*.

Nederland's Patriciaat föreligger i sin 12:te årgång (1921/22, 442, (XII) sid. — 24 kr.), utgiven av Centraal Bureau voor Genealogie en Heraldiek i Haag. Detta arbete, varav första årgången utkom 1910, har genomgått ungefär samma utveckling som Örnbergs Svenska slägtkalender—Svenska Ättartal. I första årgången upptogs endast de levande personerna med en kort härledning, i senare årgångar meddelas fullständiga stamtavlor, även av utdöda släkter. Talrika vapenavbildningar och porträtt förekomma även här, ehuru ej i så vackert utförande som i Danmark. I registret för de hittills utkomna årgångarna återfinner man flera släktnamn, som även förekomma i Sverige t. ex. *Moll*, *Momma* och *Scharp*.

G. I.

— I *Alster från äldre och nyare tid* (Kristinehamn 1921) meddelar Albin Zernander stamtavlor över Nygårds-släkten, Kärne-släkten, Björby-släkten och Høje-släkten, samtliga från Alsters socken utgångna eller ännu inom densamma bosatta släkter.

G. I.

— Till frände av sin 100-åriga tillvaro har Karlstads sparbank låtit genom bankdirektör R. Tjerneld och kapten C. E. Nygren utgiva en minnesskrift (*Karlstads Sparbank 1822—1922*. Minnesskrift. Karlstad 1922, 104 s.). Och som de sista 34 sidorna i densamma innehålla biografiska meddelanden om sparbankens styrelsemedlemmar under de gångna 100 åren, så blir detta arbete beaktansvärt även från personhistorisk synpunkt. Denna avdelning, som är författad av kapten Nygren, blir av så mycket större intresse, som den icke blott lämnar åtskilliga meddelanden om flera av Karlstads mera framträdande personligheter i flydda dagar, utan det även lyckats förf. att anskaffa porträtt av de allra flesta styrelseledamöterna. Man överraskas av att här finna bilder, som man aldrig trott sig få se, t. ex. av lektor Magnus Eurén, † 1824, och av biskop Tegnér's välgörare kronofogde J. Branting, † 1836. Även porträtten av borgmästare A. Florman, † 1857, och av magistratssekreterare C. F. Tingvall, † 1855, höra till dem, som bereda en angenäm överraskning. Man känner tacksamhet mot förf., som ej sparat något besvär för att så mycket som möjligt fullständiga denna biografiska avdelning.

C. V. B.

— Av lektor Hilding Danielsson har nyligen utgivits *Till Carl Rudenschölds biografi. Anteckningar rörande ministertiden i Berlin. 1739—1747*. (Lund, Gleerupska universitetsbokh. 1922. Kr. 2: 50.) Titeln på denna bok är något missvisande, om man inlägger den vanliga betydelsen i begreppet »biografi». Till Carl Rudenschölds biografi innehåller den nämligen, utöver några antydningar om hans ungdomskarriär, knappast andra upplysningar än den, att hans ministertid för all framtid skaffade honom en genomrutten ekonomi, ett öde, vilket han delade med de flesta av sin samtids svenska diplomater. Däremot är boken som skildring av den svenska utrikespolitiken, sådan den företräddes av dess representant i Berlin under åtta år, av intresse, och det lämnas åtskilliga nya upplysningar om de förhandlingar, denne härvid tog del i. Särskilt tacksam är man för författarens utredning av de tidigare mycket litet kända stämplingar i Polen 1741—42, som leddes av italienaren Bona, överstelöjtnant i polsk tjänst, och som hade till ändamål att delvis i svenskt intresse uppegga polackerna mot Ryssland och bilda en konfederation mot den rysksinnade konung August. Försöket ledde till ett grundligt fiasko, Bonas förehavanden upptäcktes, han arresterades, och Rudenschöld, som hållit trådarna i sin hand, kom i en mycket obehaglig situation. Någon oförmånlig inverkan på den senares goda anseende i Berlin och förtroliga förhållande till Fredrik II hade emellertid episoden icke. Förf. lämnar även några nya bidrag till kännedomen om de förhandlingar, som resulterade i att Lovisa Ulrika blev svensk kronprinsessa. Det var delvis tack vare henne, som han 1747 erhöll ett efterlängtat avancemang till en ledigbliven statssekreterarepost i utrikesexpeditionen.

G. Cqf.

— I den privata skriftserien *Meddelanden från grefliga ätten Lewenhaupts släktförening* har Adam Lewenhaupt utgivit som vol. IV

en biografi över sin släkting, den polske generalen *Carl Gustaf Lewenhaupt*, även utkommen i allmänna bokhandeln under självständig titel (*Carl Gustaf Lewenhaupt 1667—1703. Biografiska anteckningar. Stockholm, Wahlström & Widstrand 1922. 175 s.*). C. G. Lewenhaupt har onekligen tillhört släktens mindre kända medlemmar, men han har knappast förtjänat den giömska, i vilken hans namn fallit. Icke minst som typ för sin tid är han av stort intresse. Han var en av de svenska adelsmän under senare delen av 1600-talet, vilkas ärelystnad och verksamhetslust under dåvarande förhållanden icke kunde tillfredsställas i hemlandet och som i stället lockades, också av ekonomiska skäl, ut till kontinenten, där det alltid fanns användning för dem i de många krigen. C. G. L. blev i mycket hög grad internationaliserad, och det är svårt att säga, om han under långa tider av sitt liv egentligen känt någon saknad av sitt fosterland. Kanske drömde han, optimist som han alltid var, om att få bli hemkallad i en lysande ställning. Hans gifte med Emilie Königsmarck, Auroras syster, bidrog naturligen i hög grad att binda honom vid kontinenten. När han under de sista åren av sitt liv måste ta ställning mellan sitt fädernesland och dess fiende, i vars tjänst han skördat ära och guld, blev han en rent tragisk gestalt, och i sina försök att kompromissa sig fram mellan svårigheterna utan att våga ett avgörande steg gick han under.

Livfullt och med saklig pondus skildrar förf. de olika faserna av hans liv. Av mycket intresse äro de uppgifter, undervisningsplaner o. s. v., som meddelas om C. G. L:s och hans bröders uppfostran och deras studier, över vilka Karl XII:s senare lärare, Nordenhielm, hade uppsikten. Vid arvsdelningen efter fadern och genom den minskning i arvet, som försorsakades genom reduktionen, kom C. G. L. endast att få en penninglott, och det blev av avgörande betydelse för hans utveckling, att han icke då blev besutten i Sverige. Senare köpte han för sin hustrus räkning Övedskloster.

Alltifrån 1683 var han ute i främmande sold och på skilda krigsskådeplatser. Så inträffade 1695 den avgörande händelsen, att han inträdde i August II:s tjänst, där han snabbt vann förtroende och framgång. Här uppstod hos honom idén att bli en medlare mellan Sverige och Sachsen-Polen, och han arbetade fördenskull på ett försvarsförbund mellan dessa bägge länder. Redan 1696 var han i Sverige i Augusts ärenden och 1697—98 återkom han, men blev då aldrig erkänd som envoyé, utan föll i Karl XII:s onåd, som han aldrig blev fri från. Förhandlingarna flyttades till Warschau och C. G. L. hölls utanför dessa. Troligt är, att han verkligen varit i okunnighet om Augusts bedrägliga spel mot Sverige. Vid underrättelsen om det lömska överfallet mot Riga stod han som fallen från skyarna, men det blev hans lott att officiellt notificera Mauritz Vellingk, den svenske ministern, härom, liksom han senare fick kontrasignera dennes pass.

Efter utfärdandet av Karl XII:s påbud, att alla svenskar i Augusts tjänst skulle bege sig hem eller i annor händelse vara underkastade fosterlandsförrädarens straff, anmälde C. G. L. visserligen sin avsikt att komma till Sverige, men han kvardröjdes dels av ekonomiska intressen, som han ansåg sig böra bevaka, dels av Augusts förbud för

honom att bege sig ur landet. I sin vanliga optimism trodde han, att allt snart skulle ordna sig och kriget inom kort vara slut. Först 1701 lämnade han ifrån sig befälet över sitt regemente, grandmousquetairerna, och s. å. fick han av August generalsfullmakt utan befäl. Det var ju icke underligt, om han då från svensk sida ansågs komprometterad.

En mångomskreven episod, Aurora Königsmarcks äventyrliga färd till Karl XII:s högkvarter på nyåret 1702, är här nära förknippad med C. G. L:s historia. Av den romantiska glans, som skimrar omkring denna händelse, lämnar förf. icke mycket kvar, men å andra sidan framstår hjältinnan onekligen som en modig och varmhjärtad dam. Hennes mission var i själva verket att tala C. G. L:s sak inför konungen och dessutom anhålla om dennes bistånd i de Königsmarckska familjevisterna. Hon misslyckades som bekant, och vad C. G. L. beträffar, blev resultatet endast, att hennes supplik för denne remitterades till vederbörlig domstol. Följande år fick C. G. L. äntligen Augusts tillstånd att bege sig till Hamburg, dit han anlände som en bruten man, och samtidigt begav sig hans hustru till Sverige för att bevaka familjens intressen. Där mottog hon året därpå underrättelsen om att mannen dött fjärran från sina anförvanter. Några månader efter dödsfallet föll hovrättens dom över honom att mista liv, ära och gods.

Av stort värde är särskilt de nya bidrag, som förf. ger till Nordiska krigets förhistoria och om intrigspelet vid polsk-sachsiska hovet. Den vackra boken prydes med C. G. L:s och hans hustrus porträtt. Hon var en hängiven maka, en stolt och vacker kvinna, i många avseenden likvärdig sin berömda syster.

— Ett memoarverk, som visserligen icke tillhör den svenska memoarlitteraturen, men som likväl ur flera synpunkter är värt att påpekas för svenska läsare, är geheimerådet Ditlev Ahlefeldts till Haseldorf ursprungligen på tyska författade självbiografi, välkänd för historikerna, nyligen under titeln *Ditlev Ahlefeldts erindringer 1617—1660* (Köbenhavn 1922, 260 s., 8 danska kr.) genom Louis Bobé utgiven i en av honom och baron Palle Rosencrantz verkställd dansk översättning.

Ahlefeldt är som skribent ingen diletant, utan en av 1600-talets verkliga författare, och hans framställning återspeglar i hög grad 1600-talets bildning och doktriner. Hans stamgods ligger strax norr om Stade, och han är i själva verket mera att betrakta som tysk än dansk, även om hans offentliga verksamhet till största delen kom att falla i dansk statsjänst. Han var en fet och sävlig holsteinare, en »kärnmjölkskarl», för att använda hans avgudade kungs, Kristian IV:s, uttryck om hans landsmän. Men han besatt en ärelystnad utan gräns liksom så många andra av hans århundrades fortunadyrkande junkrar, och den gav honom aldrig frid. Den drev honom också i armarna på astrologien, som ännu som andlig makt spelade en betydlig roll, och i denna fann han sin fatalistiska religion. På gamla dagar såg han dock grunden till sina olyckor i lättrogenhet mot bedrägliga horoskopförfattare.

Särskilt karakteristiskt skildrar han sin uppfostrans tid. Han låg aldrig vid något universitet, utan sändes i stället till monsieur de Benjamins berömda adelsskola i Paris. Där blev han kamrat med Louis Bour-

bon, den då ännu icke »store Condé», med greven av Soissons och andra ynglingar av Frankrikes yppersta familjer. Den tjocke och tungfotade tysken gjorde först en löjlig figur i detta förnäma sällskap, men hans starka ambition lämnade honom ingen ro, förrän han efter otroliga ansträngningar omskapat sig — åtminstone tillfälligt — till en smärt ryttare, fäktare och balkavaljer, och hans stoltaste dag var, när hans lärare inför alla eleverna framställde honom som exempel på vad flit kan åstadkomma.

Vid upprepade tillfällen kom han i förbindelse med Sverige och svenskar, särskilt under Torstenssons och Karl X Gustavs infall i Jylland, då han vid bägge tillfällena deltog i det danska försvaret. Under Karl Gustavs polska krig var han ute som dansk agent i vidlyftiga försök att bilda en koalition mot Sverige. Han var likväl ingen beundrare av den danska politiken mot vårt land. I själva verket ogillar han starkt Danmarks hållning vid flera tillfällen, ingalunda av någon svenskvänlighet, utan därför att han ansåg den strida »contra omnia principia politica». Bland furstarna dyrkar han framförallt de rävaktiga naturerna och Machiavelli är för honom den store politiske tänkaren. Någon hjälte var han sålunda icke, men en klok och försiktig herre, vilken det varit onödigt att giva Munters moders råd: »bättre fly än illa fäkta», för övrigt en skolvisdom redan under 1600-talet.

Under trettioåriga krigets sista år kom han i livlig kontakt med den svenska armén. Åren 1645—1648 stod han i hessisk tjänst och fick då med sitt regemente ställa sig under den svenska härledningen. De svenska fältherrarna, Wrangel, Königsmarck och Mortaigne, lärde han känna på nära håll, och vid ett tillfälle höll han i lantgrevinnan Amalia Elisabets namn ett lyckönskningstal till dem inför den i slagordning uppställda hären. Särskilt blev Mortaigne hans gynnare och vän, och denne, som skjutits till döds vid belägringen av Rheinfels, utandades i Ahlefeldts armar sin sista suck.

— I häfte 2 av *Dalarnas hembygdsförbunds tidskrift* (1922) har Helmer Lagergren i en uppsats *Anders Persson på Rankhyttan* sökt identifiera, vem denne, välkänd från legenden om Gustav Vasas äventyr i Dalarna som Gustavs barndomsvän, egentligen varit, och han har även lyckats uppställa en stamtavla för den ansedda bergsmanssläkt, Ranke-släkten, som han tillhörde. Förf. påpekar, att med Anders Persson, som på grund av sina stämplingar mot kungen som bekant avrättats 1534, av flera forskare förväxlats en annan bergsman med samma namn, Anders Persson på Botolvsbo och Rankhyttan, vilken åtminstone levde ännu 1549. Denne senare hade gift in sig på Rankhyttan. Hans hustru Margareta Jönsdotter var nämligen dotter till bergsmannen Jöns Pålsson på Rankhyttan, som var syssling med den gamle Anders Persson.

— Till det stora jubileet i Göteborg har bibliotekarien S. Aberstén utgivit en *Bibliographia Gothobergensis. Systematisk förteckning över skrifter rörande Göteborg utkomna t. o. m. år 1920* (Göteborg 1922. XII + 397 s. — 14 kr.). I denna har han även upptagit en vidlyftig avdelning Biografi och genealogi, sönderfallande i underavdelningarna

Biografier, Matriklar och Porträttgallerier samt Släkttavlor. Arbetet kan betraktas som en utmärkt handledning för dem, som syssla med forskning i Göteborgssläkternas historia.

— Genealogiska samfundet i Finland, som i senare tid utvecklat stor aktivitet, har nyligen under tvåspråkig titel utgivit sjätte årgången av sin *Årsskrift* (Helsingfors 1922, 186 + XXVI s.). Av det svenskspråkliga innehållet märkes en utredning om släkterna *von Köhler* (*Köhler*) och *von Zweybergk* av Osmo Durchman, och släkten *Lepsen* (*von Leps*) av K. J. Hidén. I *Genealogiska notiser hemtade ur Vasa kyrkböcker* meddelar Karl Hedman uppgifter om släkterna Pentzin, Brenner, Bratt, Höök och Sköring. K. J. Hidén skildrar i en uppsats *Om Leo Mechelins anor på mödernesidan* lagmannen Erik Gustaf Stålhandske, den siste legitime representanten för adliga ätten S. i Finland, och hans ättlingar. Det förefaller, som förf. i sin strävan att förklara den finländske statsmannens anlag i de äldre generationerna väl mycket skattar åt en genre, vars resultat endast kan bli lättköpta och ofrukbara förmodanden. Årsskriften avslutas av ett värdefullt personregister över de fem föregående årgångarna.

— I sitt stora verk *Les étrangers en France sous l'ancien régime* har J. Mathorez i 2:a delen (Paris, Edouard Champion; 1921) även ägnat ett kapitel åt svenskarna i Frankrike. Detta har blivit relativt kort (46 s.), särskilt med hänsyn till det rika och särdeles intressanta ämnet. Författaren har uppdelat sin framställning i vissa huvudgrupper; utförligare skildrar han de medeltida svenska studenterna i Paris och Orléans, Jonas Hambreus och hans verksamhet, de svenska officerarna i Royal suédois och de svenska artisterna under 1700-talet. Arbetet är egentligen en kompilation ur fransk historisk litteratur och har fördenskull blivit ganska ojämnt. En stor roll som källa har särskilt August Strindbergs 'Les relations de la France avec la Suède jusqu'à nos jours' (Paris 1891) spelat. Namnformerna hava ofta svårt korrumperats, och man kan dra i tvivelsmål, om alla de personer, som förf. framdrar, verkligen varit svenskar. Med förklarlig nationell stolthet överskattar förf. nog en smula sitt lands inflytande på vissa punkter och vår egen mottaglighet för detta och med en viss förvåning läser man, att svenskarna redan i början av medeltiden övergivit sina rent skandinaviska seder och anammat Frankrikes och Italiens.

— Av *Nachrichten über das Geschlecht Ungern-Sternberg* har utkommit ännu en urkundsbilaga, *Nachtrag II zu den Urkunden: Urkunden bis zum J. 1714* (221 s., Dessau 1922), utg. av Paul Freiherr von Ungern-Sternberg, släktarkivets nuvarande arkivarie.

— Det är förmodligen bara en tillfällighet, att den svenska kvinnörelsens tre stora förkämpar under 1800-talet, Fredrika Bremer, Sophie Adlersparre och Ellen Key, utgått ur herrgårdslivet, som de alla tre älskat, och man har svårt att föreställa sig, att emancipationsidéerna där skulle haft en särskilt gynnsam jordmån. Reflexionen är närmast föran-

ledd av Sigrid Leijonhufvuds nyss påbörjade biografi över *Sophie Adlersparre* (Sophie Adlersparre »Esselde». Ett liv och en livsgärning. Förra delen. Sthlm 1922. 146 s. — Kr. 3:75), som börjar med att ge en intressant och vacker inblick i hennes barndomshem, Helgerum i Tjust och Manhem vid Bråviken, båda ställena i naturskön omgivning. Det förra hade hennes mor ärvt av sin fader bergsrådet Baltzar Hoppenstedt. Modern tycks ha varit en ovanligt livlig och intelligent dam, som typ egentligen mera intressant än sin berömda dotter, vilken knappast kan fränkännas en viss torrhet och kyla. I moderns väsen bröt sig 1700-talets förnuftsuppfattning med romantiska stämningar, och den förstånds-mässiga uppfostran, som hon gav sin dotter, ger till stor del förklaringen till dennas utveckling. Inga sagor, utan moraliserande berättelser om snälla barn, men av hennes musiksvärmeri, som var en annan sida hos henne, har Esselde tagit mindre intryck. På Helgerum och Manhem dyrkades musiken, och när J. A. Josephson, den bekante kompositören, som var en omtyckt musiklärare på herrgårdarna, besökte Manhem, firade man romantiska högtidsfester. Även sedan Esselde blivit vuxen, var modern hennes förnämsta förtrogna och rådgivarinna. Musiken blev icke, som hennes föräldrar trott, hennes framtid. Efter faderns, överstelöjtnanten Erik Leijonhufvuds, död råkade familjen ut för ekonomiskt försämrade villkor, som tvingade dess medlemmar att försörja sig med eget arbete. För Esselde fanns just ingenting annat att välja på än lektioner, broderier och översättningar, och denna situation gav henne en helt ny kontakt med livet. Esseldes första stora insats är ju som bekant *Tidskrift för hemmet*, vår första tidskrift med ett kvinnoaksprogram, som efter långa och besvärliga förberedelser anonymt började utgivas 1859 av henne och hennes väninna, professorskan Rosalie Olivecrona. Det var egentligen denna senare, som givit tidskriften dess engelsk-amerikanska typ, och det var likaledes hon, som förmedlade Esseldes närmare bekantskap med engelsk filantropi och utilitarism. Fredrika Bremer kom Esselde aldrig riktigt nära. Fredrika B. var henne för pjollrig, och mot flera av de svenska radikalerna, särskilt August Blanche, stod hon i opposition, måhända ett aristokratiskt drag. Med skildringen om hur hon till sist, icke längre så alldeles ung, fann sin överman i kommandör Axel Adlersparre, dock först efter en djupgående schism, och deras förlovnings slutar författarinnan denna del av biografien, vars fortsättning säkert på många håll skall avvaktas med stort intresse. Framställningen är rikt dokumenterad med utdrag ur brev och andra otryckta källor, som stått till författarinnans disposition.

— I *Svenska Stadsförbundets Tidskrift*, årg. 1922, h. 7, lämnas en redogörelse för *Stadshistoriska institutets* verksamhet 1921—22 (även separat). Av denna inhämtas, att institutet begynt att till forskares tjänst registrera sådant arkivmaterial, som är av betydelse för stadshistorisk forskning. Man har börjat med tre betydelsefulla samlingar i riksarkivet, pergamentsbrevsamlingen 1421—1520, kammarkollegii skrivelser till Kungl. Maj:t 1650—1809 samt kungliga brev utgångna ur inrikes civilexpeditionen (civildepartementet) 1809—1862, de båda senare i den mån de beröra städernas angelägenheter. Registre-

ringen sker efter städer. Av dessa samlingar är särskilt den förstnämnda av den mest centrala betydelse som personhistoriskt material, och de nya registren skola säkert bliva av värde även för den personhistoriska forskningen i städerna. De stå, allt efter som arbetet skrider framåt, till forskares förfogande i riksarkivets expedition.

— Med stort intresse skola säkerligen alla, som syssla med svensk släktforskning, taga del av underrättelsen, att f. bibliotekarien A. L. Bygdéns norrländska herdaminne, på vilket han offrat mångårig samlarmöda, snart lär vara att förvänta från trycket. — Även Växiö stift skall snart icke längre vara utan sitt herdaminne. Författare är här lektor Ludvig Larsson, och detta skall också omfatta det inkorporerade Kalmar stift.

— Av de under året utkomna memoarverken har väl intet haft en större framgång såväl hos allmänheten som i tidningarnas recensionsspalter än kammарherren markis Claës Lagergrens *Mitt livs minnen* (Sthlm 1922. 475 s. — Kr. 12: —), och anledningen härtill är icke så alldeles lätt att säga. Det är onekligen en underhållande, men också rätt förbryllande bok. För förf. har minnet blivit en konst, och hans sträcker sig längre tillbaka och vidare än de flestas. Den tid, som dessa nu utgivna memoarer omfatta, är hans barndom och ungdom. Det är ett myller av detaljer, det ena minnet har gett det andra, och det hela har därigenom slutligen blivit en ganska brokig väv. Någon fransman har sagt, att charmen hos en memoarförfattare ligger i hans bristande exakthet i uppgifterna. Man måste dock här säga sig, att man gärna vill lita på förf:s ärliga ansikte, och det mesta är sådant, som knappast går att kontrollera. Och när hans eget minne sviker, tar han till sin gamla mormors, som i viss mån får betraktas som hans alter ego.

Denna sistnämnda spelar i memoarerna sålunda en högst betydande roll, och kapitlet om henne, Mormor och hennes släkt, är på sätt och vis det centrala i boken. Hon hette Beata Sofia Lundgren, men hennes mor var född Brauner, och för denna släkt hade fru Lundgren en vördnad, säger förf., som icke kunnat vara större, om den hetat Montmorency-Laval eller Rohan-Soubise. Det har föranlett honom att reda ut släkten, och det är härifrån, som han förklarar sin egen aristokratiska läggning och den uppfattning, som sedan följt honom genom livet. På ett älskvärt sätt raljerar han härom med sig själv (s. 164): »Var jag född aristokrat, fast av borgerliga föräldrar? Hade den kära läsningen av Fryxells historia lärt mig älska klangen av stora namn, förenade med vapenbrak och bragder? Ja, utan tvekel har denna läsning haft sitt inflytande på mitt unga sinne och jag sörjer nu ej däröver, även om jag därigenom levt en främling för min egen tid och de strömningar, som därunder gått över världen — men den har vid sidan om den verkliga skapat för mig en annan värld, som blivit mig dyrbarare, som ej ger någon missräkning eller avsmak.» Hans fader var bruksinspektör på Bysta, och kapitlet om dennes släkt, även vederbörligt utredd, har blivit betydligt kortare. Å andra sidan ledes förf. här in på Anckarsvärdarna på Bysta, en miljö, där han dröjer med välbehag.

Minnena begynna med förf:s tredje år, och att söka referera dem, om än aldrig så kort, skulle endast göra dem triviala. Värde ligger icke så mycket på det personhistoriska området, men man får i stället ett karaktéristiskt, ehuru nog en smula ensidigt, tvärsnitt genom livet i Närke under 1850—60-talen. Man lever under »Karl XV:s fredsålskande spira». Det är ett vimmel av människor, kammarherrar, änkenåder, gamla fröknar, prostar och borgare, och över dessa höjer sig några typer, som få en bredare behandling och som man tycker sig känna igen: kronofogden, som aldrig blev landskamrerare, prostinnan Blom, som med otroligt säker hand styrde två män och Askers pastorat, det misslyckade geniet komminister P. G. Norrman, Vitalis' ungdomsvän, en oförfärdig rumlare, men som aldrig gick riktigt under, än som regementspastor från hästryggen extemporera en strålande predikan, som väckte Karl XIV Johans förtjusning, än fiskare i Roslagen, levande infödingarnas li, och en gång på gamla dar instängd av sina dryckeskumpaner hos den folkilskna grissuggan och därifrån direkt hämtad för att ge den sista trösten åt en döende nämndeman, vilket han gjorde med förståelse och kraft, samt flera andra. Förf. har ett mycket personligt och fördomsfritt sätt att berätta sina anekdoter, som kunna tyckas röra sig om rätt likgiltiga ting. Kapitlet Minnen från skoltiden i Örebro (1863—72) ger en ny interiör från det mångomskrivna karolinska läroverket.

Illustrationsmaterialet, som mestadels utgöres av gamla fotografier, är särdeles rikt och roande. Då man bläddrar igenom boken, får man ungefär samma intryck, som när man tittar i ett av dessa gamla album med schaggpärmar, fyllda med fotografier av mestadels okända människor, som förr brukade ligga framme på divansborden. — Det säges, att följande del av memoarerna, som är avslutad i manuskript, skall vara ännu mera underhållande, men den bör ju också föra ut läsaren i en betydligt större värld.

— Över kyrkoherden i Färjelandä *Johan Hammarin*, den bekante författaren till Karlstads stifts herdaminne och förövrigt känd som forskare i värländsk topografi och personhistoria, har domprosten C. V. Bromander utarbetat en biografi, som influtit i *Karlstads stifts julkök 1922*.

— Sedan gammalt har *Erik Dahlberg* hört till dem av våra stormän, som tidigast och oftast blivit föremål för biografier, men dessa har vanligen gått i den panegyriska och sentimentala stilen. Själv har han ju genom sin dagbok kvarlämnat ett oförlignligt biografiskt dokument. Men man saknar alltjämt en omfattande och kritiskt dokumenterad framställning av hans liv. Svårigheten för en dylik ligger naturligen i de olika discipliner, som D:s historia numera tillhör. Sedan länge har det stora material, på vilket en sådan levnadsteckning skall byggas och som till väsentlig del utgöres av hans eget på olika offentliga institutioner splittrade arkiv, legat och väntat på en forskare. På senare tid ha visserligen ex. L. W:son Munthe och N. Östman lämnat beaktansvärda bidrag till denna biografi, och som sådant får man väl också hänföra Gustaf Björllins bekanta skrift med sin djärva negation av D:s betydelse

för Tåget över Bält, till vilken helt visst alltid bör läggas Munthes försvaret för D. (Tidskrift för fortifikation, 1922). Icke en fullständig biografi, men en intim och fängslande skildring av D., byggd på en ingående och resultatrik forskning i det ifrågavarande arkivmaterialet, lämnar Erik Vennberg i den text till en ny upplaga av *Suecia antiqua et hodierna*, som är under utgivning (Wahlström & Widstrand, Sthlm). Två texthäften, lämnande det väsentliga av texten, hava utkommit. Idén att utbyta Hans Hildebrands text mot en ny har visat sig kunna ge ett mycket lyckligt resultat. Helt naturligt rör sig Vennbergs framställning väsentligen om D:s förhållande till Svecian, men arbetet på denna bildar ju också den egentliga röda tråden i D:s liv. För Svecians del äro dokumenten också särskilt innehållsrika, och på dennas uppkomsthistoria har förf. därför till stor del kunnat giva en ny belysning. Två episoder i förf:s framställning vill man särskilt framhålla. Den första är den unge bokhållaren Erik Jönsson Dahlbergs vistelse i Frankfurt a. M. 1650—54 och det ganska sällsamma liv, han där levde i umgänge med Merian d. y. och andra konstnärer. Det var här, han fick sin egentliga konstnärliga daning och som tanken på ett sådant verk som Svecian först väcktes hos honom. Den andra är hans vistelse för att skaffa kopparstickare i Frankrike, där man ser honom mitt i en stor krets unga landsmän i ständig verksamhet, driven av sitt aldrig slumrande bildningsintresse. Av stort värde är referatet av korrespondensen mellan D. och Samuel Monsson Åkerhielm (i U. U. B.), två typiska gestalter från storhetstiden. Ett kapitel om D. som civilarkitekt är mycket uttömmande och ger också delvis nya resultat. En viss ojämnhet i förf:s framställning har sin förklaring i förf:s nära avhängighet av arkivmaterialet, som icke alltid flödar med samma bredd. 1600-talets svenska bildningshistoria kan i detta arbete anteckna ett mycket värdefullt tillskott.

— Det genom bibliotekarien Atlé Wilskmans död outgivna sista häftet av *Svenska Litteratursällskapets i Finland släktbok II*, för vilket redan mycket material hopbragts, skall frambefordras till trycket av hr Osmo Durchman.

Svenska porträttarkivets verksamhet 1916—1922.

Av **Sixten Strömbom.**

Planen till den allmänna inventariseringen av vårt inhemska porträttbestånd, som nu pågår sedan sju år, framlades för första gången på ett sammanträde i föreningen »Gnistan» i Göteborg.

Förslaget, som innebar en såvitt möjligt fullständig katalogisering och fotografering av vårt över hela landet spridda porträttbestånd upprepades i Stockholm något senare samma år på Personhistoriska samfundets årsmöte. Förslagsställarens avsikt var då, att söka få det planerade arbetet till stånd genom samverkan mellan de institutioner och föreningar, som närmast kunde tänkas ha intresse av dess förverkligande — i främsta hand Personhistoriska samfundet och Nationalmuseum. Det blev väsentligen Nationalmuseum, som kom att ge sitt stöd åt förslaget genom att upplåta lokaler för dess samlingar och löpande arbeten, ett synnerligen kännbart stöd, som Svenska Porträttarkivet fortfarande åtnjuter. Medel för inventeringsarbetenas bedrivande ställdes under de tre första årens verksamhet till förfogande av ett mindre antal intresserade privatpersoner: hovjägmästaren frih. C. G. Bonde, d:r Gustav Ekman, konstnärinnan Siri Magnus, d:r Carl Mannheimer, bankdirektör Herman Mannheimer, v. häradshövding Otto Mannheimer, dispaschör Conrad Pinéus, universitetskanslern greve Fredrik Wachtmeister, fru Caroline Wijk, f. Dickson, herr Hjalmar Wijk samt P. A. Norstedt och söners förlag.

För det omfattande företagets ledning och medlens förvaltande konstituerade sig på stiftarnas önskan en styrelse, bestående utom av ordförande av åtta personer. H. K. H. Kronprinsen visade sitt verksamma intresse för porträttarkivets syften genom att åtaga sig ordförandeskapet.

Den första styrelsens övriga medlemmar voro: frih. C. G. Bonde, överintendenten Richard Bergh, intendenten frih. Rudolf Cederström, förre överintendenten d:r L. Looström, bibliotekarien greve C. M. Stenbock, herr Hjalmar Wijk, kassaförvaltare, samt initiativtagaren, d:r Sixten Strömbom, sekreterare och verkställande ledamot.

Under de tre år, som de donerade medlen voro anslagna att räcka för, bestämdes, att arbetena skulle fortgå mera försöksvis, samt att de skulle begränsas till Södermanland.

Då denna annuitet var tilländalupen, hade de svenska porträtten inventariserats i praktiskt taget hela Södermanland, samt dessutom i Jönköpings stad, där Smålands fornminnesförening inbjudit till samarbete och lämnat ekonomiskt stöd.

Som medarbetare under Sv. Porträttarkivets resor hade deltagit utom sekreteraren dåvarande filosofie kandidaterna Gunnar Mascoll Silfverstolpe, Acke Westling, Gunnar Wengström, frih. Evald E:son Uggla samt fotografen Karl Schultz.

Av de praktiska och teoretiska erfarenheter, som gjorts under dessa tre experimentår, hade först och främst framgått, att den vidlyftiga forskningsplanen under överskådlig tidrymd skulle kunna praktiskt förverkligas för hela landets vidkommande.

På grundval av nu gjorda rön utarbetades därför ett program jämte kostnadsberäkningar för inventariseringens utsträckande till det övriga Sverige, — med undantag för Skåne, där lokala krafter uttalat sin önskan att åstadkomma ett särskilt porträttarkiv för landsdelen.

På initiativ av H. K. H. Kronprinsen igångsattes därefter ett upp-rop till personer, som kunde tänkas vara villiga att skaffa ekonomiska möjligheter för verkets fortsättande efter större mått. Under loppet av ett år hade tecknats bidrag uppgående till ett belopp, som ansågs tillräckligt för att slutföra det hela.

De ekonomiskt stödjande medlemmarna, som förbundo sig att under fem års tid lämna ett årligt bidrag av 2 000 kr. voro: rentier Karl Bergsten, Albert Bonniers förlag, frih. Carl Gotth. Bonde, greve Eug. v. Rosen, brukspatron Harald Funch, friherrinnan Louise Falkenberg, f. Ekman, konsul Carl August Kjellberg, bankdirektör Herman Mannheimer, godsägare Karl Nisser, P. A. Norstedt och söner, riksmarskalcken excellensen Printzsköld, godsägare Folke Sederholm, fru Caroline Wijk, f. Dickson samt herr Hjalmar Wijk. Ansenliga bidrag ha också lämnats av greve Ture Gabriel Bielke, fabrikör Sam Bjerkander, frih. Osborne Dickson, greve Clarence v. Rosen och fru Maria Seaton.

Den tidigare fungerande styrelsen hade efter företagets utvidgning omvalts. Efter överintendenten Richard Bergh, som avgått med döden, hade inträtt överintendenten Erik G. Folcker, efter greve C. M. Stenbock, som på grund av sin avflyttning från Stockholm hade undanbett sig återval, fil. dr Holger Rosman.

För den omedelbara ledningen av verksamheten har tillsatts ett arbetsutskott bestående av herrar Cederström, Folcker, Rosman, Wijk och Strömbom, den senare alltjämt som sekreterare och verkställande ledamot.

I Porträttarkivets tjänst ha dessutom anställts som amanuens fil. lic. frih. Evald E:son Uggla, som skrivbiträde fröken Margit Seth, som fotografisk assistent herr Karl Schultz. Som tillfälliga medarbetare hava deltagit greve Stellan Mörner, herr Göran Silfversvärd, fröken Elsa von Horn och fotograferna hrr O. Halldin och V. Malmström.

Under de senast gångna sex åren hava porträttsamlingar inventariserats på följande platser:

1916: *Södermanland:*

Stjernholm,
L:la Kungs ladugård,
Tuna kyrka,
Björksund,
Hånö,

Helgö,
Svärta gård,
Tistad,
Näas,
Berbo kyrka,
Sjöholm,

Claestorp,
 Krämbol,
 Kesäter,
 Säfstaholm,
 Västra Vingåkers kyrka,
 Gimmersta,
 Julita kyrka,
 Abottnäs,
 Floda kyrka,
 Sköldinge kyrka,
 Ökna,
 Ericsberg,
 Lagmansö,
 Hedenlunda,
 Hofsta,
 Åkerö,
 Broby,
 Kristineholm,
 Täckhammar,
 Nyköping 20 privatsam-
 lingar.

- 1917: Nynäs,
 Vagnhärads kyrka,
 Sättersta kyrka,
 Södermanlands regem. i
 Malmköping,
 Tingshuset o. L:la Malma
 kyrka därstädes,
 Ekensholm,
 Ånhammar,
 Yxholm,
 Stocktorp,
 Skedevi,
 Hornsund,
 Elghammar,
 Vibyholm,
 Öster Malma,
 Ludgo kyrka,
 Rockelsta,
 Sandvik,
 Heby,
 Jakobsberg,
 Skeppsta,
 Trosa enskilda o. offentliga
 saml.

- 1918: *Södermanland:*
 Hesselbyholm,
 Bergshammar,

Lindholm,
 Fiholm,
 Jäders kyrka,
 Lagersberg,
 Hedensö,
 Tummelsta,
 Spånga,
 Rinkesta,
 Åkers styckebruk,
 Taxinge-Näsby,
 Hanstavik,
 Fituna,
 Tyresö slott o. kyrka.
 Ölma,
 Torshälla,
 Eskilstuna rådhus o. kyrka.
 Södertälje,
 Mariefred,
 Strängnäs 15.
 Stockholm, 5 saml.

- 1919: *Uppland:*
 Rydboholm,
 Hesselby,
 Kiplingsberg,
 Östanå,
 Mellingeholm,
 Leufsta bruk,
 Strömsberg,
 Penningeby,
 Krusenberg,
 Fredrikslund,
 Örbyhus,
 Göksbo,
 Salnecke,
 Höja,
 Taxnäs,
 Harg,
 Rånäs,
 Christineholm,
 Fånö,
 Thorsö,
 Eneby,
 Grönsö,
 Signesberg,
 Aske,
 Stafsund,
 Brogård,
 Granhammar,

Salsta,
Ekebyhof.

Västmanland:

Skinnskatteberg,
Geddeholm,
Fullerö,
Fullerövilla,
Tidö,
Fiholm,
Giresta,
Helleby,
Hedensberg,
Fellingsbro,
Ramsberg,
Grythyttan,
Stadra bruk,
Skräkarhyttan,
Hellefors,
Hitorp,
Rockhammar,
Carlsdahl,
Wrethammar,
Laxbro,
Kopparberg,
Stjärnfors,
Björnsarf,
Västerås 22 saml.,
Köping 4 saml.,
Nora 10 »
Lindesberg, 5 saml.,

Södermanland:

Tynnelsö och Strängnäs
(efterskörd).

Göteborg c:a 30 saml.

1920: *Västergötland:*

Höfverö,
Liden,
Kafås,
Främmestad,
Råbäck,
Hellekis,
Hallandsberg,
Mariedal,
Kilagården,
Blombacka,
Storeberg,

Fridsberg,
Senäte,
Hjelmsäter,
Roberg,
Kartened,
Torpa,
Högagärde,
Hofsnäs,
Östad,
Öjared,
Vikaryd,
Marieholm,
Börstorp,
Mariestad 7 saml.,
Skara 8 »
Lidköping 7 saml.,
Vänersborg 7 »
Borås 10 »
Skövde 7 »
Ulricehamn 4 »
Alingsås 5 »
Hjo 3 »

Östergötland:

Löfstad,
Vårdberga,
Ekenäs,
Svenneby,
Åhs,
Sörby,
Ållonö,
Stjärnorp,
Kolfall,
Rundtorp,
Herrborum,
Thorönsborg,
Engelholm,
Stegeborg,
Hösterrum,
Grensholm,
Tångstad,
Landsjö.

Närke:

Espelunda,
Myrö,
Dylta bruk,
Götharsvik,
Karlslund,

Rosta,
 Nasta,
 Sörby,
 Segersjö,
 Norrtorp,
 Säbylund,
 Åvik,
 Sund,
 Boo,
 Bålby,
 Göksholm,
 Asker,
 Hallsberg,
 Glanshammar,
 Olshammar,
 Lännäs,
 Ekeby,
 Viby och Boo kyrka,
 Örebro 11 saml.

Värmland:

Värmlands-Säby,
 Carlsdahl,
 Norserud,
 Jösseforsen,
 Long,
 Apertin,
 Mårbacka,
 Nykyrka,
 Arvika 4 saml.

Göteborg 37 saml.

Uppland:

Uppsala 41 saml.,
 Skogsförvaltare Kugelberg,
 Stjärnfors: Skissbok av
 miniatyrmålaren Berndes,
 c:a 2,900.

1921: *Västergötland:*

Härlingstorp,
 Ågården,
 Stora Ek,
 Skövde 5 saml.,
 Skara 1 » .

Göteborg och Bohuslän:

Göteborg 24 saml.,
 Blomsholm,

Kläpp,
 Skee,
 Uddevalla 2 saml.,
 Marstrand 2 »
 Kungälv 6 » .

Halland:

Lindhult,
 Skottorp,
 Wapnö,
 Wallen,
 Halmstad 13 saml.,
 Varberg 6 »
 Falkenberg 1 » .

Östergötland:

Hylinge,
 Rolltorp,
 Gusum,
 Sturefors,
 Adelsnäs,
 Lambohof,
 Ribbingshof,
 Sundsö,
 Forsnäs,
 Solberga,
 Bo,
 Helgestad,
 Spellinge,
 Lagerlunda,
 Åtvidaberg, gr. Gylden-
 stolpes och ryttmästare
 v. Strussenfelts saml.
 Norra Vi kyrka,
 Norrköping 24 saml.,
 Söderköping 5 »
 Motala 1 »
 Vadstena 4 »
 Linköping 23 » .

Närke:

Stjärnsund,
 Medinge,
 Espelunda,
 Bällby,
 Qvistbro kyrka,
 Bysta,
 Vintrosa,
 Örebro 13 saml.

Värmland:
 Värmlands-Säby,
 Nordmarks kyrka,
 Uddeholm,
 Storfors bruk,
 Hagfors,
 Norserud,
 Arvika,
 Apertin,
 Long,
 Ekshärads kyrka,
 Ny kyrka,
 Ottebol,
 Råmen,
 Persberg,
 Brattfors,
 Filipstad 15 saml.

1922: *Östergötland:*
 Näs Hult,
 Björnsnäs,
 Stenkullen,
 Broxvik,
 Djurön,
 Bjärka Säby,
 Norrköping 1 saml.,
 Linköping 11 » .

Småland:
 Lidhem,
 Bergqvara,
 Engaholm,
 Gåfvetorp,
 Alvesta, en privatsaml.
 Huseby,
 Lilla Segerstad,
 Åminne,
 Schedingsnäs,
 Ljungby, grevinnan Frölich,
 Gustavia,
 Växjö 20 saml.,
 Eksjö 3 »
 Jönköping 3 saml. (efter-
 skörd),
 Kalmar,
 Oskarshamn,
 Grenna,
 Vimmerby,

Tranås,
 Sigridsborg,
 Bordsjö,
 Wrangsjö,
 Botorp,
 Gripenberg,
 Göberg,
 Norrabynäs,
 Stensnäs,
 Tjusta,
 Forsby,
 Kulla,
 Odensviholm,
 Tyllinge,
 Blekhamn,
 Lockebo,
 Kråkeryd,
 Kristinelund,
 Staby,
 Tuna,
 Värnanäs,
 Fårebo,
 Virbo,
 Fågelfors,
 Segersgårde,
 Gräntzö,
 Gamleby,
 Högsby,
 Kyrkorna i Odensvi,
 Ljungbyholm,
 Tuna,
 Vireda.

Öland:
 Runsten,
 Glömminge,
 Köping, prosten frih. Hum-
 merhielm.

Värmland:
 Karlstad 25 saml.

Dalsland:
 Åmål 5 saml.
 Quatensberg,
 Håvrestrom (Petre o. Hal-
 ling),

Västergötland:

Vänersborg 7 saml.,
 Uddevalla 6 »

Uppland:

Skokloster,
 Margretelund.

Halland:

Halmstad 3 saml.,
 Varberg 5 » .

Västmanland:

Sala.

Antal inventariserade porträtt:

1916	650
1917	1 050
1918	600
1919	1 700
1920	2 900
1921	2 000
1922	2 475

Inalles ha inventariserats: 11 275 porträtt.

Tre katalogsystem ha utarbetats samtidigt. Huvudkatalogen, som är uppställd alfabetariskt efter den avbildades familjenamn, innefattar utförlig beskrivning över porträttbilden, ger upplysningar om konstnär, porträttets historia, nummer på arkivets fotografiska avdelning etc., de mindre utgöras av en lokalkatalog, som platsvis ange samlingarnas porträtt, och ett konstnårsregister. Då hela Sveriges porträttbestånd, som vi hoppas och arbeta för, inom några år fullständigt inventariserat och samlingarna tillräckligt ordnats och bearbetats, är det Svenska Porträttarkivets avsikt att ställa materialet till den porträttintresserade allmänhetens förfogande.

Dessförinnan är det arkivet endast för enstaka undantagsfall möjligt att meddela upplysningar och material.

Ännu återstår för arkivets inventarisering, utom helt ogenomforsgade områden, en mängd efterarbeten på platser, där endast vissa samlingar kunnat genomgås.

För att kunna nå fram i närheten av det avlägsna mål, som Svenska Porträttarkivet ställt upp för sig, måste därför dess medarbetare i minst lika hög grad som förr kunna få påräkna porträttägarnas benägna intresse, välvilja och gästfrihet för sina forskningar. Med tacksamhet mottages slutligen också alla upplysningar om för arkivet obekanta porträtt under adress: Svensk Porträttarkivet, Nationalmuseum, Stockholm.

Notiser.

— Styrelsen för *Genealogiska Samfundet i Finland* utgöres efter förrättat val vid direktionmötet den 30 april 1922 av följande personer: Prof. *K. Grotenfelt* (ordförande), tf. professorn dr *K. F. Hidén* (viceordförande), aktuarien *Folke Landgrén* (arkivarie och bibliotekarie), landssekreteraren *Vilho Selinheimo* (skattmästare), universitetssekreteraren friherre *Tor Carpelan*, överläraren dr *A. V. Koskimies*, lektor *E. Granit-Ilmoniemi* och prof. *Alex. Luther*. Vid samma möte utsågs till samfundets sekreterare kamrer *Osmo Durchman*.

Senaste vår riktade samfundet i tidningarna en uppmaning till intresserade att genom ekonomiskt understöd möjliggöra ett *systematiskt genomgående av de finska kyrkoarkiven*, särskilt längderna över födda, vigda och döda, vilka ju utgöra en av de främsta källorna för den genealogiska forskningen. I stället för beräknade 150,000 fmk ha till nov. d. å. i donationer influtit endast cirka 30,000 fmk. Samfundet hoppas dock fortfarande att av saken intresserade personer och inrättningar få emottaga medel för ändamålet.

Det insamlade materialet skall, vederbörligen ordnat och koncentrerat på en ort, utgöra en ovärderlig källa vid utredning av både adliga och ofrälse släkter. Främst är det samfundets avsikt att med det samlade materialet skrida till utgivande av en ny upplaga av den av prof. Axel Bergholm å Finska Fornminnesföreningens vägnar för ungefär 25 år sedan utgivna släktboken över ofrälse släkter, vilket arbete numera helt och hållet utgått ur bokhandeln. Det är meningen, att icke blott förfullständiga och rätta hittills behandlade släktutredningar utan även utreda nya släkter i möjligast stor utsträckning. Redaktionsarbetet kommer att handhavas av samfundets sekreterare kamrer Osmo Durchman. Givetvis kommer materialet att stå till utgivarens av Svenska Litteratursällskapets Släktboks förfogande samt likaså begagnas för en event. ny upplaga av Finska Adels Åttartavlor. Sedan tillräckliga samlingar hopbringats, skall samfundet upprätta en upplysningsbyrå, som åtager sig att verkställa utredningar för privata personer, att biträda forskare såväl i in- som utlandet och över huvud alla intresserade. — Det torde knappast behöva betonas, vilket värde samlingen i fråga skall äga vid upprättande av antavlor. — Även ett biografiskt arbete om i frihetskriget stupade laglydiga medborgare (även utlänningar på dessas sida) är under förberedande, redigerat av hovrättsnotarien H. J. Boström i Vasa.

För upplysningsbyrån och den genealogiska forskningen i allmänhet vore det av stort värde, att samfundets bibliotek kunde utgöra ett genea-

logiskt och biografiskt normalbibliotek, omfattande icke allenast all inhemsk, utan även såvitt möjligt övrig skandinavisk, främst i Sverige utkommen personhistorisk litteratur. Emedan samfundet i anseende till de nuvarande svåra valutaförhållandena icke ser sig i stånd att själv anskaffa dylik litteratur, riktar detsamma en vädjan till författare, förlag och alla intresserade att till samfundet förära genealogisk och biografisk litteratur.

O. D.

— Den *Genealogiska bibliografi*, som tidigare pläгат meddelas i Personhistorisk tidskrift, men nu genom dr Hildebrands bortgång avbrutits, kommer i nästa årgång att fortsättas av bibliotekarien S. Hallberg.

Tillägg.

— De anteckningar om släkterna *von Hohenhausen* och *Cremer* som trycktes i årg. XXII av denna tidskrift (s. 43 resp. 231), har författaren kamrer *Osmo Durchman* senare lyckats komplettera med nedanstående uppgifter.

von Hohenhausen.

Tab. 1. Det förut gjorda antagandet att ANREPS uppgifter betr. *Wilhelm Friedrich von Hohenhausens* föräldrar icke äro korrekta, bekräftas av LEWENHAUPT, *Karl XII:s officerare I*, s. 302. Enligt detta arbete bar v. H. namnen *Friedrich Wilhelm Reuter* och var han född i Kurland 1654 av kvartermästaren *Johann Berthold von Hohenhausen* och *Elisabeth von Bieberitz*. Trädde i militärtjänst 1672. Korpral vid Åbo och Björneborgs läns kavalleriregemente. Kornett 28 juli 1702 med konfirmation av 22 juli 1705. Löjtnant 30 sept. 1708. Tillfångatagen vid Poltava 28 juni 1709 och hemkom i juni 1722 samt erhöll avsked som ryttmästare 11 juli s. å. Hade bevistat slagen vid Fehrbellin, Wittstock, Rügen, Narva, Hummelhoff, Rapin, Liesna och Poltava samt sårats i huvud och ben. LEWENHAUPTS uppgift, att han varit gift med Catharina Carpelan, måtte bero på misskrivning.

Tab. 7. Antagandet att *Juliana Catharina Jägerhorn* tillhört Härtonäs-släkterna Jägerhorn bekräftas likaså av LEWENHAUPT I, 331. Hon var dotter till löjtnanten vid Wellingsks Ingermanländska infanteriregemente Gustaf Jägerhorn och Maria Eleonora Brehmer, adl. ätten nr: 1165 (se RAMSAY, *Frälseslägter*, s. 226, tab. IV).

I Raumo kyrkoböcker förekommer följande familj *Hogehusen*, (*Hogehus, Hoghausen, Hoghusen*):

Tab. 1.

JOHAN H. den äldre (knappast identisk med Leonhard Johan von Hohenhausen, tab. 7), f. 1 okt. 1732, tegeldräng, d. i Raumo 11 mars 1767. Gift med *Anna Endahl*, i hennes första gifte, f. i Raumo 16 maj 1736, d. där 23 okt. 1787, dotter till soldaten Jöran Endahl och Margaretha Johansdotter samt omgift med timmermannen, »försvarskarlen» Thomas Rundberg, f. 1743.

Barn (födda i Raumo):

Johan, f. 13 mars 1756, krukmakarmästare, d. 27 juni 1803.

Tab. 2.

Cajsa, f. 24 juli 1758. Flyttade till Lövsala 1775.

Eva, f. 18 dec. 1760. Flyttade till Nådendal 1783.

Carl, f. 25 apr. 1763. Överflyttade till Stockholm.

Tab. 2.

JOHAN H., den yngre (son till Johan H., tab. 1), f. i Raumo 13 mars 1756. Gick i krukmakerilära hos Joh. Öhman i Stockholm 1776—80, mästare 1782 (ELLEN RAPHAEL, *Kakelugnsmakare och krukmakare i Sverige från cirka 1700 till 1846*. Personhistorisk Tidskrift 1914, s. 139). Död i Raumo 27 juni 1803. — Gift 1:o med *Anna Brita Åberg*, f. i Raumo 11 nov. 1752, d. där 16 maj 1800, dotter till handlanden Nils Nilsson Åberg och Maria Bång; — 2:o med *Agatha Starck* i hennes första gifte, f. i Raumo 13 nov. 1780, d. där 24 jan. 1830, dotter till handlanden Gustaf Starck och Britha Christina Rahgo samt omgift med krukmakarmästaren Joel Wallenström, f. 16 febr. 1781, d. 15 jan. 1833.

Barn (födda i Raumo):

Johan, f. 11 jan. 1789, d. i Raumo 10 dec. 1794.

Carl, f. 20 nov. 1790, soldat 1808, d. ogift i Raumo 24 febr. 1821.

Johan, f. 8 dec. 1801. Flyttade ogift till Vasa c:a 1830, men har i denna stads kyrkoböcker icke återfunnits.

Cremer n:r 713.

Tab. 2. *Maria Hoppia l. Hoppendorff* var dotter till föraren vid Kymmenegårds infanteriregemente Henric Hoppius och hans hustru f. Dufva, vars föräldrar åter voro kornetten vid Finska lantdragonregementet Johan Dufva (i Finland, adl. ätten n:r 95, RAMSAY, *Frälseslägter*, s. 89, tab. IX?) och Maria Sabina Åkerfelt, adl. ätten n:r 387 (ANREP tab. 2; LEWENHAUPT, *Karl XII:s officerare I*, 153 kallar henne oriktigt Åhrfelt).

Frågor.

1. Undertecknad, som är sysselsatt med en monografi över *Elias Martin*, vore tacksam att få del av allt som rör hans person och hans konst: såsom brev till och från honom eller sådana, i vilka han nämnes, samt teckningar och målningar av hans hand.

Ragnar Hoppe

Intendent,
Nationalmuseum, Stockholm.

2. Porträtt av kapten *Claes Samuel Linroth*, f. 1745, d. 1820 (enl. Anrep 1812) sökes.

Emil Herlenius

Lektor,
Falun.

Insända böcker.

Från Akademien för de fria konsterna:

MEDDELANDEN FRÅN KUNGL. AKADEMIEN FÖR DE FRIA KONSTERNA 1922.
Sthlm 1922.

Från Albert Bonnier:

EDELFFELT, BERTA, Ur en gammal dagbok. En episod i J. L. Runebergs liv med en inledning av Werner Söderhjelm. Helsingfors 1922.
193 s. 1 pl. — Kr. 5:75.

Från Dalarnas Hembygds-förbund:

DALARNAS HEMBYGDS-FÖRBUNDS TIDSKRIFT. Årg. 2 (1922), h. 2 och 3.

Från Hugo Gebers Förlag:

FORSSTRAND, CARL, Mina Uppsalaminen. Sthlm 1922. 256 s. 1 pl. och talr. ill. (mestadels porträtt) i texten. — Kr. 8:50.

SCHÜCK, HENRIK, Kulturhistoriska skisser. Sthlm 1922. 266 s. Kr. 7:—.

Från P. A. Norstedt & Söner:

BAGGE, PETTER, Minnen från Uppsala katedralskola och från studentmötet i Uppsala 1875 (Skrifter utgivna av Pedagogiska sällskapet i Stockholm). Sthlm 1922. 72 s.

LAGERGREN, CLAES, Mitt livs minnen. Sthlm 1922. 475 s. 1 pl. och talr. porträtt i texten. — Kr. 12:—.

LEIJONHUFVUD, SIGRID, Sophie Adlersparre, »Esselde». Ett liv och en livsgärning. Sthlm 1922. 146 s. 1 pl.

OSCAR EKMAN 1812—1907. En minnesteckning på grundval av brev, dagböcker och andra dokument samlade av Louise Falkenberg, född Ekman. Utarbetad av Oscar Mannström. Sthlm 1922. 652 s. 1 pl. och talr. ill.

SVERIGES HISTORIA TILL VÅRA DAGAR. Nionde delen. Frihetstiden av Ludvig Stavenow. Sthlm 1922. 474 s. Talr. pl. och andra ill. — Kr. 13:50.

WEDBERG, BIRGER, Konungens högsta domstol 1780—1809. Sthlm 1922. XIV + 499 s. Talrika planscher (porträtt) och ill. (facsimiler) i texten. — Kr. 20:—.

Från Uppsala Universitet:

BREV OCH SKRIVELSER AV OCH TILL CARL VON LINNÉ utg. av J. M. Hulth. Förra avd. del VIII. 200 s. Upps. 1922. — Kr. 6:—.

Från förf.:

DANIELSSON, HILDING, Till Carl Rudenschölds biografi. Lund 1922. 73 s. — Kr. 2:50.

PERSONREGISTER.¹⁾

- A**berstén, S., bibliotekarie, 205.
 Acrel, Joh. Gust., professor, 62, 73.
 af Acrell, gen.-direct., 62.
 Adlerberg, Virginia Sophia, 156.
 Adlerheim, Catharina Elisabeth, 145.
 Adlersparre, 106.
 » Axel, kommandör, 207.
 » Axel, landshövding, 80.
 » Sophie (Esselde) 208, 207, 222.
 Adolf af Holstein-Gottorp, hertig, 28.
 Afzelius, Carl, 108.
 » Joh., professor, 62.
 » Pehr, professor, 62.
 Ahlefeldt, Ditlev, geheimeråd, 204.
 Ahnlund, Nils, fil. dr. 101, 110.
 Akiander, 164.
 Almén, Tore, justitieråd, 91.
 Almquist, E. A., 61.
 » Eric Abr., professor, 63.
 » Eric Jon., professor, 62.
 » J. A., arkivråd, 108.
 Alströmer, Jonas, 100.
 Amalia Elisabeth, lantgrevinna, 205.
 Ambrosiani, Sune, 39, 97.
 Amnell, Joh. I., professor, 63.
 Anckarsvärd, Michael Cossawa, 161.
 Ander, Carl, handlande, 138.
 Andersson i Valla (Valleinius), släkten, 105.
 Andersson, Henrik, målare, 43.
 Annerstedt, Claës, 23, 57.
 Anrep, 27, 115, 184.
 Anund Rörriksson, 17.
 Appelbom, fröken, 67.
 » Anna Maria, 76.
 Arenberg, släkten, 74.
 Arosenius, assessor, 70.
 Asp, domprost, 66.
 » Kgl. Secr., 161.
 » Matthias, domprost, 60.
 » Per Olof, diplomat, minister, 159.
 » Ulrika, 60.
 Assman, 39.
 August II, konung af Sachsen, 203, 204.
 Aurivillius, Carl, professor, 63, 70.
 » Pehr Fab., professor, 63.
Bagge, Peter, rektor, 200, 222.
 Bagh, Brita Kristina, 75.
 » Fr., landstullsbesökare, 75.
 » Jan Jakob, 76.
 » Johan Magnus, 75.
 » Karl Fredrik, 76.
 » Katharina, 83.
 » Katharina Charlotta, 75.
 » Kristina Charlotta, 75.
 » Maria Eleonora, 75.
 » Petter, tobaksfabrikör, 75.
 » Petter Gustaf, 76.
 v. Bahr, släkten, 74.
 Balthasar, Augustin, vice president, 54.
 » Bernhard, 53.
 » Friedrich Bernhard, grosshandlare, 53, 54, 55.
 Balthasar, Jacob Heinrich, generalsuperintendent, 54.
 » Johan Gustav, borgmästare, 54.
 » Jurgen Nicolaus, kapten, 54.
 von Balthasar, Anna, 55.
 » » Jakob, 53—56.
 von Baltzar, 53.
 Baltzer, f. Gerdes, regeringsrådinnas, 54.
 » Jacob Fridrich Bernhard, 54.
 Banér, Klas, riksjägmästare, 43.
 Barchaeus, A. G., 59.
 Basilier, Emilia Sofia, 181.
 Beck-Friis, J., friherre, 201.
 Behrend, C., underbibliotekär, 105.
 Beijer, Anna Margaretha, 171.
 » Herman, 172.
 Bennet, baron, 66.
 Berch, Christer, professor, 64.
 Berg, W., 54, 55.
 Bergh, Richard, överintendent, 211, 212.
 » Gunhild, 48, 144.
 Bergholm, Axel, professor, 184, 218.
 Bergman, Torb., professor, 64.
 Bergstén, Christina Elisabeth, 60.
 » Johan, borgare, 60.
 Bergsten, Karl, rentier, 212.
 Bergström, 184.
 Beronius, ärkebiskop, 63.
 Bethulin, Christina, 181.
 von Bieberitz, Elisabeth, 220.
 Bielke, ätten, 27.

¹⁾ Utarbetat av G. E.

- Bielke, Hogenskild, 23, 24.
 › Sten, 35, 36.
 › Ture Gabriel, greve, 212.
- Bilde, Jörgen, 142.
- Billberg, Gustaf Johan, kammarråtsråd, naturforskare, 196.
- Birger Håkansson (hjorthorn), 15.
- Birger Magnusson (leopard), 15, 18.
- Birgitta Finvidsdotter, 16.
- Bjerkander, Sam, fabriköf, 212.
- Björby-släkten, 201.
- Björlin, Gustaf, 209.
- Blanche, August, 207.
- von Bleeken, Philip Johan, major, 173.
- Bloom, prostinna, 209.
 › Carl Magnus, 196.
- Blomberg, H., 199.
- Bobé, Louis, 201, 204.
- Bock, Frans, sktåddare, 41.
- Boerhaave, Hermann, läkare, 160.
- Boëthius, Bertil, förste arkivarie, 104, 108.
 › Daniel, professor, 64, 197.
 › Hedvig Sophia, 197.
- Bohlin, G. A. rektor, 100.
- Boije af Gennäs, Henric Georg, kapten, 171.
- Boit, Charles, handlande, 46.
- Bona, överstelöjtnant, 115.
 › C. G., hovjägmästare, frih., 211.
 › Karl Goth., frih., 212.
 › Krister, ambassadör, 129.
 › Lindorm, 35, 36.
 › Tord, assessor, 120, 121.
- Bonnier, Alb., 212.
- Booman, Stina Katarina, 76.
- Borell, Anna Marg., 62.
 › Hel. Elis., 71.
- Boström, H. J., hovrättsnotarie, 218.
- Boudrie, Gust. Ant., professor, 64.
- Bourbon, Louis, 205.
- Bourdon, Sebastian, 121.
- Brahe, ätten, 27.
 › Beata Margareta, 36.
 › Ebba, 27.
- Brahe, Erik, 31—38.
 › Gustaf, 36.
 › Henrik, 142.
 › Karin, 30.
 › Per, 25.
 › Peer, riksdrots, greve, 29, 30.
- Brandel, Elias, brukspatron, 56.
 › Genseric, sec., kammarherre, charché d'affaires, 194.
- Brandner, Konrad, professor, 103.
- Branting, J., kronofogde, 202.
- Bratt, släkten, 206.
- von Braun, Vilh., 129.
- Braunerschöld, häradshövd., 69.
- von Breda, Lukas, dispaschör, 53.
- Brehmer, Maria Eleonora, 220.
- Breitholtz, Mauritz, kapten, 173.
 › Ursula Beata, 173.
- Bremer, Fredrika, 206, 207.
- Brenner, släkten, 206.
- Brisman, Johan, medic. doktor: 195.
- Brisman, Sven, direktör, 195.
- Brolén, C. A., 100, 193.
- Bromander, C. V., domprost, 209.
- Buddenbrock, general, 167.
- Burenschöld, Nils, baron, 187.
- Bygdén, A. L., bibliotekarie, 208.
- Bylou, Anna Fickesdotter, 24.
- Bågh, Katharina Charlotta, 74.
- Bång, Maria, 221.
- Bååt, Seved, 45.
- Bööck, Fredrik, 93, 95.
- Calonius**, 200.
- Candolin, Efraim, student, 178.
- Carl XI, konung, 76.
- Carlmark, J., lektor, 139.
- Carlquist, Gunnar, förste bibliotekarie, 57, 103, 185.
- Carlson, Anna, amanuens, fil. lic., 5.
- Carlsson, F. F., 129.
 › Jacob Reinhold, sysloman, 183.
- Carlsson, Otto Bernhard (Berndt Otto), jakt- och skalfogde, 184.
- Carnegie, D., 198.
- Carpelan, Catharina, 220.
 › Tor, frih., universitetssekreterare, 184, 218.
- Cederberg, A. R., 164.
- Cedercreutz, 8.
- Cederlund, J., 99.
- Cederström, Rudolf, frih., intendent, 108, 211.
 › Sven, överstelöjtnant, generalmajor, landshövding, 151.
- Cedervarf. casseur, 147.
- Centervall, 5.
- Chesnecopherus, Johannes, 98.
 › Nils, 98.
- Christiernin, Pehr Nicl., professor, 64.
 › Susanna Charlotta, 169.
- Colliander, O. I., biskop, 184.
- Condé, 205.
- Coopman, Anna, 53, 54, 56.
- Corelli, Arcangelo, 160.
- Cremér, släkten, 220.
- Crohn, Hilda Charlotta, 179.
 › Ulric Volmar, komminister, 179.
- Cronstedt, Carl Johan, överintendent, president, 157.
- Crus, Britta, 141.
- Curnenius, Eric Johan, kyrkoherde, kontraktsprost, 176.
- Dahl**, Christoph., professor, 65, 66, 68.
- Dahlberg, Erik, 209, 210.
- Dahlgren, E. W., riksbibliotekarie, 96.
- Dahlholm, Katarina, hushållerska, 77.
- von Dahlin, Olof, 121.
- Dandenell, A., kamrer, 108.
- Danielsson, Hilding, lektor, 202, 222.
- Danielson, J. R., 168.
- Dankwardt-Lillieström, Nik., 126.
- D'Argens, J. B., 154.
- de Benjamin, monsieur, 204.
- De Besche, Johan Jakob, bankkommissarie, 147.

- De Geijn, Jacob, 135.
 De la Gardie, excellens, 57.
 » » » Britt Sofie, grevinna, 140.
 » » » Eva, grevinna, 138, 140.
 » » » Jakob, greve, 138.
 » » » Jakob, greve, lantmarskalk, 142.
 » » » Magnus Gabriel, greve, 40, 42.
 De la Vallée, Jean, 41, 42.
 von Delwig, ätten, 170—184.
 » » C., stadsveterinär, 184.
 De Valeri, Nicolas, 39—47.
 Dickson, Osborne, frih., 212.
 Didron, Eric Philip, domare, 169.
 Dimbodius, Andreas, kyrkoherde, 124.
 von Ditmer, envoyé, 167.
 Djurklou, 126.
 Dorney, Ol., professor, 65.
 Drakenberg, släkten, 115.
 » Erik, 133.
 » Erik Nilsson, överstelöjtnant, 133.
 Drissel, Joh. Dan., professor, 65.
 Dufva, Johan, komett, 221.
 Duguay-Trouin, René, fransk sjöhjälte, 153.
 Duncan, släkten, 164—169.
 Duræus, Sam., professor, 65.
 Durchman, Osmo, kamrer, 170, 206, 210, 218.
 Du Rietz, Jaquette, 138.
 von Düben, familjen, 98.
 » » Henrik Jakob, hovmarskalk, 159.
 Düsterbach, Hans, 25.
Ebers, Georg, 24.
 van Eck, Gustaf Adolph, överste, kommandant, 172.
 Edelfelt, överdirektör, 49.
 » Berta, 49, 222.
 Edzard af Ostfriesland, 142.
 Egerström, Arvid Fredrik, bankkommissarie, 147.
 Ehrensparre, Gustaf, kapten, 159.
 Ehrensvärd, Anna Maria, 150.
 » » » Augustin, general, fältmarskalk, 48—52, 144.
 » » » Carl, överste, 151.
 » » » Carl August, minister, 48, 144—163.
 » » » Gustaf Johan, 58, 144—163.
 » » » Katarina Vilhelmina, 162.
 Ek, Sverker, docent, 113.
 Ekeberg, Bertil, rytmästare, 113.
 Ekeblad, släkten, 113—143.
 Ekeblad, Juliana, 172.
 Ekerman, prof., 63.
 Ekerot, Sven, pastor, 132.
 Ekman, släkten, 198.
 » Eman., professor, 65, 66.
 » Emil, 198.
 » Gustav, dr., 211.
 » Oscar, 198, 222.
 » P. P., 198.
 Elbfas, Jakob, 39, 42.
 Elers, 53.
 Elfstrand, Percy, 110.
 Elgenstierna, G., förste postexpeditör, 108.
 Enblom, Walfrid, 104.
 Endahl, Anna, 220.
 » Jöran, soldat, 220.
 von Engeström, 137.
 Enholm, Christina Juliana, 177.
 Erdmann, 93.
 Erengisle Sunesson (båt) 16.
 Erik Valdemarsson (leopard), 17.
 Ernstdotter, Elisabet, 43.
 von Essen, Hans Henrik, general, 195.
 » » Reinhold Wilhelm, landshövding, generalmajor, 171.
 » » Essen, Siri, 95.
 Eurén, Magnus, lektor, 202.
 Fahlrantz, G. E., 199.
 Falken, Wilhelm Reinhold, 169.
 Falkenberg, f. Ekman, Louise, friherrinna, 198, 212, 222.
 Falkengren, Martin, tullförvaltare, 75.
 Fant, Er. Mich., professor, 61, 66.
 Feilberg, 26.
 Ferner, Bengt, astronom, 153.
 Finne, Jacob Leonhard, kvartermästare, 173.
 » Jalmari, skriftställare, 184.
 Finvid Lafrensson (leopard), 16.
 Finvid Magnusson (leopard), 15.
 Floderus, rektor, 200.
 » Gustaf, 60.
 » J., professor, 60, 61, 66.
 » Matthias, prost, 57—73.
 » P., 60.
 Florell, Jonas, förvaltare, 181.
 » Oskar Ilmari, operasångare, 181.
 » Otto Henrik, folkskoleinspektör, 181.
 Florman, A., borgmästare, 202.
 Flygare, Gust., professor, 66.
 Fock, Adam, 136.
 » Berndt Wilhelm, landshövding, 196.
 » Carl Evald, överstelöjtnant, 175.
 » Henrik Johan, 136.
 » Sofia Dorothea, 175.
 » Theresia, 83.
 Folke Jonsson (lejonörn), riddare, 17.
 Folcker, Erik G., överintendent, 212.
 Forskål, Anna Christina, 176, 180.
 Forselius, Lars, präst, 100.
 Forsstrand, Carl, 53, 98, 200, 222.
 François, Madeleine, 40.
 Frans, hertig av Pommern, 31, 37.
 Fraser, släkten, 74.
 Fredrik I, 160.
 Fredrik II, 48, 202.
 Frigel, Per, 196.
 Frisenheim, landshöv., 166

- Frondin, kammarråd och professor, 69.
 Fryxell, 43.
 Funch, Harald, brukspatron, 212.
 von Förster, Maria Elisabeth, 172.
- G**arberg, släkten, 104.
 Geijer, Erik Gustaf, 119, 137, 138.
 Geijerstam, 95.
 Geisler, Johan Tobias, 79.
 Georg Hans, gref zu Welenitz, 142.
 Georgii, landshövding, 67.
 » Carl Fred., professor, 67.
 Geringius, Erik, komminister, 169.
 Gesterding, C., 54, 55.
 Gezelius, 60.
 Gihl, T., förste arkivarie, 142.
 Gottberg, Peter, 34, 36.
 Grabe, Alf, 97.
 Granatenburg, Anna Maria, 174.
 Granberg, Olof, 53.
 Granit-Ilmoniemi, E. lektor, 218.
 Granjean, Poul Bredo, arkivregistrator, 105.
 Grass, Margaretha, 177.
 Greger Magnusson, lagman, 17.
 Gritzner, 184.
 » M., 170.
 Grotenfelt, K., professor, 218.
 Grothusen, Lucia, 37.
 Grubbe, Carl Gustaf, konteramiral, 158.
 Grönvall, Charlotta, 178.
 Grönwall, F. W., hovrättsråd, 108.
 Gustav II Adolf, 28.
 Gustaf III, 55, 157, 159.
 Gustaf IV Adolf, 104.
 Gustaf Arvidsson (Sparre), riksråd, 14.
 Gustaf Månsson, lagman, 12, 13, 14.
 Gustaf Nilsson, 13.
 Gustaf Vasa, 205.
 Gyllenbått, 72.
 Gyllengrip, släkten, 115.
 Gyllenhal, major, 197.
 Gyllenhaal till Härlingtorp, Anna Maria Lovisa, 179.
- Gyllenhaal, Leonard, entomolog, major, 194.
 Gyllensten, Anna Sofia, 182.
 Gyllenstierna, Axel, 36.
 » Erik, 36.
 » Johan, 35, 36.
 » Malin, 27.
 Gödel, 23.
 Götlin, Eric, professor, 67.
- H**aberegger, Abraham, akademieboktryckare, 188.
 Hæffner, J. C. F., 193—197.
 Hagberg, Carl August, 109.
 Hageman, Joh. Nicl., professor, 67.
 Hahr, 39, 43, 47.
 Hallberg, S., bibliotekarie, 219.
 Halldin, O., fotograf, 212.
 Hallencreutz S. E., 120.
 Hambræus, Jonas, 206.
 Hamilton, Adolf Ludvig, kammarherre, greve, 58, 59, 103, 152.
 » Gustaf, greve, 113, 136, 139, 140.
 » Gustaf Wathier, landshövding, greve, 58, 59, 103.
 » Hugo Didrik, greve, 138.
 » Hugo Vilhelm, generallöjtnant, 159.
 » Jon David, greve, 138.
- Hammarin, Johan, kyrkoherde, 209.
 Hand, Karin, landshövding-ska, 120.
 Hans Buchbinder, 25.
 Hansson, Anders, 115.
 Harald Kase, 14.
 Harberg, Eric Abraham, fanjunkare, kronolänsmän, 176.
 Hastfehr, J. J., generalguvernör, 165.
 Heckscher, Eli F., 101.
 Hedén, Erik, 92.
 Hedenström, Gust. Z., redaktör, 105.
 Hedlund, Anna, 75.
 Hedman, Karl, 206.
 » Olof, gästgivare, 106.
- Hedvig Eleonora, drottning, 129.
 von Heideken, Gunnar, amanuens, 99.
 Heidenstam, släkten, 74.
 von Heidenstam, Nils Gustaf, överstelöjtnant, 82.
 » » Peter, diplomat, 162.
 » » Verner, 81, 82.
- Heikkilä, Henrika Lovisa, 183.
 Hennings, Paul, 110.
 Herlenius, Emil, lektor, 110, 221.
 Herlitz, Nils, docent, 102.
 Hermansson, Joh., prof., 187.
 Hemberg, And., professor, 67.
 Herveghr, Anna Kajsa, 75, 76.
 » Carl, tapetfabrikör, 76.
 » Daniel, biskop, 76.
 » Gustaf, löjtnant, 76.
- Herväger, Dan., kornett, 76.
 » Jakob, urmakare, 76.
- Hesselman, Bengt, 109.
 von Hessenstein, Fredrik, Wilhelm, furste, generalguvernör, 160.
 von Heyne, fröken, 63.
 Hidén, K. J., professor, 206, 218.
 Hierta, Johan Adam, landshövding, 135, 136, 141.
 Hildebrand, Emil, riksarkivarie, 5.
 » Hans, 210.
 » Sune, fil. dr., 1—5, 108.
- Hillgren, Bror, 106, 110.
 Hjorter, Olaus Petri, astronomie observator, 25.
 Hjärne, Gustaf Adolf, riksråd, 150.
 » Harald, 103, 109.
 » Johanna (Jeanette) Elisabeth, 150.
- Hofsten, släkten, 74.
 Hogenhusen (Hogenhus, Hoghausen, Hoghusen), 220.
 von Hohenhausen, släkten, 220.
 von Hohenhausen. Johan Berthold, 220.

- von Hohenhausen, Wilhelm Friedrich, 220.
- Holenius, Zacharias, 105.
- Holmger Karlsson, 13, 14, 21. (Holstenius) Mäster Eric, 110.
- Hoppe, Ragnar, intendent, 221.
- Hoppia el. Hoppendorff, Maria, 221.
- Hoppius, Henric, förare, 221.
- Hoppenstedt, Baltzar, bergsråd, 207.
- Horn, greve, 141.
- > släkten, 74.
 - > Britta, 138, 140, 141.
 - > Clas Christer, hovmarskalk, greve, 82.
 - > Jakob Klasson, 36.
 - > Krister, generalguvernör, 164.
- von Horn, Elsa, 212.
- Hufvudsköld, Eric, kvartermästare, 177.
- > Sofia Margaretha, 177.
- Huld, Kristoffer, 97.
- Hultén, And., professor, 67.
- Hulth, J. N., 222.
- Hulthander, 97.
- Hultström, Anna, 75.
- Humble, Sixten, fil. magister, 102, 110.
- Huussmann, Heinrich, 23.
- Hyckert, släkten, 105.
- Hydrén, Eric L., professor, 68.
- > Lars, professor, 67.
- Håkan Magnusson (leopard), 16.
- Hård, Karl Ludvig, överste, 162.
- > Per, 142.
- Hägerstierna, Claude Rocquette, 130.
- > Kristina, 130, 132, 135.
- Häggbloom, fabrikör, 76.
- Hästesko, Anna Beata, 183.
- > Berndt Adolf, löjtnant, 183.
 - > Eva Charlotta Dothea, 183.
 - > Frans Akseli, fil. lic., lektor, 183.
 - > Gabriel Christoffer, sergeant, 183.
 - > Johan Petter, fänrik, 183.
 - > Viktor Robert, banmästare, 183.
- Hästesko af Målagård, Ernst Johan, kaptän, 175.
- Hästesko af Målagård, Eva Maria, 175.
- Hästesko af Målagård, Leonhard, major, 175.
- Höckert, Amalia Christina Gustava, 182.
- > (Hoeckert), Isaac, kyrkoherde, prost, 182.
- Högmark, Pehr, professor, 68.
- Höje-släkten, 201.
- von Höpken, kanslipresident, 168.
- Höök, släkten, 206.
- Ihre, Thomas, professor, 106, 185.
- Indebetou, Govert, direktör, 108.
- Ingeborg Ulfsson (till bakaseende Ulf) 13, 14, 21.
- Ingevald Magnusson (leopard), domprost, 15.
- Ingevald Skatman, 20.
- von Irgens-Bergh. G. O. A., 201.
- Jacobowski, C. Vilh., 104.
- Jacobsson, Gustaf, lektor, 103, 109.
- Jansson i Bräcketorp (Svanskog), släkten, 105.
- Jansson i Bräcketorp, Hans, 105.
- Johan, hertig, 124.
- Johan III, konung, 25, 26.
- Johan Karlsson (stjerna), 16.
- Johan Magnusson (leopard), kanik, 15.
- Johansdotter, Margaretha, 220.
- Jollinet, 40.
- Jonsson i Skörje, släkten, 105.
- Josef II, kejsare, 158.
- Josephson, J. A., kompositör, 207.
- Juel, Peder, 43.
- Julius, grosshandlare, 80.
- Junge, 26.
- Jägerhorn, Carl Fredrik, kaptän, 156.
- > Clas Magnus, kaptän, 156.
 - > Gustaf, löjtnant, 220.
 - > Juliana Catharina, 220.
- Jönsdotter, Margareta, 205.
- Jönsson, Thure, 116.
- K**afle, släkten, 115.
- > Erland, kaptänlöjtnant, 133.
- Kalm, Johanna Margareta, 156.
- Kammecker, biskop, 69.
- > Christina Elisabet, 69.
- Kancel, 39.
- Kardell, S. J., lektor, 101.
- Karl, hertig, 23, 27, 142.
- Karl IX, konung, 23.
- Karl XII, konung, 203, 204.
- Karl Filip, hertig, 28, 124.
- Karl X Gustaf, konung, 44.
- Karl XIV Johan, konung, 104.
- Karl Näskonungsson, 18.
- Karlinder, Axs., 110.
- > K. A., 11.
- Karsten, Kristoffer Kristian, operasångare, 158.
- Katarina, prinsessa, 142.
- Katarina Holmgersdotter, 21.
- Katarina Olofsdotter, 15.
- Katarina Petersdotter (Porse), 16.
- Kaulbars, Anna, 173.
- Kegelius, Ph., 126, 128.
- Key, Ellen, 206.
- Khol, Reinh., sekreterare, 126.
- Kierman, Gustaf, handelsborgmästare, 147.
- Kinmark, Erik, professor, 68.
- Kjellberg, Carl August, konsul, 212.
- Kjellin, Erik Adolf, lantbrukare, 179.
- > Hilda Louise, 179.
- Kjörning, biskop, 65.
- Klercker, 53.
- von Klick, Berndt Adrian, kaptän, 175.
- Klingenstjerna, 66.
- von Klingspor, 184.
- Kneschke, E. H., 55.
- Knigge, se von Balthasar, 53.
- Knigge, Johan, 53.
- > Justus Johan, handlande, 54, 56.
 - > Sofia Magdalena, 54.
- Knut Jonsson (lejonörn) 17.
- Kock, Erik, brukspatron, 56.
- > Jöns Eriksson, 56.

- Kolmodin, Olof, professor, 68.
 Koponen, Elsa Matilda, 183.
 von Korff, baron, 168.
 Koskimies, A. V., dr., överlärare, 218.
 Kostman, Agneta, 175.
 Krabbe, Erik, 121.
 » Gustaff, 127.
 Krafft, P. d. y., 104.
 Kristian IV, kung, 204.
 Kristina, drottning, 39, 41, 44, 127.
 Kristina Arvidsdotter (sparre), 16.
 Kristina Birgersdotter (hjorthorn), 15, 18, 20.
 Kristina Gustafsdotter (sparre), 14.
 Kristina Nilsdotter (tre ruter), 13, 14, 15, 21.
 Kristofferdotter, Anna, (Forstenasläkten), 116, 120.
 Krusberg, Agatha Sofia, 181.
 » Henric, kapellan, 181.
 Kuhlens, Christina Charlotta, 179.
 Kurck, 200.
 » Arvid Fredrik, president, 159.
 » Margaretha, 159.
 Kylander, Anna Maria, 174.
 » Peter, kommandant, 174.
 Kärne-släkten, 201.
 von Köhler, släkten, 206.
 Königsmarck, fältherre, 205,
 » Aurora, 203,
 » 204.
 » Emilie, 203.
Lagerberg, Sven Pison, 48.
 Lagergren, Claës, markis, kammarherre, 208, 222.
 » Helmer, 205.
 Lagerholm, släkten, 74.
 Lagervärd, Fredrik, kapten, 151.
 Lamberg, biskop, 70.
 Lamm, släkten, 74.
 Landerbeck, Nils, professor, 68.
 Landgrén, Folke, aktuarie, 218.
 Lang, C. F., rysk konsul, 198.
 Lange, Elisabeth, 167.
 » Jakob, superintendent, 167.
 Langlet, släkten, 74.
 Langlois, Pierre, präst, 43.
 Lars Magnusson (leopard), 16, 18.
 Larsson, Hj., 110.
 » Ludvig, lektor, 208.
 » i Tullus, Nils 105,
 » » » (Lindgren), 105.
 Laski, Samuel, 37.
 Laurin, mamsell, 80.
 Le Febure, Jean Henry, 147.
 Leijonhufvud, Erik, överstelöjtnant, 207.
 » Knut Henrik, kammarherre, 153.
 » Sigrid, 207, 222.
 Lemcke, 39.
 Lennartsson, Anders, riksmarsk, 121.
 Leopard, ätten, 22.
 Lepsen (von Leps), släkten, 206.
 Le Roy, byssemakare, 40.
 Levertin, Oscar, 95, 128, 135.
 Lewenhaupt, greve, 165, 170, 171, 174, 184.
 » grevliga ätten, 202.
 » Adam, hovmarskalk, greve, 6, 108, 202.
 » Axel, greve, 34.
 » Carl Gustaf, greve, 203.
 » Claës Cison, greve, 201.
 Lewenkoppf, A., greve, 142.
 » M., greve, 142.
 Lewerentz, 137.
 Liljebblad, Sam., professor, 68.
 Liljegren, 137.
 » J. G., 120.
 Lillie, 8.
 » Hedvig, 140.
 » Jean Abraham, överste, 115.
 Lilliehöök, släkten, 115.
 » Bengt, överstelöjtnant, 124, 127.
 Lilliestråle, Joachim Wilhelm, justitiekansler, 154.
 Lind, släkten, 74.
 Lindblom, ärkebiskop, 193.
 » Jac. Ax., professor, 60, 69, 195.
 Lindgren, 105.
 Lindhagen, A., 142.
 Lindormsson, Göran (Forstena släkten), 115.
 Lindqvist, Carl, godsägare, 120, 138.
 Lindskiöld, greve, 187.
 Lindskog, P. E., 118.
 Linge, Ernst, handlande, 138.
 Linroth, Claes Samuel, kapten, 221.
 von Linné, Carl, professor, 69, 140, 196, 222.
 Ljungfors, Vilhelm, 91, 110.
 Ljunggren, Thure, prost, 137.
 Lode, Johan Herman, 156.
 Longberg, släkten, 105.
 Loostrom, L., överintendent, 211.
 Lostbom, Joh., professor, 58, 69.
 Lovisa Ulrika, drottning, 202.
 Ludvig XIV, konung, 129.
 af Lund, Pehr, major, 150.
 Lundberg, Olof, 99, 111.
 Lundén, Michael, kyrkoherde, 178.
 Lundersteen, 187.
 Lundgren, Beata Sophia, 208.
 » Carl, fänrik, 184.
 » Katarina, 76.
 Lundin, Aug. Herm., läroverksadjunkt, 91.
 Lundström, And., professor, 69, 71.
 Luther, Alex., prof., 218.
 Låftman, släkten, 74.
 Låstbom, 184.
 Löfström, Maja, 80.
 Löw, Gustaf, lektor, 98, 110.
Maclean, Rutger, lanthus-hållare, 163.
 Magnus Finvidsson (leopard), 16.
 Magnus Marinusson (leopard), riddare, 15, 18, 21.
 Magnus Nilsson (tre rutor), 12, 13, 14, 15, 21.
 Magnus, Siri, konstnärinna, 211.
 Mallet, Fred., professor, 58, 69.
 Malmerfeldt, Olof, generalauditör, 80.
 Malmgrén, Ulrica, 183.
 Malmkiöld, Johan Gustaf, överstelöjtnant, 161.
 Malmström, 168.
 » V., fotograf, 212.

- Mannerfelt, Otto, 113, 128.
 Mannerheim, Lars Augustin, justitieombudsman, 158.
 Mannerstråle, Fredrik Ulrik, major, 82.
 Mannheimer, Carl, dr., 211.
 » Herman, bankdirektör, 211.
 » Otto, v. häradshövding, 211.
 Mannström, Oscar, 198, 222.
 Marcks von Württemberg, Gotthard Vilhelm, fältmarskalk, 148.
 Marderfelt, Filip, geheimeråd, 130.
 Maria af Pfaltz, 142.
 » Elisabeth, hertiginna, 28.
 Marklin, G., naturforskare, 193.
 Martin, Elias, 163, 221.
 Masreliez, Louis,
 Mathias Birgersson (leopard), 16.
 Mathesius, domprost, 66.
 Mathorez, J., 206.
 Matts Kettilmundsson (tre rosor), 12, 13, 18—21.
 Mattvejeff, Paul, auditör, 182.
 Mechelin, Leo, 206.
 Melanderhjelm, Dan., professor, 58, 69.
 » Eric, 69.
 Merckel, prostdotter, 63.
 Merian, d. y., konstnär, 210.
 Messenius, 137.
 » Johan, 37.
 Moberg, Johan Ulric, student, 178.
 Modée, Carl Vilhelm, ståt-hållare, 147.
 » Emerentia Catharina, 147.
 Molié, madame, 40.
 Moll, släkten, 201.
 Momma, släkten, 201.
 Monier, lakej, 77, 80.
 Monpeur, 123.
 Montan, E. V., 144.
 Montell, Eric Magnus, löjtnant, 175.
 Montgomery, Robert, kapten, 156.
 Monvel, 159.
 Morris, släkten, 74.
 Mortaigne, fältherre, 205.
 Munthe, L. Wison, 209.
 Murray, A., 58.
 » Adolf, professor, 70.
 Müller, fru, 105.
 Möllersvärd, släkten, 74.
 » Karl Henrik, generalmajor, 83.
 Mörner, Hedvig, 133, 141.
 » Stellan, greve, 212.
Neander, Sixten, 109.
 Neikter, Jac. Fred., professor, 58, 70.
 Niklis Jonsson (stjerna), 16, 17.
 Nils Hemmingsson (lejonansikte), 13, 21.
 Nils Jonsson Knape, 12.
 Nils Jonsson till Rävälsta (tre rutor), riksråd, 11—21.
 Nils Magnusson (leopard), domprost, 15.
 Nils Skatman, 11, 18, 19, 20.
 Nilsdotter, Agneta, 115.
 Nilsson, Martin T:n, 109.
 Nisser, Karl, godsägare, 212.
 Nohrström, Catharina Birgita, 169.
 von Nolcken, baron, 167.
 Nordenhielm, 203.
 Nordenskjöld, släkten, 74.
 Nordenstreng, Sigurd, 97, 109.
 Nordin, biskop, 61, 66.
 Nordmark, Zach., professor, 59, 60, 70.
 Norin, consist. notarie, 68.
 Noring, 66.
 Norling, L., kusk, 80.
 Norrman, P. G., komminister, 209.
 Nycander, släkten, 74.
 » B. O., expeditionsskreterare, 81.
 » Oscar, 74, 110.
 Nygren, C. E., kapten, 202.
 » Ernst, arkivarie, 102.
 Nygårdssläkten, 201.
 Nyman, Sofia, 81.
Olai, Andreas, 98.
 » Benedictus, 98.
 Olaus Haquonsson, 17.
 Olbers, Levin, professor, 71.
 Olivecrona, Rosalie, professorska, 207.
 Olof Skatman, 18.
 Olsson i Groeröd, släkten, 105.
 » Jöns, bondeskald, 104.
 Ostlund, Petter, husdräng, 77.
 Otto af Braunschweig-Lüneburg, 34.
 Otto hertig af Lüneburg o. Harburgk, 29.
 Otterström, Artur, godsägare, 138.
 (Oxehufvud), Olof Andersson, krigsöverste, 120, 121.
 Oxenstjerna, 48.
 » Axel, 129.
Palmberg, Lars Joh., professor, 71.
 Palmblad, 58.
 Palmén, E. G., friherre, professor, 164, 168.
 Paul, Adolf, 95.
 Paulin, Gabriel, stadsnotarie, 172.
 » Ulrik, borgmästare, 100.
 von Paykull, Gustaf, frih. zoolog, 194, 195.
 Pehrsson i Ringstorp (Sjöbring) släkten, 105.
 » Pehr, 97.
 Pentzin, släkten, 206.
 Pergolese, Giovanni Batista, 160.
 Peringsköld, 24.
 Perman, Samuel, apotekare, 101.
 Persson i Boda, släkten, 105.
 » på Rankhyttan, Anders, 205.
 Peter Ragvaldsson (tre rutor), riddare, 17, 18, 20, 21.
 af Petersens, Johanna Maria, 159.
 » Julie, 159.
 Petersson, Nils, 178.
 » A. G., redaktör, 106, 110.
 von Pfaler, Gustaf (Fredric), mönsterskrivare, 177.
 Pfeiff, friherrinna, 68.
 Pihl, Johan Henrik, bagare, 80.
 Pinello, Nils Emil, major, 159.

- Pinéus, Conrad, dispaschör, 211.
- Piper, Carl Gustaf, 136, 137, 138.
- › G., major, greve, 139.
 - › Gustaf, greve, 136.
 - › Sten Abraham, 162.
- Plommonfelt, Carl Anders, ceremonimästare, 159.
- Pope, Alexander, 51.
- Porthan, Henrik Johan, häradshövding, 169.
- Posse, Göran Knutsson, riksråd, 114, 115.
- › Jörgen, 142.
 - › Karl, greve, 54.
 - › Nils, 142.
 - › Nils, riksmarskalk, 163.
- Printz, Jakob, landssekreterare, 167.
- Printzskiöld, riksmarskalk, 212.
- Prosperin, Eric, professor, 58, 71.
- Prunck (Pronck), Anna Maria, 56.
- Przubyszewski, Stanislaw, 95.
- Pålman, A., kapten, 108.
- Pålsson på Rankhytan, Jöns, 205.
- R**abenius, Lars Georg, professor, 71.
- Ragvald Jonsson (stjerna), 11, 16.
- Rahgo, Britha Christina, 221.
- (von) Ram(m), Sofia Elisabeth, 171.
- Ramsay (Jully), 171, 174, 183, 184.
- Rankesläkten, 205.
- Raphael, Ellen, 221.
- Rappe, Carl, generallöjtnant, 144.
- Rasmus Ludvigsson, 13, 14, 20.
- Rasmusson, Ludvig, släktforskar, 114.
- Regner, Lars, professor, 71.
- Rehbinder, Hilgard Elisabeth, 173.
- › Otto, friherre, överste, 173.
- Rehn, Jean Erik, 160.
- Rehnberg, fröken, 68.
- Reuter, Anna Sofia, 183.
- Reuterskjöld, Adam Diedrik, 78, 79.
- Reuterskjöld, Axel, överjägarmästare, 81.
- › Axel Diedrik, ryttmästare, 78.
 - › Carl, 77.
 - › Edvard, ryttmästare, 79.
 - › Evert, 77.
 - › Gustaf, 77.
 - › Hedvig Beata, 77, 80.
 - › Jeanette, 77.
 - › Johan Edvard, 76—80.
 - › Johanna Charlotta, 80.
 - › Rattée (Rutger), 77.
- Reutersvärd, släkten, 74.
- Riben, Ad. Wilh., ryttmästare, 80.
- Risell, N., 59.
- af Robson, släkten, 74.
- › › Olof Albert, brukspatron, 82.
- Ros, släkten, 74.
- von Rosen, generalguvernör, 168.
- › › Clarence, greve, 212.
 - › › Eug., greve, 212.
- Rosén, Ragnar, amanuens, 184.
- Rosencrantz, Palle, baron, 204.
- Rosendahl, Joel, urmakare, 182.
- Rosenlindt, Beata Elisabeth, 183.
- Rosenstein, landshövd., 66.
- von Rosenstein, N., 61.
- › › Nils, legationssekreterare, 162.
- Rosman, Holger, fil. dr., 212.
- Rothman, Georg, läkare, 150.
- Ruda, akad.-kammerare, 72.
- Rudbeck, Thure Gustaf, generalmajor, överståthållare, 151.
- Rudenschöld, Carl, minister, 202, 222.
- Rundberg, Thomas, 220.
- Runeberg, sekret., 64.
- › Hedvig Sophia, 197.
 - › J. L., 222.
- Ruuth, Erik, friherre, 135.
- Rütterskjöld, släkten, 74—83.
- Rydellius, Andreas, professor, 186, 187, 192.
- › Magnus, professor, 106, 185.
- Rydell, magister, 80.
- Rydin, Börje Henric, handlande, 178.
- › Christina Lovisa, 178.
- Ryttersköld, Carl Andersson, ryttmästare, 83.
- Röde, släkten, 115.
- S**ahlin, Carl, disponent, 96.
- Sasse, Johan, 41.
- Scharp, släkten, 201.
- Schauman, Christina Lovisa (Sofia), 184.
- Schenke, Christoffer, 30.
- Schlegel, 184.
- von Schreeb, ätten, 201.
- Schroderus, 128.
- Schröder, J. H., 60.
- Schröderheim, landshövd., 68.
- Schulman, Hugo, 97.
- › Johan Fredric, sergent, 174.
- Schultz, Karl, fotograf, 212.
- Schück, Henrik, 137, 222.
- Schütz, Anna Maria, 56.
- › Jakob, direktör, 56.
 - › Johan, brukspatron, 56.
 - › Samuel, konvoj-kommissarie, 54, 66.
- Schönström, Abraham Daniel, generalmajor, 146, 152.
- Seaton, Maria, fru, 212.
- Secher, 26.
- Sederholm, Folke, godsägare, 212.
- von Segebaden, Carl Otto, general-löjtnant, 161.
- › › Eva Karolina, 161.
- Selinheimo, Vilho, landssekreterare, 184, 218.
- Sergel, Birger Fredrik, kapten, 82.
- › Johan Tobias, 162.
- Seth, Margit, fröken, 212.
- Setterdahl, Ax., 91.
- Setterström, Nils, kusk, 77.

- Sidrén, Johan, professor, 62, 71.
 Sigismund, konung, 27.
 Silfverlod, Olof, överste, 129.
 Silfverstolpe, Gunnar Mascot, fil. kand., 212.
 Silfverswård, G., överstelöjtnant, 184.
 Silfverswård, Göran, 212.
 Sillanpää, Juha, 182.
 Silow, Alvar, bibliotekarie, 97.
 Silvander, J. F., 198.
 Simonsson, Ivar, 39.
 Sjöbeck, Pontus, förste bibliotekarie, 106, 110, 185.
 Sjöberg, Nils, 119, 121.
 Sjöborg, 26.
 Sjöström, Carl, stadsfogde, 91, 110.
 Sjövall, Birger, rektor, 106, 111.
 Skjöldebrand, 83.
 » friherrliga ätten, 74.
 » A. F., 58.
 » Axel Erik Wilhelm, kammarjunkare, 78, 83.
 » Knut Erik, frih., 83.
 » Maria Konstantia, 83.
 » Per Erik, frih., generaltulldirektör, 77, 78.
 Sköring, släkten, 206.
 Sleincour, Joh. Pet., professor, 72.
 Snoilsky, Carl, 109.
 Soisson, greve, 205.
 Solander, Dan, professor, 64, 72.
 Solgers, Severin, 105.
 Soop, Erik, överste, 115.
 » Maria Eleonora, 28.
 Sparre, Anna, 28.
 » Beata, 27, 29.
 » Brita, 27.
 » Britte, 29.
 » Carl, 27, 28, 30.
 » Carl, generalmajor, riksråd, 151.
 » Catharina, 27, 30.
 » Erik, 23—30.
 » Fredrik, rikskansler, 158.
 » Fredrika, grevinna, 135.
 Sparre, Gustav, 27.
 » Göstaf, 29.
 » Johan, 27, 29.
 » Lars, 30.
 » Lars Siggeson, riksmarsk, 24, 27, 28.
 » Malin, 27, 29.
 » Margarete, 28.
 » Maria Elisabeth Carlsdotter, 28.
 » Per, 28, 30.
 » Råvel, 27.
 » Sigismund, 27, 30.
 » Ture, 28, 30.
 Stackelberg, Berndt Fredrik Johan, generallöjtnant, 156.
 » Magnus, frih., 172, 184.
 Stadius, Johannes, 24.
 Staël (von Holstein), Anna Dorothea, 175.
 Stahre, Jonas, 108.
 Stake, 115.
 » Marzeita, 142.
 von Stalbourg, Anna Sibylla, 156.
 Stamm, Johan Wendell, bildhuggare, 41.
 Starck, prostdotter, 65.
 » Agatha, 221.
 » Gustaf, handlande, 221.
 Stavenow, Ludvig, 222.
 Sten Bengtsson (bjelke), 14, 21.
 Stenbock, ätten, 27.
 » Arvid, 35, 36.
 » Beata, 27, 29.
 » C. M., greve, bibliotekarie, 211, 212.
 » Catharina, 27.
 » Gustav, 27.
 » Svante Eriksson, 36.
 Steuch, Johan Henrik, kammarherre, 80.
 Stjerngranat, släkten, 74.
 Stiernhielm, 163.
 » Konrad Johan, överstelöjtnant, 159.
 Stobæus, professor, 187.
 Store, släkten, 115.
 Storm, 26.
 Strindberg, August, 206.
 Strindlund, släkten, 105.
 Strokirk, 184.
 » Oskar Fredrik, 171.
 Stråle, 100.
 Strömbom, Sixten, 211.
 Studier, lakej, 77.
 Sture, Carl, greve, 142.
 » Mauritz, greve, 142.
 Ståhlhandske, Erik Gustaf, 206.
 Stårck, släkten, 115.
 Sundberg, ärkebiskop, 200.
 Sundholm, Herman, 97.
 Suther, Per, gravör, 145.
 Svanborg, And., professor, 72.
 Svartling, släkten, 105.
 Svedelius, Pehr, professor, 72.
 Svenske, släkten, 115.
 Swalin, W., 199.
 Swebilja, Sara, 131.
 Swebilus, Olof, ärkebiskop, 131, 132.
 von Sydow, f. Mörner, grevinna, 142.
 Söderhjelms, Werner, 222.
 Söderstéen, H., 82.
 Taube, Hedvig Ulrika, 160.
 Tawastjerna, Conrad Fredric, bruksinspektör, 176.
 Tegholm, Maja, 80.
 Tegnér, Elof, överbibliotekarie, 113, 120, 134, 135, 143.
 Térion, ambassadör, 43.
 Tessin, C. G., 168.
 » Nicodemus, d. y., universitetskansler, 106, 192.
 Thomas, Antoine Léonard, fransk skald, 154.
 Thorsson, Cornelius, 56.
 » Anna Maria, 55, 56.
 » Samuel, brukspatron, 55, 56.
 Thunberg, Carl Pet., professor, 72, 194.
 von Tiesenhausen, Gertrud Helena, 173.
 Tigerstedt, 184.
 Tilaceus, Olof Erici, hovpredikant, 76.
 Tilas, Daniel, landshövding, 155.
 » Daniel Gustaf, assessor, 76.
 » Sara Lisa, 76.
 Tingstadius, Joh. Ad., professor, 72.

- Tingvall, C. F., magistratssekreterare, 202.
- Tjerneld, R., bankdirektör, 202.
- Toll, Johan Kristoffer, fältmarskalk, 162.
- Torstensson, 126.
- › Lennart, fältmarskalk, 115.
- Tre rosor, ätten, 12, 15.
- Tre rutor, ätten, 11—21.
- Troels-Lund, 26.
- Troil, ärkebiskop, 73.
- Trolle, ätten, 27.
- › Birgitte, 28.
- › Brita, 27.
- › Ture, 28.
- Trolle-Wachtmeister, 200.
- Tudér, släkten, 74.
- Tufvesson, Theodor, amanuens, 99, 111.
- Tunberg, Sven, professor, 31, 108.
- Tuneld, E., 136.
- Ture Jönsson, riddare, lagman, 12.
- Tyrohl, Anna Maria, 165.
- Törne, grevinnan, 163.
- von Törne, Michaël, landshövdning, 150.
- Törner, P. W., kyrkoherde, 113, 134.
- Tömgren, Peter Vilhelm, svensk konsul, 159.
- Törnsten, Johan, lantmätare, 101.
- U**ggla, släkten, 115.
- › Britta, 120, 122, 124, 127.
- › Evald E:son, frih., fil. kand., 212.
- › Göran, 121.
- › Hildebrand, major, 121.
- Ugglas, greve, 64.
- Ulf Niklasson, 16.
- Ulfeld, ätten, 201.
- Ulvsparre, Karin, 120.
- › Per Göransson, 121.
- von Ungern-Sternberg, Paul, Freiherr., 206.
- V**alerius, J. D., skald, 106.
- von Vegesack, släkten, 74.
- von Vegesack, Diedrika Beata Sofia, friherinna, 82.
- › › Otto Gotthard Eugène, kapten, friherre, 82.
- Vellingk, Mauritz, minister, 203.
- › O., general, 166.
- Vennberg, Erik, 210.
- Voigtlander, öfverste lieutenant, 66.
- W**achtmeister, Fredrik, greve, universitetskansler, 211.
- Walde, O., 23.
- Waldius, Regina, 64.
- Wallenström, Joel, kruk-
makarmästare, 221.
- Wallerius, Nils, doct., 68.
- Wallin, C., informator, 80.
- › Sara, 76.
- Walter, Caroline, 105.
- Wansten, hushållerska, 80.
- Warburg, 49, 92.
- Wasastjerna, 184.
- Wedberg, B., justitieråd, 199, 222.
- Wefverstedt, Eva, 78.
- › Mathias, direktör, 79.
- Weibull, M., 137.
- Wellholm, Maja, 80.
- Wengström, Gunnar, fil. kand., 212.
- Westberg, Gustaf, dr jur., 102.
- Westin, Petter, orgelfabrikör, 76.
- Westling, Acke, fil. kand., 212.
- Wetterberg, Gunnar, bibliotekarie, 113.
- Wieselgren, O., 5, 96.
- › P., 57, 120, 122.
- › Sigfrid, 198.
- Wijk, f. Dickson, Caroline, fru, 211, 212.
- › Hjalmar, 211, 212.
- Wijkander, släkten, 74.
- › Theodor, generalmajor, 82.
- Wijkman, Sven Casp:son, professor, 65, 73.
- Wilhelm af Braunschweig-Lüneburg, 34.
- Willberg, Hans, kronofogde, 176, 180.
- › Christina Sofia, 176, 180.
- Wilskman, Atle, bibliotekarie, 184, 210.
- › Sven, 116, 137.
- Wilskmann, 171, 184.
- Winbom, Johan, teologie professor, 73, 196.
- Wirsén, G. F., 104.
- Wrangel, 184.
- › fältherre, 205.
- › Georges, baron, riddarhusgenealog, 184.
- › Karl Gustav, 104.
- von **Z**eppelin, Carl, sekundmajor, 172.
- Zernander, Albin, 201.
- Zetterberg (urspr. Enblom), 105.
- Zibet, Kristoffer Bogislaus, underdirektör, hovkansler, 159, 161.
- Zideen, Hedvig, 177.
- › (Zidén), Jacob, kyrkoherde, 177.
- Ziervogel, S., 59.
- von Zwegybergk, släkten, 206.
- A**berg, Anna Brita, 221.
- › Nils Nilsson, 221.
- Åhrman, Anna, 183.
- Åhrfelt, Maria Sabina, 221.
- Åkerbom, Anna Lena, 76.
- Åkerfelt, Maria Sabina, 221.
- Åkerhielm, Samuel Monsson, 210.
- Åkerman, Jacob, professor, 73, 195.
- Ö**dman, Doct., 69.
- Ödmann, Sam., professor, 73.
- Öhman, Joh., 221.
- Örnfelt, Adolf, kammarherre, 153.
- Östergren, Olof, 109.
- Österling, Anders, 109.
- Östman, N., 42, 209.
- Östmark, Catharina, 60.

PERSONHISTORISK
TIDSKRIFT

TJUGUTREDJE ÅRGÅNGEN

1922

UTGIVEN AV

PERSONHISTORISKA SAMFUNDET

GENOM

IVAR SIMONSSON

SAMFUNDETS TF. SEKRETERARE

STOCKHOLM 1923

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

220567

INNEHÅLL.

Sune Hildebrand †. Av <i>Oscar Wieselgren</i>	1
Våra yngsta stadsvapen. Av <i>Adam Lewenhaupt</i>	6
Rosor eller Rutor. Av <i>K. A. Karländer</i>	11
Några kalenderanteckningar av Erik Sparre. Av <i>O. Walde</i>	23
Riksrådet Erik Brahes chifferkalendarium, II. Av <i>Sven Tunberg</i>	31
Nicolas De Vallari. Av <i>Ivar Simonsson</i>	39
Augustin Ehrensvärd som konstnär. Av <i>Gunhild Bergh</i>	48
Jacob von Balthasar, alias Jacob Baltzar Knigge. Av <i>Olof Granberg</i>	53
Prosten Mathias Floderus' teckning av Uppsala professorerna 1809. Av <i>Gunnar Carlquist</i>	57
Släkten Rütterskjöld, dess ursprung och närmaste anförvanter. Av <i>Oscar Nycander</i>	74
Stockholms Helga Lekamensgilles handlingar i Gillesboken. Av <i>Gottfrid Carlsson</i>	84
Släkten Ekeblad och dess samlingar på Stola. Av <i>Otto Mannerfelt</i>	113
Några brev från Gustaf Johan Ehrensvärd till Carl August Ehrensvärd. Av <i>Gunhild Bergh</i>	144
Några anteckningar om släkten Duncan. Av <i>A. R. Cederberg</i>	164
Ätten von Delwig. Av <i>Osmo Durchman</i>	170
Anklagelseskriften mot »Tityrus» (Thomas Ihre) för bröllopskvädet »Confect wid Manfolckz Bordet.» Av <i>Pontus Sjöbeck</i>	105
Ett brev från J. C. F. Hæffner. Av <i>C. A. Brolén</i>	193
Svenska porträttarkivets verksamhet 1916—1922. Av <i>Sixten Strömbom</i>	211
Recensioner	91
Smärre meddelanden	98, 198
Notiser	108, 218
Tillägg	220
Frågor	108, 221
Insända böcker	109, 222
Personregister. Av <i>Gustaf Elgenstierna</i>	223

Illustrationer.

Porträtt av friherrinnan Katarina Charlotta Skjöldebrand, f. Bagh, landshövdingen greve Klas Julius Ekeblad. Elva nya stadsvapen (på tre blad). Fyra medeltida sigill (Tre Rosor eller Tre Rutor). Plan av Stola från mitten av 1600-talet. Fotografii av Stola.

Följande av samfundets skrifter utlämnas åt *ledamöter i samfundet* efter rekvisition hos sekreteraren, adr. Riksarkivet, Stockholm 2, till nedan-nämnda pris:

Svenska autografsällskapets tidskrift, Del I, nr: 1, 3, 7—12 årg.
1879—1888, (h. 2 o. 4—6 saknas), per nr kr. 3:—

Svenska autografsällskapets tidskrift, Del II, nr:s 1—12 årg 1889—
1896, 340 sid.), lämnas fullständig till nedsatt pris av kr. 18:—

Lösa häften för 3 kr. för varje häfte; dubbelhäfte nr:s 11—12 för 6 kr.
Ex. tryckt på *bättre papper* (därav några få fullständiga årg. äro tillgängliga)
jämfte *Register* till delarne I och II, även på *bättre papper* kr. 45:—

Personregister till delarne I och II (44 sid.) kr. 6:—

Personhistorisk tidskrift:

Årg. I (1898—1899) h. 1, 3 o. 4 à kr. 3:75 (h. 2 slutsålt).

› II (1900) h. 1—3 à kr. 3:75 (h. 4 slutsålt).

› III (1901) h. 4 kr. 3:75 (h. 1—3 slutsålda).

› IV 1902 — årg. XXIII (1922) à kr. 15 per årg.

Handlingar, utg. genom samfundet:

I. S:t Nikolais kyrkas i Stockholm vigselbok, 1. 1604—1650 och 2. 1651—1700 (182 sid.), utg. av F. U. Wrangel kr. 9:—

II. En adlig och furstlig hofpredikant under 1600-talets senare hälft, P. G. Öjer; utg. af Karl af Schmidt (82 sid.) kr. 4:50

III. Släkten Aminoff (slutsåld).

IV. Klosterfolket i Vadstena af C. Silfverstolpe (168 sid.) kr. 9:—

D:o d:o tryckt å *bättre papper* (i få ex.) kr. 15:—

V. Svenska porträtt i samlingarna vid Uppsala universitet, förteckn. af N. Sjöberg (6+87 sid.) med 31 porträtt; ingår i Personhist. tidskr. årg. III h. 3 o. årg. IV h. 1—4.

VI. Svenskarne under dannebrogen 1848—50, med tillägg (102+24 sid.), af B. Schöldström, med 97 porträtt. Erhålles gm C. E. Fritzes bokhandel, Stockholm.

VII. Svensk genealogisk litteratur, förtecknad af J. A. Almquist (80 sid.) . kr. 6:—

VIII. Porträttsamlingarna å Edsberg och Hedensberg (23 sid. och 14 porträtt + 56 sid. och 3 porträtt); ingå i årg. VI h. 3—4 och årg. VII h. 4.

Ny serie:

1. Köpings stads tjänstemän 1605—1905 af G. Elgenstierna (106 sid.); ingår i årg. VIII h. 3—4.

2. Kalmar regementes chefer 1623—1907 af F. Rudelius (160 sid. + 23 porträtt); ingår i årg. IX h. 3—4.

Dödalistor från och med år 1899 till och med år 1903 à kr. 3:—

3. Register till Personh. Samfundets porträttsamlingar årg. I—III (1906—08); ingår i årg. XI h. 2—4 och XII h. 1—2; även separat kr. 6:—

4. Personhistoriska anteckningar rörande Kristianstads magistrat och andra stadens tjänstemän under åren 1700—1800. Af Karl Enghoff kr. 6:—

5. V. Millqvist, Svenska Riksdagens Borgarstånd 1719—1866. Personhistoriska anteckningar kr. 9:—

6. Erik XIV:s almanacksanteckningar, hans dagböcker, ritningar och musiknoter i urval, utg. af C. M. Stenbock; ingår i årg. XIV h. 2—3.

7. Olof och Caroline Wijks porträttsamling. Beskrifven af Nils Sjöberg; ingår i årg. XV h. 4.

8. Grefve Reinhold von Rosens porträttsamling. Beskrifven af Nils Sjöberg; ingår i årg. XVI h. 1—2.

9. Namnlistor över officerskårerna vid svenska s. k. männingsregementen till häst och ståndsdragoner under stora nordiska kriget av V. Hamilton, C. H. Kreütger och E. Leijonhufvud; ingår i årg. XVIII h. 1—2.

10. Namnlistor över officerskårerna vid svenska s. k. männingsregementen till fot under stora nordiska kriget av E. Leijonhufvud kr. 15:—

STOCKHOLM 1923. KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER. 220567